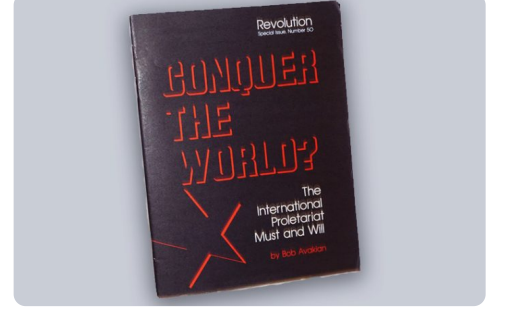

Dünyayı Fethetmek? Enternasyonal Proletarya Buna Zorunlu ve Muktedirdir

03.03.1995 • Bob Avakian'ın Yazıları • Yeni Komünizm

Editörün Notu: Devrimci Komünist Parti ABD Başkanı Bob Avakian, 1981 sonbahar döneminde geniş çaplı olarak bir dizi önemli konuşma gerçekleştirmiş ve dünya proletaryasının tarihsel ve güncel pek çok sorununa derinlikli olarak mercek tutmuştur. Bu konuşmalar *Revolution* dergisinin 50.sayısı için bir araya getirilmiş ve Bob Avakian'ın düzeltmeleri ile basımı yapılmıştır. “*Dünyayı Fethetmek? Enternasyonal Proletarya Buna Zorunlu ve Muktedirdir*” ismi ile ayrıca el kitapçığı olarak da basımı yapılan bu önemli çalışma, Bob Avakian tarafından sonradan geliştirilen komünizmin yeni sentezinin önemli yapı taşlarından birini oluşturmaktadır ve zengin içeriği ile oldukça önemli bir tarihsel belgedir. Dökümanın aslı için bkz: https://revcom.us/bob_avakian/conquerworld/

Bu konuşmada bir dizi genel konuya değineceğim, ardından da bu genel konular çerçevesinde bazı özel noktaları geliştirip açmaya çalışacağım. Bu bir ihtimalle (aslında kesinlikle diyebiliriz) biraz dağınık, ve umarım ki, bir bakıma da muhayyileyi zorlar tarzda olacaktır. Bakalım nasıl gidecek. Bu konuşmanın esas amacı ve niteliği, yayınlarda değinilen, bir çok kişinin gördüğü ve son iki yıla yakın bir süredir incelediği Merkez Komitesi raporlarında yer alan bazı konular hakkında bazı görüşler ortaya koymaktır. Pek çoğu açıkça muvakkaten deneme kabilinde olan tezler etrafında fikir yürütme imkanı tanımaya çalışan, fikirlerin bazılarını da geliştirmeyi amaçlayan bir gayri-resmi konuşma mahiyetinde olacaktır. Burada tam teşekküllü ve kesinleşmiş görüşler ortaya konmaya çalışılmıyor. Bu hem genel olarak konuşmanın tümü, hem de özellikle bazı özel noktalar için geçerlidir. Bu anlamda, bu görüşler, yalnızca bu sorunların geneli üzerine örgütün çizgi ve görüşlerinin sistematik bir sunuşu olmadığından öte, “bütünüyle sonuçlandırılmış kişisel görüşler” olarak da ele alınmamalıdır; daha ziyade, bunlar, üzerinde düşünmeyi, incelemeyi ve tartışmayı teşvik eden gayri-resmi bir sunuş olarak telakki

edilmelidir, ve umarım ki bu konulardan bazılarının daha da geliştirilmesine hizmet edecektir.

Bu açıklamalardan sonra, esas olarak 5 ana konuya değineceğim.

★**Birincisi:** İktidarın ele geçirilmesi ve icrasında – proleterya diktatörlüğünde – ve sosyalist güzergaha koyulmada kaydedilen ilk kazanımlar hakkında daha ilerletilmiş tarihsel perspektifler.

★**İkinci olarak:** Bir dünya süreci olarak proleter devrim üzerine biraz daha.

★**Üçüncü olarak:** Benim, köprü olarak Leninizm adını verdiğim ve ilerde muhtevasını ele aldığımızda berraklığa kavuşacak olan konu,

★**Dördüncü olarak:** 60'larda yükselen Marksist-Leninist hareket hakkında bazı değerlendirmeler; içinde bulunduğumuz ve gelişmekte olan durum ve şekillenmekte olan konjonktür ışığında subjektif etken.

★**Beşinci olarak:** Partimizin çalışması ve çizgisine ilişkin bazı sorunlar ve özel enternasyonalist sorumluluklarımız. Bunlar beş esas konudur ve sonunda bu konulardaki bazı ana noktaları birbirine bağlamaya çalışan bir sonuç bölümüne yer verilecektir. Başlayacak olursak:

1. İktidarın Ele Geçirilmesi ve İcrasında - Proletarya Diktatörlüğünde ve Sosyalist Güzergaha Koyulmada Kaydedilen İlk Kazanımlar Hakkında Daha İlerletilmiş Tarihsel Perspektifler:

Önce, Paris Komünü üzerine bazı düşünceler. Marx'ın Paris Komünü'nü en sistematik biçimde özetlediği ve Engels'in de önsözünü yazdığı "Fransa'da İç Savaş"ı okurken, yalnızca pratik mücadelede değil, aynı zamanda teorik alanda o günden bu güne meydana gelen gelişme ve tecrübelerin ışığında bakıldığında, Marx'ın özetinin hem alabildiğince uzak görüşlü, hem de oldukça ilkel olduğunu görmek şaşırtıcıdır (ve aynı şey Engels'in önsözü için de geçerlidir).

Paris Komünü'nde iktidarın ilk kez ele geçirildiği ve kan içinde boğulmadan önce yaklaşık iki ay yaşadığı göz önüne alınırsa bu o kadar şaşırtıcı değildir. Marx'ın, en azından ideolojik ve genel teorik anlamda önderi olduğu ve pratik alanda da oldukça aktif olduğu Birinci Enternasyonal'in, bir dizi farklı akımların bir karışımı olduğu da hatırlanırsa bu yine şaşırtıcı değildir. Bilimsel

sosyalizm 1. Enternasyonal'in kendi içinde bile, kendini bir dizi ütopyacı ve diğer bilimsel olmayan sosyalizm türlerden ayırmamıştı. Bu noktanın detayları ve sonuçlarına biraz daha ilerde değinilecektir.

Uzak görüşlülüğü açısından, Marx'ın dediklerini okuduğumuzda, yalnızca Paris'te ortaya çıkan iki aylık bir iktidarın kısa ve ilkel tecrübelerinden bir sürü önemli dersleri çıkarıp ortaya koyabildiği açıkça görülür – demek istiyorum ki Paris önemli bir şehirdir, fakat Fransa'nın önemli bir parçası olmasına rağmen yine de bir tek parçasıdır. O zamanlar Marx'ın ortaya çıkardığı ve çok daha açık bir biçimde ülkesine aktardığı en önemli ders, proleteryanın hazır devlet mekanizmasını ele geçirmekle yetinemeyeceği, onu parçalayıp dağıtması ve yerine kendi mekanizmasını, kendi devrimci diktatörlüğünü kurması gerektiğini idi. Bu da açıkça Marx'ın bilimsel metoduna bir örnektir. Marx bu ileri görüşlülüğü temelinde, Paris Komünü'nün kısa ve bir dizi özelliklerini ortaya koyabilmişti.

Uluslararası proleteryanın uzun dönemli mücadelesine ve genel amaçlarına yaptığı katkı açısından Marx'ın bu özeti, Komün'ün kendisi gibi ölümsüzdür. Fakat diğer yanda, o günden bu güne edinilen tecrübeler ve bu tecrübelerin özetlenmesi açısından bakıldığında belli eksikliklerini görmek mümkündür. Bu, örneğin Marx'ın bürokrasi, var olan ordu, toplumun bütün üyelerine seçme hakkı ve resmi görevlilerin görevden geri alınması, resmi görevlilerin, çalışan insanlardan daha fazla para almaması, eğitim ve din ile genelde kültürün ele alınışı konularındaki sözlerinde ortaya çıkmaktadır.

Örneğin, bir yerde rahiplerin (ki o bunu daha şairane bir şekilde söylemektedir, ama esas olarak rahiplerin) devletten destek görmeyeceklerini ve cemaatinin desteğini kazanıp kazanamamasına bağlı olarak ayakta kalabileceklerini ya da düşeceklerini, ya karınlarını doyurabileceklerini ya da doyuramayacaklarını söylemektedir. Bu Komün'ün derslerinden birisi idi. Fakat tarihi tecrübe açıkça gösterdi ki bu, bu sorunla uğraşmada yeterli radikal bir kopma olmaktan uzaktır (ve bu küçük bir örnektir). Marx da bunun böyle olduğunu söylememiştir zaten, ama onun bu değerlendirmesi bundan daha öteye gitmemiştir. Aynı şey, Komünün köylülüğe sağladığı önemli şeylerden birisi, kabaca deyişle para eden yönü de, bürokratik engeli ve bürokrasinin temsil ettiği, bir bütün olarak toplumun sırtındaki parazitleri önemli

ölçüde azaltabilmesi ve bu şekilde de köylülere pahalıya mal olan devlet mekanizmasını ucuzlatmasıdır şeklindeki sözleri için de geçerlidir. Bu sorun, hazır bir ordunun gerekli olup olmadığı, bürokrasideki resmi görevlileri, Marx'ın sandığı ve Komün'ün tecrübelerinden çıkardığı şekilde, basitçe azaltmanın mümkün olup olmadığı, hükümet memurlarına, Komün'de bir kararla yapıldığı sorunları ile yakından bağlantılıdır.

Şu ana kadar, tarihte, özellikle de proletarya diktatörlüğünün oluşturulduğu, bir süre yaşadığı ve sosyalist yola girildiği yerde, bütün bunları başarmak mümkün olmamıştır. Doğru çizginin izlendiği, siyasetin hatalara ya da sağ sapmalara mal edilemediği yerlerde bile, bütün bunları, Marx'ın Komün'ün tecrübesinden çıkararak, toplumu yönetmede ve değiştirmede sadece mümkün değil, fakat gerekli bir silah olarak düşündüğü şekilde yerine getirmek mümkün olmamıştır. Yaşam, hiç de öyle basit olmadığını göstermiştir. Paris proleteryasının köylülüğü kazanması, sadece kısa bir süre için değil, fakat mücadele döneminin bütün iniş çıkışları boyunca kazanıp desteğini sağlayabilmesi için imkanlar o kadar da büyük değildi.

Aynı şekilde, ulus sorunu ve belli bir ülkedeki mücadele ile uluslararası alandaki mücadele arasındaki ilişki sorunu da açık bir şekilde ele alınmamıştı. Bu yalnızca Komün için geçerli olan bir şey de değildi (Komün'ün başını çekenlerin görüş ve siyasetleri, örneğin, gerici ordunun askerlerine yurtsever temelde çağırı yapmaları). Aynı şey belli bir dereceye kadar Marx'ın yazıları ve Engels'in Komün'ü özetlerken yaptığı değerlendirmeler için de söz konusudur. Ulus ile enternasyonalizm arasındaki ayırım, bugün öğrendiğimiz şekliyle yapılması gereken şekilde yapılmamıştı. Elbette, bir yanda o dönem emperyalizm öncesi çağ idi, ama diğer yanda Fransa emperyalist aşamanın eşiğinde bulunan ileri kapitalist bir ülke idi. (Burada geçerken şunu da belirtmek gerekir ki, Marx'ın "Fransa'da İç Savaş"ta sözünü ettiği "emperyalizm", daha sonra Lenin tarafından tarif edildiği gibi kapitalizmin yeni ve özel - aslında en yüksek ve son - aşaması değildir.

Burada, bir yerlerde birileri ile başımı derde sokabilecek nitelikte bir yorum yapacağım. Lenin'in 1. Dünya Savaşı sırasında "anavatan savunması" sorununda giriştiği polemikleri okuduğumda benim için açık olan bir nokta, Lenin'in, sosyal demokrasi ya da sosyal şovenizm olsun kendi oportünist çizgilerini haklı çıkarabilmek için gerekli bütün alıntılarını depolarında tutan ve

(Lenin'in kendisinden de fazla bir şekilde) Marksizm'in otoriteleri olarak kabul edilen Kautsky ve diğeri karşısında epeyce uğraşması gerektiğidir. Bunları okuduğumuzda açıkça görülen bir şey vardır ki o da, bir yanda, Lenin'in, bu kişilerin, Marx ve Engels'in, esas meselenin, Lenin'in de belirttiği gibi, hangi burjuvazinin zaferinin bir bütün olarak uluslararası proleterya açısından daha zararlı olacağı sorunu olduğu emperyalizm çağı öncesi dönemde söylediklerini alarak bunları yanlış bir şekilde kullandıklarını ve aktardıklarını ortaya koymuş olduğudur. Fakat diğeri yanda açık olan, ya da en azından benim için açık olan, başka bir nokta da, özellikle de Marx'tan sonra on yıldan fazla bir süre daha yaşayan Engels açısından sorun yalnızca alıntılarının bütünden koparılarak, şartlar, yer ve zaman göz önüne alınmadan yapılması sorunu değildi. Sorun aynı zamanda, hangi burjuvazinin zaferinin (ya da yenilgisinin) daha yararlı olacağını belirleme yönteminin artık uygulanamaz bir hale gelmeye başladığı bir dönemde hala uygulanmaya devam edilmesi idi. Örneğin Engels 1891'de Almanya'da hala Çar'a karşı savaşta anayurdun savunulmasından söz etmekteydi.

Başka bir deyimle Lenin, Marx ve Engels'in sözlerinin bütünden, içinde bulundukları çağdan kopuk bir şekilde kullanılarak çarpıtılmasına karşı amansız bir mücadele yürütürken (hem ilkesel açıdan hem de taktik olarak) doğru idi. Fakat gerçek olan başka bir şey de söz konusu yaklaşımın uygulanamaz hale geldiği noktaya kadar sürüklenmiş olmasıdır – özellikle de Engels açısından bu ta 1895'e kadar (ya da en azından benim bildiğim kadarıyla Engels'in bu konudaki son önemli açıklamasını yaptığı tarih olan 1891'e kadar) geçerlidir. Ve en az miktarda da, işçi sınıfından bir nevi ulusun kurtarıcısı, ulusu yeniden yaratacak olan güç olarak söz ettikleri yerlerde Marx ve Engels'in Komün hakkındaki yazılarında mevcuttur.

Değerlendirmede, bu çizginin izlerine ve bu yönlü açıklamalara rastlamak mümkündür; bu görüşler, Cumhuriyetle köklü bir kopuş yapma konusunda kendi zihinleri de berrak olmayan Komün'cüler arasında da yaygındı; hatta bu durum açıkça Cumhuriyet takviminin bir devamı olan kendi takvimleri ile de ortaya çıkmıştı. Başka bir deyişle, ulus ile enternasyonalizm arasında bütün köklü kopuşlar tepeden tırnağa gerçekleştirilmemişti. Aynı şekilde emperyalizm sorunu, henüz Lenin tarafından tahlil edildiği şekliyle tam gelişmemişti ve bu yüzden de tamamiyle açık değildi. Fakat o günden bu güne edinilen tecrübelerin ışığında bakıldığında, Marx'ın Komün'ü değerlendirmesinde, bu özgül tecrübeye dayanarak, doğru olandan fazla

genelleme yapma ve ileriye dönük belirlemelerde bulunma eğilimi olduğu görülebilir; daha özgül olarak, Komün'den bu güne edinilen tarihi tecrübe açısından bakıldığında, meselelere, hangi burjuvazinin zaferinin uluslararası proleteryanın yararına olacağı noktasından bakma yaklaşımının sınırlılığı ortaya çıkar. Hatırlamamız gereken bir nokta da, Marx ve Engesin başlangıçta almanya'nın kendini savunma hakkını desteklemeleri, Almanya ile Fransa arasındaki savaşta olmuştu ve daha sonra, bir noktadan itibaren, "şu anda saldırıya geçmişlerdir ve almanya'da artık anayurdun savunulması yönünde tavır takınılamaz" demişlerdi. Komüncüler de, (Paris Komünü'ne karşılık Versay'da yerleşen) Fransız hükümetinin teslimiyeti karşısında Almanya'ya karşı savunma pozisyonuna girmişlerdi. Daha sonra ise, bu çerçeve içerisinde Thiers tarafından temsil edilen ve onun etrafında toplanan Fransız burjuvazisine karşı iç savaşa zorlanmışlardı. Thiers de bu aşamada Komün'ü dağıtabilmek için alman lideri Bismark ile anlaşmaya karar vermiş ve bildiğimiz gibi bunda da başarılı olmuşlardı. Görüldüğü gibi bu oldukça karmaşık bir durumdur ve buna ulusun kendini savunma hakkına sahip olup olmadığı açısından yaklaşmak, görüşümce, zıttına dönüşmesinin bir başlangıcını oluşturmaktadır.

İlginç olan bir nokta da, sanırım Lenin'in, Almanya'nın henüz ulusunu bir araya toplamadan halihazırda emperyalizm çağına girdiği yollu bir değerlendirmesi de vardır. Bu da, doğada ve toplumda sınırlar şartlara bağlıdır ve relatiftir derken Lenin'in ne demek istediğine güzel bir örnektir. Anayurdun savunulması sorunu sona ermiş ve ortadan kalkmıştır demek için Almanya'nın bir ulus olarak kendini tümüyle bir araya toplamasını bekleyecek olsaydık, şu anda halen bekliyor olmamız gerekecekti. Çünkü Almanya şimdi de birlik halinde değildir ve şu anda bir sürü kişi, bir sürü sosyal-şovenist bu noktayı kullanmaktadırlar. Her halükarda, ulusların oluşmasından söz etmekteyiz ve tüm bu şeyler relatif ve şartlara bağlı olan şeylerdir, (mükemmel bir şekilde oluşmayı bekleyen bir ulus mevcut değildir.) Bu ileri ülkelerde sorunun özü de çok uzun bir süredir uluslar sorunu değil artık emperyalizm sorunudur. Görüşümce bu durum, 19. yüzyılın son bir kaç on yılında, hatta 1870'de halihazırda ortaya çıkmış olan bir durumdu.

Aynı şekilde tarihten edindiğimiz perspektif ve tarihten öğrenilen derslerin ışığında baktığımızda, ulus konusunda, işçi sınıfını ulusun geleneklerinin en iyi taşıyıcıları, "en iyi"

gelenek olarak görmenin doğru olduğu olmadığı konusunda da Marx ve Engels'te bazı karışıklıklar görmekteyiz. Gerçi belirtmeye gerek yok ama, söylediklerimin kafa karışıklığına yol açmasını önlemek için belirteyim ki, hem Komün'ü özetlemelerinde, hem de Komün konusundaki pratiklerinde Marx ve Engels, açıktır ki proleter enternasyonalizminin önde gelen savunucular ve uygulayıcılar olmuşlardır, ve bu Komün'ün özetlenmesinde baştan sona açık olan bir konudur. Fakat buna rağmen bu sorun Marx'ta bile tamamiyle açık değildir. Yaptıkları, Fransız ulusunun dar bakış açısından bakılarak yapılan bir özetleme değildir, fakat yine de bu karışıklık söz konusudur.

Genelde daha önemli bir konuya dönecek olursak, Marx'ın aynı özetlemede, proleterlerin “uzun mücadelelerden, bir dizi tarihi süreçlerden geçmeleri, şartları ve insanı değiştirmeleri gerektiği”(1)'ni belirttiğini vurgulamak önemlidir. Hatta bundan 20 yıl önce 1851'de “işçilere şunu diyoruz, sadece mevcut şartları değiştirmek için değil, aynı zamanda kendinizi de değiştirmek ve siyasi iktidarı yürütecek hale gelmek için 15, 20, 50 yıllık iç savaşlardan ve uluslararası savaşlardan geçmeniz gerekir”(2) demişti. Bu yine Marx'ın derin görüşlülüğüne bir örnektir ve dünyayı değiştirme ve komünizme ulaşma süreci konusunda basit görüşlere sahip olmadığının bir göstergesidir,(ve açıktır ki komün'ü özetlerken kullandığı diyalektik materyalist yöntem hiç te basit değildir). Buna rağmen burada getirdiğim eleştirilerin bazıları sanırım ki geçerlidir (belki de belli sorunlarla uğraşmada ve onları çözmedeki aşırı rahatlığı açısından).

Bu bir yerde zıtların birliğidir: bir yandan, hem Komün'ü özetlemesinde hem de daha genel anlamda Marx, meselenin basitçe mevcut objektif şartları değiştirmek için bütün bu mücadele ve fırtınalar içinden geçme sorunu olmadığı ve bunun yeterli olmadığı gerçeğinin farkında idi (ve görüşümce bu çok, çok önemlidir, üzerinde durmaya değer bir şeydir ve “iki radikal kopma”, mülkiyet ilişkileri ve fikirler, ile de bağıntılıdır). Doğrudan kendimizi değiştirmek gerektiğini ve kendimizi iktidarı yürütebilecek duruma getirmemizi söylemektedir. Görüşümce bu büyük tarihi materyalist bir bakış açısını ve metodu ortaya seren tarihi öneme sahip bir açıklamadır ve bu Komün'ün özetlenmesinin ilham kaynağını oluşturmaktadır. Buna rağmen demek istediğim şudur ki, tarihi perspektifle bakıldığında görülecektir ki, diğer yanda bu sorunların bir çoğunun çözülmesinin zorluğu ve karmaşıklığının küçümsenmesi söz konusudur – bu bizi şaşırtmamalıdır. Bunları özetlemek gerekir. Eğer aynı zamanda burjuvazi çağından

dünya çapında komünizm çağına geçiş konusunda ortaya çıkan bazı sorunlar hakkında daha geniş ve daha derin görüşler elde etmek istiyorsak bu daha da önemlidir.

Görüşümce bu sorun genel olarak başka bir gerçekle yakından ilişkilidir. Marx ve Engels, Çin’de, Hindistan’da ve dünyanın diğer yerlerinde sömürgecilik ve sömürüye karşı ayaklanan halklar sorununa değinmişler ve onların yanında yer almışlardır. Buna rağmen daha çok da, özellikle sosyalist devrim, iktidarın proleterya tarafından ele geçirilmesi ve uygulanması ve toplumun değiştirilmesi sorununu – tamamiyle olmasa da – ağırlıklı bir şekilde Avrupa açısından ele almışlardır (ve bu bilimsel bakış açısından ve o zamanlar büyük ve en ileri siyasi hareketlerin olduğu yerler olması anlamında doğru idi). Bu nedenle, bugün dünyada proleter devrimini, sosyalist toplumun gelişmesini ve komünizme doğru değişimi karakterize eden bir dizi karmaşık sorun, o günlerde onların karşısına tamamiyle çıkmış değildi. Çünkü, yalnızca genelde devrimin değil, aynı zamanda proleter devriminin de odak noktası, süreç içinde, genel tarihi anlamda Batı’dan Doğu’ya kaymıştır. (Bu sürekli ve değişmez bir kayma olmuştur anlamına gelmez – gelişmenin nasıl olacağını tarih gösterecektir – ve ileride sözünü ettiğim kaymanın ne anlama geldiği konusundaki doğru ve yanlış görüşlere tekrar değineceğim – fakat böyle bir kayma söz konusudur). Bu ise, hatta bazen de kapitalizm öncesi düzenin hakim olduğu eski düzenden, kapitalizme değil de, sosyalizme ve sosyalist yoldan komünizme geçiş sorununu daha da karmaşık bir hale getirmiştir.

Bunu başka bir şekilde ortaya koyarsak, Marx, daha önce hem Komün sırasında hem de ondan 20 yıl önce 15, 20 ya da 50 yıllık iç savaşlardan söz ettiğinde, bunun ne anlama geldiğini tamamiyle kavramış değildi. O günden bu güne 15, 20 ya da 50 yıldan fazla süre geçmiştir ve Marx’ın sözünü ettiği bu süreç tarihi anlamda henüz çocukluk aşamasındadır. Bu nedenle, proleterlerin bırakalım komünizme tümüyle geçişi başarmayı, yalnızca şartları değiştirmek için değil, yönetebilecek duruma gelmek amacıyla kendilerini de değiştirmek için tarihi bir süreçten geçmeleri gerektiğini söylerken Marx’ın kendisinin de bunun ne anlama geldiğini tümüyle kavramamış olması şaşırtıcı değildir.

Aslında tüm bunlar, genel anlamda Marksist bilgi teorisinin teyididir. Çünkü Marx’ın bir dizi gözleminin ilkelliği, proleter devrimin dünya-tarihsel sürecinin ilkelliğinin, gelişmesinin erken

aşamasında olunmasının bir yansımasıdır – bunun anlamı, mekanik materyalizme düşmek ve ne biliniyorduydu bilinebileceklerin hepsi buydu demek değildir. Şimdiye kadar ortaya çıkmış olduğu gibi, vurgulamamız gereken nokta, Marx’ın gözlemlerinde ilkelik mevcut olmasına rağmen, bunun yanında büyük bir tarihi yaklaşım ve ileri görüşlülük de mevcuttu. Fakat genel anlamda ve bu şekilde diyalektik bir şekilde yaklaşıldığında tüm bunlar Marksist bilgi teorisinin, pratikle teori arasındaki ilişkinin, teorinin son aşamada pratiğe olan bağımlılığının, pratiğin son aşamada teorinin ve gerçeğin nihai kaynağı ve belirleyicisi olduğunun bir örneği ve doğrulayıcısıdır. Bu, proleter dünya devrimi tarihi sürecinin, uzun dönemli amaç olan komünizme doğru ilerleyecek olan gelişiminin ilk aşamalarını, ikelliğini yansıtmaktadır. Nihayeti bu proleterya diktatörlüğünün ilk pratik deneyimi idi. Bu proleteryanın esas olarak ve büyük ölçüde Avrupa’ya sınırlanmış olan devrimci bir hareket idi. Hala daha içinden çıktığı burjuva cumhuriyeti ve burjuva demokrasisinin kostümlerinin bir çoğunu giyerek tarih sahnesine çıkmakta idi.

Şimdi bunların ışığında, Mao’nun, eski MK raporlarında, özellikle de 1979’daki raporda(3) değinilen Paris Komünü üzerine söylediklerine bakmak ilginç olacaktır. Özellikle ilginç olan nokta ise, Mao’nun o zaman değinilmemiş olan bazı görüşlerinin yeniden incelenmesidir. Hatırlarsanız o kendine has bir şekilde şu görüşleri getiriyordu: “Eğer Paris Komünü yenilmeyip de başarılı olsa idi, görüşümce şimdi bir burjuva komünü haline gelmiş olurdu. Çünkü Fransız burjuvazisinin, Fransız işçi sınıfının siyasi iktidar sahibi olmasına müsaade etmesi imkansızdı. Paris Komünü’nün durumu işte budur.”(4) Enver Hoca ve onun gibilerin böyle bir açıklaması karşısında çılgına dönüp “sanki proleterya iktidara sahip olmak için burjuvaziden izin isteyecekti” diye çığlık atmalarını duyar gibi oluyorum. Fakat aslında Mao’nun yaptığı tarihi materyalist bir değerlendirmedir, ve tamamiyle geliştirmese de, devamla Sovyetler Birliği’nden, Lenin’in Sovyetinin nasıl Kruşçev’in Sovyeti haline dönüştüğünden söz eder ve burjuvazinin iktidarı ele geçirmesiyle birlikte kapitalizmin restore edildiği tahlilini yerine oturtmaya başlar (bu dönem, Mao’nun, bu tahlilinin esas öğelerini artık ortaya çıkartmış olduğu, bazı noktaları daha yüksek düzeyde sentezlemeye başladığı dönem olan Kültür Devriminin ilk dönemleridir).

Mao daha sonra devam eder; bu bölüm 79 raporunda olmayan ve fakat üzerinde durmamız görüşümce bizim için özellikle önemli ve faydalı olan bir bölümdür. Çünkü hem onun ele aldığı

sorunu daha iyi kavriyoruz ve kavramamız gerekir, hem de bu konu proleter enternasyonalizminin can alıcı önemi hakkında kendi anlayışımızı daha da derinleştirecektir. Mao, Şanghay'daki Komün'ün uzun ömürlü olmadığından söz etmektedir. Fakat bu durum sorun yaratmaktadır, çünkü Şanghay'daki kitleler (şimdiden söylenenin tersine) Komün'ü benimsemektedirler. Öyleyse ne yapmak lazım? Bu taktik bir sorundur. Çünkü komün çok ileri bir biçimdir ve bunu şu anda tüm ülke çapında popüler hale getiremeyiz.(5) (Aslında o zamanlar Paris Komünü'nün bir dizi önlemlerini uygulamaya koymaya çalışmışlardır. Örneğin bir süre için resmi görevlilerin kitleler tarafından seçilip görevden alınması, resmi görevlilere işçilerden daha fazla ücret verilmemesi vs. ilkelerini uygulamaya çalışmışlar, sonunda ise bu ileri pozisyonların bazılarında bir miktar geri çekilmeleri, ellerinde olanı sağlamlaştırmaları gerektiği kanısına varmışlardır. Komün şeklinden ziyade esas olarak ülkenin diğer yerlerinde iktidar organları olarak oluşturulan devrimci komiteler şeklini uygulamaya koymuşlardır. Bu konuya "Komünist"te Bettelheim'a karşı yayınladığımız yazıda da değinmiştik.) (6)

Şimdi değinmek istediğim nokta Mao'nun Çin'de karşı devrimcileri bastırmak için komün biçiminin yeterince güçlü bir silah, bir araç ya da bir biçim olmadığı şeklinde değerlendirmesi değildir. Fakat şunu dinleyin, oldukça ilginç bir şey. Mao şunları söylüyor: *"İngiltere bir krallıktır. Başında bir kral yok mu? ABD'de ise başkanlık sistemi vardır. İkisi de burjuva diktatörlüğüdür. Güney Vietnam'daki kukla rejimin başında da bir başkan var. Komşusu ise Sihanuk'un Kamboçya Kralığıdır. Hangisi daha iyidir? Korkarım Sihanuk biraz daha iyidir..."* Bir süre daha bu şekilde devam ederek geri döner ve şunları söyler:

"Ünvanları sık sık değiştirmek gerekir; isimler üzerinde değil pratik üzerinde duruyoruz, şekle değil öze bakıyoruz. Han Hanedanı'na bağlı olan Wang Mang isim değiştirmeye çok meraklı idi. İmparator olur olmaz, 'şef' ünvanından nefret eden bir çoğumuz gibi bütün hükümet dairelerinin isimlerini değiştirmişti. Ülkedeki bütün şehirlerin adlarını da değiştirmişti. Bu Pekin'deki hemen hemen bütün caddelerin isimlerini değiştiren ve hatırlanmalarını imkansız hale getiren bizim Kızıl Muhafızlarımıza benziyor. Bizler hala eski isimleri hatırlamaktayız. Wang Mang artık yeni emirler ve fermanlar yayınlamaz hale gelmişti, çünkü halk yapılan değişiklikleri bilmiyordu. Böylesi bir dram hem Çin, hem yabancı ülkeler, hem proletarya, hem de burjuvazi tarafından kullanılabilir." (7)

Bir zamanlar PL'nin, ya da kendilerine COUSML diyenlerin mi, her neyse birilerinin bu konuya değinen bir yazısını okumuştum. Pezevenkçe şöyle diyorlardı: “Bu tamamıyla saçma bir şey; Mao tüm bu şekilsel şeylere, isimlere, burjuva ülkelerin kendisini tanıyıp tanıyamayacağı gibi şeylere takılıp kalmaktadır; devrimcilikten ne kadar da uzaklaşmış durumda ...” Bu tabii ki şekli öne çıkarmaktadır. Çünkü Mao bütün bu isimler vs. meselesinden söz ederken, açıkça Komün'ün bu şekliyle – ya da daha önemlisi, başka bir anlamda bu özüyle – Çin'in o günkü şartlarında uygulanabilir olup olmadığından söz etmektedir.

Daha sonra devamla daha geniş ve bizim için şimdi daha da önemli olan bir içerikle konuşmaktadır. Geniş ölçüde emperyalist kuşatmanın olduğu bir dünyada sosyalist ülkeden söz etmektedir. Şöyle diyor: *“Esas tecrübeler Paris Komün'ü ve Sovyetlerdir. Bildiğimiz gibi Çin Halk Cumhuriyeti adı her iki sınıf tarafından da kullanılabilir. Eğer biz yıkılacak olsak ve burjuvazi iktidara gelecek olsa, (bu ne uzak görüşlülüktür -B.A) isim değiştirmeye gerek duymazlar ve hala Çin Halk Cumhuriyeti adını kulanmaya devan ederlerdi. Önemli olan iktidarı hangi sınıfın ele geçirdiğidir. Önemli olan budur, yoksa adının ne olduğu değil.”* Devamla ise şunları söylüyor:

“Görüşümce daha sebatlı olmalıyız. Bütün isimleri değiştirmeye gerek yoktur. Çünkü bu durum siyasi sistemi, devlet sistemini ve ülkenin adını değiştirme sorununu ortaya getirecektir. Adını ne koymak isterdiniz? Çin Halk Komünü! Bu durumda Çin Halk Cumhuriyeti'nin başkanına direktör ya da komün başı mı demek gerekir? Bunun yanında başka bir sorun daha ortaya çıkacaktır. Bir değişiklik yapıldığında, bunun ardından da bu değişikliğin yabancı ülkeler tarafından tanınıp tanınmaması sorunu ortaya çıkmaktadır. Ülkenin adı değiştirildiğinde yabancı elçiler diplomatik vekaletlerini kaybedecekler, karşılıklı yeni elçiler atanacak ve yeniden tanınma durumu ortaya çıkacaktır. Böyle bir durumu Sovyetler Birliği'nin tanımayacağını düşünüyorum. Daha doğrusu tanımaya cüret etmeyecektir. Çünkü böyle bir şey Sovyetler'in başına bir sürü için dert açabilir. Çin Halk Komünü diye bir şey nasıl olabilir? Kendileri için oldukça yüz kızartıcı olsa da, burjuva uluslar bunu tanıyabilirler.”

Görüldüğü gibi Mao'nun ele aldığı sorun isim sorunu değildir. Bütün söylediği şudur: “Bakın, emperyalizm tarafından kuşatılmış olduğumuz bir dünyada yaşıyoruz. Halk Cumhuriyeti'nin

olması sorun değildir. Eğer Komün yaratmaya kalkışırsak, hem iç düşman var, hem de dış uluslararası sınıf düşmanları açısından, devlet sorunu ile karşı karşıya geleceğiz. Bu çok ileri bir biçimdir, eziliriz”...vs. bu ise onun kendine has bir şekilde çok daha önemli bir soruna geçiş şeklidir. Kendine Marksist-Leninist diyen herkes için açık olması gerekir ki, ele aldığı sorun şudur: Çin’deki sınıf mücadelesi, düşmanların bastırılması ve uluslararası alanda sınıf mücadelesi için en uygun biçim nedir?

Devamla ise burada bir kaç kez değinmek istediğim çok önemli bir soruna değinmektedir. Şöyle diyor: *“Her şey komüne değiştirilecekse, peki partiye ne olacak? Partiyi o zaman nereye koyacağız? Komünün komite üyeleri arasında hem partililer, hem de partili olmayan kişiler var (Burada Şanghay Komünü’nünden söz etmektedir -BA) Parti komitesini nereye koyacağız? Her halükarda bir parti olması gerekir. Adına ne dersek diyelim, mutlaka bir çekirdek olmalıdır. Adına ister Komünist Partisi, ister Sosyal Demokrat Parti, ister Komintang, ister I-kuan-tao diyelim, bir parti olmalıdır. Fakat komün partinin yerini alabilir mi?”* (8)

Açıkça görüldüğü gibi burada Mao, sınıflar ve sınıf mücadelesi olduğu sürece devlete ve partiye gereksinim olacağı gerçeğinden söz etmektedir. Dediği şudur: *“Adına ne dersek diyelim, mutlaka bir çekirdek olmalıdır.”* Yine sorunun özüne inmektedir – herkesin komünist olmamasının yarattığı çelişki hala mevcuttur. Komünizme ulaşıldığında ileri ile geri arasındaki çelişkinin nasıl olacağını kimse tam olarak bilmemektedir, fakat bu çelişki olacaktır. Anladığımız kadarıyla bu aşamada partiye aynı anlamda bir gereksinim olmayacaktır. Çünkü Komünizm’in anlamı, toplumsal sınıfların ve şimdi var olan şekliyle toplumsal bölünmelerin olmamasıdır. O zaman, bu anlamda öncü rolü oynayacak bir parti de olmayacaktır – ve bu gerçekleşene kadar da Komünizm gerçekleşmeyecektir. Fakat Mao şu aşamada partiye ortadan kaldırmayacağımızı söylemektedir. Devlet gibi parti de tamamiyle gereklidir.

Görüşümce bu nokta üzerinde durulması gereken oldukça ilginç bir noktadır. Benim parçalar halinde aldığım Mao’nun sözlerini bir bütün olarak ele alırsak söylediği şey, eğer Komün yaşamış olsaydı, şimdi şimdiye kadar çoktan, adı komün de olsa, bir burjuva komününe dönüşmüş olacığıdır. Söylediği başka bir şey de, ya da en azından bence bizim anlamamız gereken şey de şudur: sadece Fransız burjuvazisi açısından değil, uluslararası alanda da, o

şartlarla proletarya diktatörlüğünün var olabilmesi ve yaşayabilmesi pek mümkün değildi. Emperyalist dünya tarafından bir proletarya diktatörlüğünün var olabilmesi ve yaşayabilmesi sorunu oldukça karmaşık ve zor bir sorundur. Bu sorun, sınıf mücadelesini her aşamada en uç noktasına ulaştırarak ve olayların bu dalgalı, ya da daha iyi bir deyimle, spiral gelişimi sürecinde belli aşamalarda her şeyi kaybetmekten ziyade sağlamlaştırarak ele alınmalıdır. Gerekli hale gelen şey işte budur.

Bunlar Paris Komünü hakkında bir kaç noktadır. Devamla diyebiliriz ki, Lenin komünizme bir geçiş olarak kendi proletarya diktatörlüğü anlayışını formüle ederken büyük ölçüde Marx ve Engels'in değerlendirmelerine dayanmıştır - özellikle iktidarı ele geçirme meselesi derhal, yani 1917'de Rusya'nın kendisinde gündeme geldiği için - ve bunların yoğun ifadesine Devlet ve Devrim adlı eserinde yer verilmiştir. Hem bu eserinde, hem de daha sonra özellikle *"Proletarya Devrimi ve Dönem Kautsky"*de, doğru bir şekilde kapitalist toplumda diplomasinin hiç bir zaman açık bir şekilde kitlelerin önünde ve kitleleri de içine katarak yürütülmediğinden söz etmektedir. Diplomasi, sürekli olarak gizli anlaşmalar yoluyla, bilgilerini hiç bir zaman kitlelerle paylaşmayan ve gizlice hareket eden hükümet görevlileri aracılığıyla gizli bir şekilde yürütmektedir. Sovyetler Birliği kurulduğunda, Bolşeviklerin başında bulunduğu proletarya iktidara geldiğinde, emperyalistlerin gizli anlaşmalarının açığa çıkarılıp ortaya serildiği bir gerçektir. Hatta kitleler bazı eşi görülmemiş kahramanca insiyatifler de göstermişlerdir. Örneğin eğitimsiz denizciler, gizli şifreleri çözüp emperyalistlerin oyunlarını tüm dünyaya gösterebilmek için geceler boyu uykusuz kalarak çalışmışlardır. Bunu da, yalnızca buna yakından bağlı olan Sovyet Cumhuriyeti'nin yaşaması için değil, aynı zamanda genel olarak uluslararası alanda mücadelenin geliştirilmesi için de yapmışlardı.

Bunun yanında belirtilmesi gereken bir nokta da, Lenin'in önderliğinde ve çizginin en devrimci olduğu dönemlerde bile, onlar da diplomasiyi tamamiyle açık bir şekilde yürütememişlerdir; aslında nitel olarak bunu kapitalist devletlerden daha iyi yerine getirmeyi başaramamışlardır. Lenin'in bu konudaki görüşlerini bugün okuyan bir müfsit hemen basacaktır yaygarayı: "Hah işte, bunu siz de başaramadınız, işte aramızda hiçbir fark olmadığını gösteren bir örnek daha..." Bu tamamiyle yanlış olmasına rağmen, önemli bir gerçek te şudur ki, bugüne kadar dünyanın hiç bir yerinde proletarya devleti esas olarak açıktan bir diplomasi yürütmeyi hiç bir zaman

başaramamıştır. Komün'ü tekrar ele alacak olursak büyük bir kesinlikle söyleyebiliriz ki, eğer Komün yaşayacak ve böylesi karmaşık ve gergin bir durumla karşılaşacak olsaydı, o da bunu başaramazdı.

Bununla yakından ilişkili olarak diğer önemli bir nokta da şudur: bugüne kadar bütün sosyalist devletler, görüşümce doğru bir şekilde ve gereklilikten ötürü (başka bir deyişle kaçınılmaz olarak), bir bütün olarak silahlı kitlelerin yanında bir de büyük bir ordu tutmak zorunda kalmışlardır. Bu da Lenin'in, hem *"Devlet ve Devrim"*de, hem de başka yerlerde, gerçek proletarya diktatörlüğünün can alıcı sorunu olduğunu vurguladığı şeydir. Bunun özü nedir? Bunun özü, silahlı kitlelerin kendilerinin yönetimde olmalarıdır. Ama aslında hiç bir yerde bu anlamda silahlı kitlelerin yönetimi mümkün olmamıştır. Her zaman için bir anlamda profesyonel bir orduya, ayrı bir düzenli orduya, belli anlamda kitlelerin üstünde ayrı bir silahlı insanlar kurumuna gereksinim olmuştur. Bu, devrimci çizginin izlendiği dönemlerde, kitlelerin geniş bir şekilde milis örgütleri oluşturdukları zamanda bile böyle olmuştur.

Bu neden böyledir? Geçerken burada *"Revolution"* dergisinde İspanya İç Savaşı ve İspanya Devrimi -ya da İspanya'da yerine getirilmeyen devrim- hakkında yayınlanan yazıya (9) değinebiliriz. Orada değinilen önemli noktalardan birisi de, bazı anarko-sendikalist ve diğer çizgilerin tersine, (Franko'nun etrafında toplanıp birleşmiş olan) gerici silahlı güçleri yenmek için tek bir ordu oluşturmanın gerekli hale geldiği noktası idi. Subjektif bir şekilde, durum bu raddeye? gelmemiş olsaydı iyi olurdu denebilir, ama objektif gerçek bu idi. Bunu belirtmenin nedeni şudur: merkezi bir yönetim (bu anlamda da düşmana karşı savaşp onu yenecek merkezi bir ordu) oluşturulması yönündeki girişimleri baltalayan ya da bunun gerekliliğini reddeden eğilimler yalnızca yenilgiye yol açacaklardır.

İspanya İç Savaşı'ndan ve tarihten çıkarılan bir sürü dersten biri de şudur: - tarih böylesi derslerle doludur - bu, revizyonistlerin ve her türden benzeri burjuva güçlerin aslında kitlelerin devrimci insiyatifini boğmak ve bastırmak, onları devrimden kopararak kanda boğmak ve/veya bürokrasi içinde boğmak için sürekli olarak kullandıkları bir çelişkidir. Bu konuda dilenmek ya da ummak olmaz, çünkü bu bir çelişkidir. Çok daha geniş bir sürecin ve çok daha temel bir çelişkinin bir parçası olarak çözülmesi gerekir.

Burada MK'nden önde gelen bir yoldaşın geçenlerde söyledikleri bu konuyla yakından ilişkilidir. Bettelheim son yazılarından birinde nihayet, konulan şekliyle, “diğer pabucu da atmış” ve Sovyetler Birliği'nin, 30'ların başından ve Stalin'in öderliğinin yerleşmesinden itibaren sosyalist değil kapitalist olduğu sonucuna varmıştı. Buna değinen yoldaşımız da cevap olarak “eğer Komün proletarya diktatörlüğü olarak değerlendirilebilirse, Stalin'in önderliğindeki Sovyetler Birliği'de doğru bir şekilde sosyalist değerlendirilebilir” demişti. Bununla ne demek istendiğini anlatabilmek için şunu eklemek isterim; karşımızda içinde Marksistlerin olmadığı bir proletarya diktatörlüğü, Paris Komünü! Yani Komün'de hiç bir şekilde Marksist bir önderlik mevcut değildi ve buna rağmen Marx tarafından doğru bir şekilde proletarya diktatörlüğünün bir örneği olarak değerlendirilmişti. Daha sonra Engels de şunları söylemişti: *“Otoriteden korkan ve proletarya diktatörlüğü sözü karşısında titreyenler, onun ne olduğunu öğrenmek istiyorsanız, Paris Komünü'ne bakın; işte proletarya diktatörlüğü o idi”*. Genel tarihi bakış açısından bu doğru ve çok önemli bir yaklaşımdı. Aynı şey Stalin önderliğindeki Sovyetler Birliği için de söylenebilir (bu konuya ileride tekrar döneceğim).

Ama şimdi önümüzdeki ehemmiyet sahibi nokta şudur ki, bu bize belli bir tarihsel perspektif temin etmektedir, ve geniş ve süzümleyici bir tarihi bakış açısı ile, canalcı öneme sahip yoğunlaşmış tarihi tecrübelerin köklü ve eleştirisel bir irdelenmesini birleştirmenin, bunlardan mümkün olduğu ölçüde tam teşekküllü dersler çıkarmanın, ve hem bugün hem de gelecek için bu derslerden en keskin silahları oluşturmak için mücadele etmenin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Burada özellikle de önümüzdeki dönemden, oluşmakta olan dönüm noktasına dikkatleri çevirmekten söz etmekteyim. Tarihi özetlemenin bütün önemi işte burada yatmaktadır. Tarihin derinliklerine inmek ve eleştirici bilimsel bir yaklaşımla incelemek önemlidir. Bunun da amacı genel devrimci mücadeleyi nihai hedefine doğru ilerletmektir. Özellikle de bugün için bu gözden kaçırılacak olursa iş akademik bir çalışmaya dönüşür. Teori yozlaşır ve doğruyu yanlıştan ayırmak mümkün olmaz. Bu şu anda mevcut olan bir eğilimdir ve bu konuda uyarıda bulunmak önemlidir.

Bunlar, Paris Komünü, ve Lenin'in Paris Komünü'nü değerlendirmesi konusuna yönelik bir kaç noktadır. Şimdi de biraz önce değindiğim Sovyetler Birliği konusunda ortaya koyacağım birkaç noktayı etraflıca değerlendirmekten ziyade, bir kaç esas noktaya değinecek ve daha ilerki

alışmalar, inceleme ve mücadeleler için bir kaç sorunu ortaya koyacağım. Sovyetler Birliği'nin bugünkü Őartlardaki rolü ve niteliği konusunda çeşitli oportünist görüşlerin geri çevrilmesi ve önemli tarihi derslerin özetlenmesi de aynı Şekilde, özellikle de mevcut ve gelişmekte olan durumda ve oluşmakta olan dönüm noktası açısından büyük öneme sahiptir. Örneğin hepinizin de bildiği gibi, Komünist İşçi Partisi sadece Çin konusunda değil, Sovyetler Birliği konusunda da açık bir Şekilde geri ark etmiştir. şimdi her ikisini de sosyalist değerlendirmektedirler Geri ark etmişlerdir, çünkü eskiden kapitalizmden farklı bir Şekilde sosyalizmin ne olduğu konusunda doğru bir anlayışa doğru yuvarlanmakta idiler. şimdi ise iyice rahatlamışlar ve Moskova'da 7 sent'e metroya binmek mümkündür, o halde sosyalizm ulaşılabilir bir şeydir şeklindeki fikirleri ile toplumsal temelde destek inşa etmeye çalışmaktadırlar. Hem tarihi gelişme açısından, hem de dünyadaki acil mücadeleler, bunların karmaşıklığı ve bu alanda çok çeşitli güçler bulunması açısından, Sovyetler Birliği ile ilgili bazı sorunlarda daha derine, geçmişte yaptığımızdan daha derine (geçmişte bu yöndeki çabalarımızın katkısı olmuştur, rneğin "Red Papers-7"(10)) inmek gerekmektedir.

nce kısaca Lenin'in Sovyetler Birliği hakkındaki, özellikle de ilk fırtınalı yılları hakkındaki görüşlerine değinmek isterim – o zamanlar Lenin'in daha açık bir Şekilde görmeye başladığı gibi, en azından bir süre daha Sovyetler Birliği bu yolda yalnız yürümek zorunda idi. Bu, Sovyetler Birliği'nin hiç bir enternasyonal bağı, uluslararası alanda hiç bir müttefiki olmadığı ya da onun uluslararası proletaryanın bir parçası olmadığı ve hiç bir destek görmediği anlamında değil, Sovyetler Birliği'nin 1. Dünya Savaşı sırasında ve hemen sonrasında oluşan dönüm noktasında ortaya çıkan ve sağlamlaştırılması gereken tek proletarya devrimi olması anlamında böyle idi. nce kısaca Lenin'in, devrimin özellikle de Avrupa'da (ve özgül olarak Almanya'da) kısa zamanda yayılacağını umduğu ve bunun Doğu'daki anti-sömürgeci mcadelerle bağını gördüğü (ki bu mücadelelerin hangi Şekilde ve nasıl sosyalizme doğru geliştirileceği meselesi Lenin'in tamamen berrak olduğu bir mesele değildi) dönemlerdeki belli başlı görüşlerini ele alalım. Yalnızca Komünist Enternasyonal'in değil, aynı zamanda Lenin'in özellikle de o zamaki kendi açıklama ve yazılarını etraflica inceleyecek olursak görürüz ki, dünya devriminin gelişimini, bir anlamda, Rusya'daki Sovyet Cumhuriyeti'ne nicel olarak eklenme, yani bu cumhuriyetten dünya sovyet cumhuriyetine doğru, hemen hemen hem kelimenin tam

anlamıyla hem de coğrafi olarak bir gelişme şeklinde gören kesin bir eğilim mevcuttu.

Açıkça belirtilmelidir ki bu kesinlikle bir şovenizm meselesi değildi. Çünkü Lenin, hem mevcut Sovyet Cumhuriyeti sınırları içerisinde, hem de uluslararası alanda, şovenizme ve şovenist sapmalara karşı, ulusların arasında gerçek bir eşitlik ve uluslararası proletaryanın komünizme giden yolda birliği için dişe diş bir mücadele yürütmüştü. Sorun daha ziyade proletarya devriminin, dünyanın bir çok bölgelerine yayılmasını ve gelişmesini kısa sürede olacak bir şey gibi ele almaktı. Ne yazık ki gerçekte bu böyle olmadı. Bu görüş yanlış olmasına rağmen, olumlu yanı (ki bu noktaya ileride yine değinmek isterim), yukarıda sözünü ettiğim aynı yoldaşın değindiği gibi, bu dönüm noktasında mümkün olan her şeyi elde etme çabasında görülen büyük ölçüdeki, sabırsızlık idi.

Şimdi bu çerçevede, ki bence doğru bir değerlendirmesi ancak bu çerçevede mümkündür, biraz da Lenin'in Sol Komünizm adlı eserine bakmak görüşümce önemlidir. Ama sadece bu anlamda görüşümce bu eser doğru bir şekilde değerlendirilebilir. Bu Marx'ın Paris Komünü'nü özetlediği "Fransa'da İç Savaş" üzerine getirdiğim çok kısa ve dağınık görüşlerden daha fazla bir şey olmayacaktır. Sol Komünizm'in burada tümünden bir değerlendirmesini yapmaya çalışmayacağım. Daha ziyade Sol Komünizm'in, burada değinilen çok daha geniş sorunlar çerçevesinde daha derinliğine bir değerlendirmesinin bir bölümünü oluşturacak birkaç görüş getireceğim.

Görüşümce herşeyden önce belirtilmelidir ki, Sol Komünizm'i son dönemde tekrar okuduğumda, hem genel anlamda, hem de özellikle devrim için olgunlaşan şartlar anlamında çok önemli bir eser olduğunu çarpıcı bir şekilde gördüm. Bu eser, kavranması ve doğru ve gerçekten yaratıcı bir şekilde uygulanması gereken önemli dersler ve ilkelerle doludur. Ama bu yaratıcılık Marksist-Leninist anlamda bir yaratıcılık olmalıdır. Yoksa revizyonist, Kruşçev tipi bir yaratıcılık değil. Birinin dediği gibi, onlar açısından revizyonizmi rahatsız eden tüm ilkeleri bir yana bırakıp Marksizm-Leninizm'i "yaratıcı bir şekilde geliştirmek" sorun değildir. Fakat eğer ortaya konan ilkeleri ele alıp da onları güncel şartlara uygun bir şekilde geliştirmeye çalışırsan o zaman adın doğmatist ve "bu ne cüret"çiye çıkar. Sol Komünizm'i incelediğimde çarpıcı gelen nokta, bu eserin sadece genel anlamda değil, aynı zamanda özellikle de yaklaşan ve gelişmekte olan devrimci durum açısından önemli bir dizi temel ilke ve derslerle dolu olması idi.

Lenin'in bu eserinde dikkat çekmeye ve tamamiyle ortaya koymaya çalıştığı nokta, devrimci durumun yükseldiği, fakat kitlelerin henüz devrimci pozisyona gelmedikleri şartlarda, daha normal şartlardan devrimci mücadelenin tümüyle geliştirilmesi aşamasına nasıl geçileceği sorunudur. Genel olarak Lenin'in uğraştığı bu sorundur, fakat bununla ilgili olarak bir kaç şeyin belirtilmesi gerekir. Birincisi, bu mesele tam olarak böylesi bir durum ve böylesi bir dönüm noktası - dünya çapında tarihi bir dönüm noktası olmasa da, en azından daha dar anlamda devrimci durumun ortaya çıktığı ve geliştiği bir dönüm noktası - çerçevesinde ele alınmalıdır. Belirtilmesi gereken bir nokta da şudur ki, mümkün olan en fazla kazancı elde etmek için yapılan girişimler bu eserin esas yönünü oluşturmaktadır. Bu genel olarak "sol Komünizm"de doğru olan ve belli beklentilere dayandırılan şeydir. Fakat bazı noktalar ve yaklaşımlar ve hatta bazı metod sorunları o şartlarda bile hatalı idi. Bu, bir yandan Lenin açısından bazı somut durumlar hakkındaki anlayış eksiliğini, diğer yandan ise Rusya'daki başarılı devrimin derslerinin alınıp gittikçe keskinleşen durumun eziciliğinde başka şartlara uygulanmaya kadar gidildiğini -"bu dönüm noktasından mümkün olduğunca fazla şey elde etmek" (bu oldukça açıklayıcı cümleyi kullanacak olursak), Lenin tarafından bazı hataların yapıldığını ortaya koymaktadır. Her halükarda, bazı durumlarda, Lenin'in ileri sürdüğü taktikler açısından şeyler bir yerde zıtlarına dönüşmeye başlamaktadır.

Örneğin Sol Komünizm'in bir bölümünde işlenen İngiltere sorununu ele alalım. Lenin, hala çocukluk devresinde bulunan (aslında parti henüz kurulmamıştı) Britanya Komünist Partisi'nin oluşumundan ve bütünüyle İşçi Partisi sorunundan bahseder. Bir sürü Liberal, İşçi Partisi'ne doğru kaymaktadır. Meseleler İşçi Partisi etrafında düğümlenmektedir. Bu partinin sahte sosyalist liderleri öne çıkmaktadır. Lenin - bu meselede ne yazık ki özellikleri unutulmuş - Rus devriminin tecrübelerinden genel bir ders çıkarmakta ve bunu, hareket içinde sağcılarla karşılaşacak kadar bir süre bulunmuş herkesin bildiği şu meşhur sözleriyle özetlemektedir: *"İşçi Partisi bir ipin, asılan bir adamı desteklediği şekilde desteklenmelidir. Onları iktidarı almaya zorlamalıdır, çünkü iktidarı almak istememektedirler. Bu arada bağımsız tavrı ve eleştiri hakkını korumalıdır. Nihayet kitleler İşçi Partisi'nin gerçekte sosyalizmi uygulamadığını görünce onları terkedeceklerdir. Onlar da komünistlere yanaşacak ve devrimci pozisyona geleceklerdir"*. Doğrudur, bu tip bir taktik Rus devrimi sırasında, belli zamanlarda ve belli durumlarda kitlelerin

önemli bölümlerinin - örneğin Sovyetlerdeki işçilerin ve köylülerin - desteğine sahip olan Menşeviklere, Sosyalist Devrimcilere ve diğer güçlere karşı doğru bir şekilde uygulanmıştı. Fakat Lenin'in de iyi bir şekilde bildiği gibi, İşçi sınıfının uzun bir dönemdir yozlaşmış burjuvalaştığı bir geleneğe ve uzun bir burjuva parlamenter geleneğe sahip olan koca İngiltere açısından durum farklı idi.

Bildiğiniz gibi Stalin *"Marksizm ve Ulusal Sorun"* içinde bir yerde *"Tanrıya şükür ki, Rusya'da bir parlamento mevcut değil!"*(11) demişti. (Stalin "tanrıya şükür"ü tırnak içine aldığından, bunu kimin söylediği hakkında hiç bir zaman emin değildim ve sürekli olarak bunu söyleyenin Stalin olduğunu sanmıştım). Her neyse, burda getirilen şey, bu parlamentolara uzun bir süre sahip olursanız ve işçi temsilcileriniz olmaya başlarsa, bu durum proleteryanın ve devrimci hareketin boynunda asılı bir değirmen taşı haline gelir. Çoğu yerde parlamentonun olmaması gerçekten de bir nevi "Tanrıya şükredilecek" bir durumdur. Rusya'daki parlamento (ya da Duma), ayaklanmanın bazı dönemlerinde ve devrimci durumun keskinleştiği dönemlerde hakim sınıflardan ve özellikle de çardan koparılan birer taviz idi. Hakim sınıfların bunu ele geçirip, onu kitlelerin gerginliğini ve görüşlerini mahvedip yozlaştırmak, onları uyutup aptallaştırmak için kullanacak vakti olmamıştır. Bu her zaman için yapmak istedikleri bir şey olmuştur, fakat hiç bir zaman için İngiliz burjuvazisi gibi onu kitlelerin aptallaştırılmasının bir aracı olarak mükemmelleştirecek zamanları olmamıştır.

Britanya'da parlamento, proleteryanın tümüyle burjuvalaştırılması ile yan yana gitmiştir ve ne yazık ki Lenin'in söylediklerinin uygulamaya konması yönündeki çabalara paralel olarak, proleteryanın, özellikle de ileri kesimleri arasında kafa karışıklığı ve dağınıklık gelişmiştir (ve görüşümce böylesi taktikler izlendiğinde durum başka türlü de olamazdı.) Çünkü durum Rusya'daki gibi değildi, parlamentonun tam bu sıralarda ortaya çıktığı gibi bir durum yoktu, ya da devrimci kabarışlardan dolayı bunların, parlamento konusunda yeni fırsatlar, ya da her halükarda yeni bir gereksinim olduğu söz konusu değildi. Gerçekte İngiltere'de savaştan hemen sonra bir çeşit devrimci hava, bir isyankarlık havası mevcut idiyse de, Rusya'da olduğu gibi, çelişkilerin keskinleşmesi ve devrimci durumun gelişmesi söz konusu değildi.

Açık söylemek gerekirse, Lenin'in bu sözlerinde belli bir burjuva mantığı vardır. Hatta bir yerde daha da ileri giderek, eğer (sahte sosyalist İşçi Partisi'nin liderleri olan) Henderson ve Snowden desteklenir ve bunlar Lloyd George ve Churchill'e karşı zafer kazanacak olurlarsa, işçilerin çoğunluğu kısa bir sürede önderlerinden hoşnutsuz kalacaklar ve komünistleri desteklemeye başlayacaklardır, demektedir. Lenin şunları söylüyor, ki görüşümce burası burjuva mantığının ve hatta açık söylemek gerekirse belli derecede oportünizmin kendini göstermeye başladığı yerdir,: "Eğer ben bir komünist olarak ortaya çıkacak ve işçilere Lloyd George'a karşı Henderson'a oy vermelerini söyleyecek olursam, açıktır ki onlar (işçiler - BA) o zaman beni dinleyeceklerdir."(12) Belki dinlerler, belki de dinlemezler, ama sorun bu değildir. Bu, taktik bir şey olarak ele alınabilir, fakat daha temel bir şeye dayandırılması gerekmektedir. Lenin burada görüşünü yanlış bir değerlendirmeye dayandırmaktadır. Burada oldukça zorlamakta ve geri düşmektedir, ki bunu ancak bu şekilde ortaya koyabilirim, çünkü Lenin benim burada tartıştığım bazı noktaların farkında değildir, burada belli bir derecede parlamenterizmin Britanya işçi sınıfı ve Britanya toplumu açısından oynadığı rol hakkındaki anlayışı yansıtmaktadır. Hatta, tam da parlamenterizmin tarihi nedeniyle ki, Britanya'da parlamenter mücadele şeklini yürütmek daha da gerekli hale gelmektedir demektedir. Görüşümce bu yanlıştır, burjuva mantığıdır ve Lenin o kadar zorlamaktadır ki geri düşmüştür.

Eğer, herkes - ki bundan kastettiğim uluslararası komünist hareket'in önderleri ve eksiksiz günümüzdeki bütün çeşitli revizyonistlerdir - Sol Komünizm'in harfi harfine uygulanması gereken "strateji ve taktikler üzerine büyük bir eser" olarak tekrar basılıp yayılmasında ısrar etmemiş olsalardı, eğer bu eser bu tiplerin kullandığı şekilde, revizyonizm için bir araç olarak kullanılmasaydı ve diğer yanda Ne Yapmalı? büyük ölçüde gömülüp çarpıtılırken, Sol Komünizm her şey haline getirilmemiş olsaydı, bu hatalar şimdi bu kadar önemli olmayabilirdi. Fakat ne yazık ki, Sol Komünizm revizyonizmi yaymak için kullanılmış, içindeki değindiğim hatalar büyük ölçüde öne çıkarılmış, bunun yanında eserin özü ve esas yönü olan içindeki doğru şeyler bütünden koparılarak alınmış ve revizyonizm, ekonomizm, parlamento deliliği, kuyrukçuluk ve genelde de burjuvazinin kuyruğuna takılmak için birer araç haline getirilmiştir. Hareket içinde ve bu çeşitli güçlerin çevresinde bir kaç aydan fazla bulunmuş herkesin karşısına hemen Sol Komünizm'den alıntılar bu şekilde çıkarılmıştır. Bu meseleyi doğru bir biçimde koymak, doğru

olanı savunmak ve bunun yanında da bazı eleştirilerimiz olduğunu - ki bunlar burada özetlediğim noktalardır - belirtmek zamanı gelmiştir.

Genelde diyebiliriz ki, o zamanlar geçerli olan, ya da esasta geçerli olan ve/veya - ikincil de olsa - belli derecede hatalar taşıyan bazı meseleler daha sonra geliştirilmiş, iman edilen yazıları aslında revizyonizmin iman ettiği yazılar haline getirilmiştir. Buna bir örnek, Sol Komünizm’de değinilen sendikalar ve sendikalarda çalışma meselesidir. Lenin sendikaların ve özellikle de trade-unionculuğun kısıtlamalarını ve eksikliklerini görmemektedir. Sendikaları yönetenlerin, büyük ölçüde, ve özellikle de Batı’da, sadece reformistler değil fakat açıktan gericiler olduğu gerçeğini görmemektedir. Fakat sendikaların, özellikle de Batı’da, her şeye rağmen proletaryanın esas kitle örgütleri olduğu, sendikalarda çalışmak ve onları sosyalizm davasına kazanmak gerektiği şeklinde belli bir anlayış mevcuttur. Bu, Sol Komünizm döneminde, bir yerde gerçeği ve hatta gerçekten de ötesini temsil etmekteydi. Özellikle de ileri kapitalist ülkelerdeki proletarya mücadelesinin bugünkü aşamasında ve işçi sınıfının bugünkü durumunda, bu mesele, bizim ve diğer bazılarının yapmaya başladığı gibi, şimdi eleştirici bir biçimde ve yeniden ele alınmalıdır.

İşte bunlar, Lenin’in henüz proletarya devriminin çabuk bir zaferini ya da Avrupa’nın diğer bölgelerine ve özellikle de Almanya’ya kısa sürede yayılmasını beklediği dönemdeki görüşleri ile, Doğu’daki anti-sömürgeci mücadelelerle birlik konusunda getirdiği görüşler hakkında birkaç kısa görüştür. Daha sonraları ise, Batı’daki, özellikle ve hepsinden önce de Almanya’da devrimin geciktiği, bir süre daha, belki de daha önceleri Lenin’in ve diğerlerinin umduğundan daha uzun bir süre daha gecikeceği açıkça görülmeye başlandı. Açıkçası Lenin meseleleri dünya devrimi açısından ele almaya ve kendini stratejik olarak ona dayandırmaya devam etmiştir. Bundan da öte, Lenin devrimin odak noktasının gün geçtikçe daha fazla Doğu’ya doğru kaymaya başladığını çok iyi bir şekilde görmüştür. Bu (devrimin odak noktasının Doğu’ya kayması - çn) Lenin’in zamanından bugüne kadar süregelen inkar edilmez bir olgudur. Buna rağmen Lenin bu konuda tek taraflı davranmamış, ya da “üç dünyacı” bir tavır takınmamış, yani Batı’daki devrimleri defterden silmemiş, ya da devrimin yalnızca Doğu’dan gelişeceğini, Batı’da devrimin yalnızca devrim ateşi bütün Doğu’yu sardıktan sonra mümkün hale geleceğini (ve belki o zaman Batı’da gelişmenin, proleter devriminin bir ihtimal haline geldiği noktaya

ulaşacağını) iddia etmemişti. Lenin'in görüşü bu değildi ve bu görüşlerin ona maledilmeye çalışılması, gerçek görüşlerinin pi edilmesi demektir. Buna rağmen Lenin ortaya çıkmaya yeni başlamış olan gelişmeyi, yani devrimci merkezin Doğu'ya daha çok kaydığını doğru bir şekilde görmüştü.

şimdi bunların ışığında Lenin'in "Daha Az, Ama Daha İyi, Daha İyidir"(13) adlı yazısına bakmak ilginçtir. Lenin bu yazısında, özellikle de son bölümünde, Batı'da ve özellikle de Almanya'da devrimin kısa sürede başarıya ulaşmayacağı - ki bu 1923'tedir - ve Bolşevik Devrimin yardımına kısa sürede gelemeyeceği gerçeği karşısında ne yapacakları sorununu son bir defa ele almaya çalışır. Bu yazıyı okurken açıkça görüleceği gibi, Lenin bu sorunla uğraşırken henüz tümüyle tutarlı bir program ortaya koymuş değildir, ve halihazırda Batı'daki proletarya hareketinin bazı sorunları ile karşı kaşıyadır. Örneğin (sözde) Alman komünizminin Komünist Enternasyonal içindeki önderlerinden birisi, Almanya'daki işçiler, devrim olduğunda işçilerin maaşlarının dşrlmeyeceği yönünde söz verilmesini ister. Bu da açıktır ki Lenin'in bu sorunlardan bazılarını kavramaya başlamasına yardım etmiştir -bildiğiniz gibi bugün bir çok kişi bundan pek farklı değildir. Lenin on yıllar boyu olmasa da, bir süre için kendi başlarına gidecekleri gerçeği ile karşı karşıya gelmeye başlamıştı. Daha nceleri Batı'da, özellikle de Almanya'daki devrimin kısa sürede yardımlarına gelmesi, Lenin'in her zaman umduğu bir şeydi. Bu bizim kavramamız gereken bir şeydir. Rusya'daki devrimin, daha ileri ülkelerdeki ve özellikle de Almanya'daki devrime ihtiyaı olduğu, buralardaki devrimin Rusya'daki devrimin kurtarıcısı olmasa da - "kurtarıcı" terimi belki de çok fazla kaçar ve daha çok Troçkistlerin görüşüne uygun bir şeydir - yardımına geleceği, bu şekilde Rusya'da iktidarı ele geçirecekleri, bunun da Batı'daki proleter devrimlerini başlatacak bir kıvılcım olacağı, Batı'da iktidar alındığında bunun üzerinde sosyalizmi inşa edebilecekleri ve dünya sovyet cumhuriyetine doğru ilerleyebilecekleri sağlam bir temel olacağı şeklindeki anlayışlara sahip olanlar yalnızca Troçkistler değildi. Bunların kısa sürede gerçekleşecek şeyler olamadığı açığa çıkana kadar Lenin'in de görüşü bu idi.

Lenin Almanya'daki ve dünyanın diğer bölgelerindeki, özellikle de Avrupa'nın diğer bölgelerindeki devrimlerin zaferi için Sovyet devrimini feda etmeye ve kısa dönemde onu tehlikeye atmaya istekli idi. Bunu en stratejik bir mesele olarak görüyordu. 1. Dünya Savaşı'nın

hemen sonrasında bu doğru idi - bunun neye karşı geliştirildiğine biraz ilerde tekrar değineceğim - bunu yapmaya hazır idi. 1918 ve 1919 sonlarında, Orta Avrupa’da devrimci karışıklıkların ve ayaklanmaların yayıldığı bir dönemde Lenin, bu mücadeleleri, silah ve ordu gücü de dahil olmak üzere, en iyi şekilde desteklemenin gerekliliğini defalarca belirtmişti. Gerçekten de Kızıl Ordu 1920’de Varşova’ya doğru yürümüştü (fakat daha sonra geri püskürtülmüştü) ve Alman devrimi için daha uygun şartların yaratılması ile yakından ilişkili idi. Tekrar belirtmek gerekir ki bu anlayış - ileri ülkelerde devrim olmazsa her şey kaybolmuş demektir anlayışı - bir nevi Troçkist, kadercilik temelinde bir anlayış değildi. Bu, bunun iktidardaki proletaryanın gerçekten de sorumluluğu olduğunun ve Sovyetler Birliği’nde sosyalizmi inşa etmek için sağlam bir temel oluşturacağının görülmesi sonucu ortaya çıkan bir anlayıştı. Lenin (devrim ihraç edilemez şeklindeki anlayışa karşı olarak) devrim ihraç etmeye tamamiyle hazırdı. Fakat ihraç ettiğinde onu kullanacak birinin olmasını garantilemek istemişti. 20’lerdeki şartlarda, kendisinin de belirttiği gibi, ne yazık ki , henüz böyle bir durum yoktu. Bu, Lenin’in zamanından bugüne kadar büyük ölçüde gözden kaçırılan noktalardan biridir. İş, iktidardaki burjuvaziye ülkelere devrim ihraç etmeyeceğimize dair sözler vermeye kadar varmıştır. Belli bir iktidarı elde tutup ilerletmek gerkliliği ile kaşı karşıya kalındığında bu ilkeyi savunmak o kadar kolay değildir. Fakat buna rağmen savunmak gereklidir.

“Daha Az Ama Daha İyi, Daha İyidir”e geri dönersek, yine bu yazının son bölümüne bakılırsa, bu sorunu daha derinliğine anlamada görüşümce uzun dönemli bir öneme sahip olan bir dizi şeyden birisi de şudur: Ülkede sanayileşmeyi ve sanayinin hakimiyetini genel olarak sosyalizme eşitleme ve bu konuya aşırı ağırlık verme söz konusudur. Bu Lenin’in diğer meşhur, sadece önemli değil, aynı zamanda ilham kaynağı olan eserleri için de söz konusudur (örneğin bir kaç yıl daha erden, 1919’da yazdığı “Büyük Başlangıç”(14)). Bu eleştiriye getirirken dikkatli olmak gerekir, çünkü Lenin “son tahlilde” ve “uzun dönemde” demektedir. Sosyalizmin geri, hatta pre-kapitalist tarım üretiminin esas üretim biçimi olduğu bir temelde tam zafer kazanamayacağı tabii ki doğrudur. Fakat sosyalizmi tümüyle sanayileşme, sanayinin tarım üzerindeki hakimiyetiyle tanımlama yönünde birazcık fazla eğilim söz konusudur. Başka bir deyişle diğer yönden bakıldığında, sanayinin hakimiyeti olmadan sosyalizmin yaşayamayacağı görüşü mevcuttu. Bu görüş sosyalist ve komünist hareket içinde genel bir akım idi. Bu, uzun dönemde

doğru olmasına rağmen, ortaya çıktığı gibi, şimdi ile uzun dönem arasında çok şey vardır.

Diğer yanda bu sorunla yakından ilişkili olan bir sorun da köylü sorunudur. Rus devriminin gelişme yolu nedeniyle, Çin'dekinin tersine, Rusya'da kırlık bölgelerde üniformalı köylüler arasında ve 1917 devriminin yükselişi ve zaferi döneminde, Lenin'in değindiği şekilde, devrimci işçilerin geldikleri köylere geri gitmesi, ya da genel olarak köylere gidip devrimci çalışma yapması, köylü ayaklanmaları ile bağ kurması şeklindeki bir olgunun derin kökleri atılmamıştı. 1905 devrimi sırasında ve daha sonra savaş sırasında ise bu yapılmıştı. Fakat Çin devriminde olduğu gibi köylüler arasında uzun dönemli derinliğine kök salınmamıştı, çünkü Çin'de doğruluğu ve gerekliliği ispatlanan şekliyle, Rusya'da devrimi kırsal kesimde merkezileştirmek doğru olmazdı. Lenin'in köylülüğe karşı tavrı, ki o bu konuda oldukça açıktı, "savaşı savaşıarak öğrenme"ye (bu terimi siyasi anlamda kullanabiliriz) çalışmak olmuştu. Örneğin, iktidarı ele geçirmeye başladıkları dönem olan Ekim öncesinde, Lenin kendini yılmadan, gayretle ve tümüyle, köylüler arasında temelleri olan Sosyalist Devrimcilerin yazılarını incelemeye adanmıştı. Fakat bu, köylülüğü iyi bir şekilde öğrenebilmek ve iyi bir şekilde kazanabilmek için çok hızlı ve yoğun bir çaba idi.

Bu şekilde, köylülük konusundaki, bu sorunun ortaya çıkmış olması şaşırtıcı değildir. Çünkü Bolşevikler Rusya'da devrimin önce geleceğini, ya da gelse bile, geldikten sonra Batı'daki hızlı ve birbiri ardına gelen devrimlerin yardımı olmadan tek başına yaşamak zorunda kalacağını ummamışlardı. İktidarı elde tutma ve yalnızca iç savaş dayanma ve yabancı işgali püskürtme değil aynı zamanda ekonomiyi sağlamlaştırıp inşa etme ve sosyalist yola girme sorunuyla karşılaşınca kadar dikkatlerini köylü sorununa çevirmemişler, daha sonra ise buna zorlanmışlardı. Lenin köylü sorununu gayretle incelemiş ve açıktır ki bunun önemini ve köylülüğü kazanmanın gerekliliğini görmüştü. Kooperatiflerin tecrübesini incelemiş, örneğin kooperatiflerin - burada o yıllardaki üretim kooperatiflerinden değil, özellikle ticari alandaki kooperatiflerden söz etmektedir - proletarya diktatörlüğü altında kırsal kesimde ve genel olarak ülkede sosyalist ekonomiye bir nevi geçiş olarak oynayabilecekleri rolün nitel farklılığını incelemişti. Fakat bütün bunlara rağmen, köylülük sorunu ve köylülük sorununun genel olarak sosyalist dönüşüm içinde nasıl ortaya çıkacağı üzerine etraflı bir siyaset ortaya koymamıştı. Bunun nedeni bir derecede, Rus devriminin ve Rus devrimcilerinin beklentileri ve nitelikleri

konusunda daha önce değindiğim nedenlerde, diğer yandan belli bir derecede ise sanayileşmeyi ve sanayinin tarım üzerindeki hakimiyetini sosyalizmin bir gerekliliği görüp bu şekilde tanımlayan anlayışta yatmaktadır.

Lenin'in, üretici güçler teorisine karşı ve özellikle de Rusya çok geri olduğu için sosyalizmin imkansız olduğu, sosyalizme ulaşmak için belli bir medeni ve teknik seviyeye –üretici güçler ve bilim anlamında – gerek olduğu şeklindeki geleneksel görüşleri ileri süren Menşevikler ve Kautskycilere karşı mücadele ettiği bir gerçektir. Lenin “Devrimimiz” (15) de bunları ele alıp şunları söyler: “Tamam anladık, fakat neden önce iktidarı ele geçirip ardından medeniyeti yaratmayalım ki; bunun tersini yapmamız gerektiği o tozlu kitaplarınızın neresinde yazıyor?” Eminim ki Lenin, bunlar bu alıntıyı bulmuş olsalar da böyle yapmayacaklarını, eğer iktidarı ele geçirme fırsatına sahip olsalar, ele geçirip daha sonra bu sorunu çözmeye başlayacaklarını – ki Leninist ve doğru Marksist anlayış budur – söylemeye hazırdı.

Fakat Lenin burada bile – ki yazıyı tekrar okuduğumda beni şaşırtan şey bu idi – bir yandan onlara karşı çıkarken, bir yandan da onların bazı deyimlerini kabullenmektedir. Şöyle diyor: “Tamam, anladık, belli bir medeniyet seviyesine sahip çıkmak gereklidir.” Ardından da parantez içinde, ki bu önemlidir, şunları söylüyor: “kaldı ki bu seviyenin ne olduğunu kimse söylemez.” Bu daha yüksek seviyede bir karşı çıkmadır, mekanik materyalizme karşılık diyalektik bir sözdür. Şöyle diyor: “Evet, anladık, fakat bu konuda fazla mekanik ve soyut olmamak gerek.” Aynı zaman da da, bir dereceye kadar “Tamam, iyi ve güzel, fakat neden önce iktidarı ele geçirip ondan sonra daha yüksek seviyede bir teknik ve (bu anlamda) bir medeniyet yaratmakta kapitalist ülkeler ve genelde kapitalizmi geride bırakmayalım ki?” demektedir. Bu kesinlikle Lenin'in revizyonistlerle aynı görüşleri paylaştığı anlamına gelmez. Çünkü bunları revizyonistlerin görüşlerinin keskin bir biçimde ortaya çıktığı bir dönemde bu görüşlerin çürütülmesi idi. Fakat, kendilerini haklı çıkarabilmek için yırtınan ve Lenin'den bir şeyler arayan revizyonistler, örneğin Çin'li revizyonistler, restorasyonu önlemek için üretime, tekniğe ve üretimde kapitalist ülkeleri geri bırakmaya ağırlık verme yönündeki çizgilerine ispat olarak Lenin'den bir şeyler bulabilmişlerdi.

Aynı zamanda Lenin, hem “Daha Az Ama Daha İyi, Daha İyidir” yazısında, hem de genel olarak hayatının son dönemlerine rastlayan bu dönemdeki yazılarında, doğru bir şekilde, emperyalistler arasındaki dalaşmadan yararlanmanın gerekliliği konusuna büyük ölçüde ağırlık vermişti. Çünkü bunu doğru bir şekilde bir ölüm kalım mücadelesi olarak değerlendirmiş ve bu konuda somut önderlik getirmişti. Sorun soyut bir ilke sorunu değil, ilkeyi savunurken aynı zamanda da bu ilkeyi pratikte uygulama sorunu idi.

Çünkü pratiksiz bir ilke, ilke olarak yozlaşır ve hiç bir etkisi –en azından olumlu bir etkisi olmaz. Bu, dar anlamda, ilkeyi milkeyi kim takar, önemli olan pratiktir demeye gelmemelidir. Bu ikisini birleştirme, kitleleri kazanma, iktidarı gerçekten ele geçirme, devrimi yapma ve toplumu değiştirme sorunudur. Bu nihai sınavdır ve Lenin de bunu nihai sınav olarak ele almıştır. O bunu hem bir sınav hem de nihai anlamda ele almıştır. Yoksa revizyonistçe, dar empirist ve mekanik bir şekilde değil. Son MK raporumuzda da belirttiğimiz gibi, onun derdi kazanmaktı ve bu bizim ondan öğrenmemiz gereken bir şeydir. Lenin işte bu çerçevede emperyalistler arasındaki dalaşmadan yararlanma sorununu ele almıştır. Fakat bunu, hemen olmasa da, yine de kısa bir dönemde dünya devriminde bir yükselme umudu çerçevesinde görmüş ve ortaya koymuştur. Ayrıca o bunu, bu dalaşmalardan uzun dönemde yararlanma siyasetinden daha ziyade, bir anlamda dünya devriminde yeni bir yükseliş ortaya çıkana kadar “zamanı gözleme” olarak görmüştür.

Buna paralel olarak, Lenin’in dünya güçlerini örneğin Komünist Enternasyonal 2. Kongresi’nde devletler, halklar ve sınıflar açısından incelemesi de, daha sonra Çin’li revizyonistler tarafından kullanılmıştır. Örneğin “Peking Review” No.45’te (1977) yayınladıkları “üç dünya” teorisi hakkındaki önemli bir açıklamalarında, Lenin’in de kendine has bir “üç dünya” anlayışına sahip olduğu yollu bir şey söylemektedirler. O zamanlar Lenin de dünyayı üçe bölmüştü. Bundan öğrenmemiz gereken nedir? Bundan öğrenmemiz gereken dünyayı üçe bölmemiz gerektiğidir. Fakat söz konusu ettikleri yazıyı okuyacak olursak, bunda bir doğruluk payı olduğunu da görürüz. Lenin galip emperyalist devletler arasında, büyük kazançlar elde edenler; o kadar büyük kazançlar elde etmeyenler; ve nihayet soyulup soğana çevrilen Almanya, devrimini yapmış olan biz ve bütün bütün sömürge ve bağımlı halklar mevcuttur demiştir. O bu şekilde bir değerlendirme yapmıştır. Fakat o bunu hangi burjuvaziye yalanmanın en iyi olacağını ortaya

çıkarmak için değil, bunlar arasındaki çelişkiyi nasıl kullanmak gerektiğini ve daha da stratejik ve esas olarak, gelecek dönemde devrimin yükselişinin nerede gelişebileceğini ve bunun için de çalışmayı nerede yoğunlaştırmak gerektiğini ortaya koymak için yapmıştır. Fakat sorun tekrar Çin’li revizyonistlerin “üç dünya” teorisi şeklinde formüle ettikleri gerici ve karşı devrimci uluslararası çizgilerine Lenin’den istedikleri ölçülerde (ki bu çok azdır) dayanak aramaları değil, Lenin’den bu alanda bazı şeyler bulabilmiş olmalarıdır. Tabii ki Lenin’in kendisinin de dediği gibi, bir şeyi haklı çıkarmak için her zaman bütünden kopuk alıntılar yapılmaktadır ve bu yaşamı berbatlaştıran şeylerden birisidir. Fakat söz konusu olan şey, ortada bazı sorunların olmasıdır. Burada yalnızca çarpıtmalarla kaşı karşıya değiliz. Bazı şeyler; yanlış görüşler için ardarda dizilebilecek ve ortaya çıkmakta olan bazı unsurlar mevcuttur.

Bir yerde buna güzel bir örnek, Sovyet Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında Almanya’ya karşı izlenen siyasettir. Bu genel olarak doğru bir siyasetti. Yani Bolşevikler, Almanya’nın yenilgisi nedeniyle ve de (Almanya’nın dünyayı kendi çıkarına uygun bir şekilde yeniden bölmesini engelleyip, kendi çıkarlarına uygun bir şekilde bölen) diğer emperyalistlerin zaferden yararlanmak için kendi tepesine binmelerinden ötürü, Almanya’nın da gülünç ve acaip yerlerde dost aramak zorunda kalmış olduğunu görmekteydiler. Sovyet Cumhuriyeti gibi, nitelik olarak farklı bir pozisyonda, Almanya’da belli anlaşmalara ve ittifaklara açıktı ve buna gereklilik duymaktaydı. Örneğin askeri alanda; Almanya’nın ordu tutması müttefikler tarafından yasaklanmıştı. Bu nedenle de ordusunun çekirdeğinin eğitimini ve silahlarının çoğunun geliştirilmesini Rusya’da gerçekleştirmiş, aynı şekilde Ruslar da ordularını inşa etmede aynı şeylerin bir çoğunu öğrenmişlerdi. Bu anlamda bütün bunlar doğru ve gerekli idi. Fakat halihazırda ortaya çıkmaya başlayan, sorun olan ve önemli dersler çıkarmak için özetlenmesi gereken nokta, bir yerde, iktidardaki proletaryanın devlet çıkarları ile, uluslararası proletaryanın genel anlamda bütün dünyadaki çıkarları arasındaki çelişkiyi doğru ele almama – ki bu daha sonra daha da gelişip zıttı haline ya da zıttına doğru dönmüştür – ve hatta belli bir anlamda bu çelişkinin varlığını bile reddetme eğilimlerinin mevcut olduğudur.

Burada bir şeye değinmek isterim ki, bu konuda hepsinden de kötüsü, ikisinin (Sovyetler Birliği’nin çıkarı ile enternasyonal proletaryanın çıkarı – ın) çelişki içinde olmayıp aslında bir ve aynı şeyler haline geldiklerinin düşünülmesidir. Bu o zamanki Sovyet siyasetinde az çok bir

akım - küçük bir damladan ziyade adamakıllı bir akım - haline gelmiştir. Mesele 1910'ların sonunda ve 1920'lerin başında Almanya'daki devrimi defterden silmeleri meselesi değildir. Mesele ikisinin aynı şeyler olduğu şeklindeki görüşün, yaptıkları şeyi haklı çıkaran bir şey olarak ortaya çıkmaya başlamış olmasıdır. Bunun yerine bu, Sovyetler Birliği'nin Almanya ile yaptığı anlaşmanın ne Almanya'daki devrime, ne de dünya devrimine zararlı olmayıp gerekli olduğu temelinde basitçe haklılaştırılabilirdi. Başka bir deyişle, burada anlattığım şey, bu şekilde davranmakla ve de Almanya ile anlaşma yapmakla Rus Devriminin etkisinin yayılacağı ve Almanya'daki devrimi inşa çalışmasının daha kolay olacağı şeklindeki anlayışın bir parçası haline gelmişti. Fakat işin bir yönünün bu olması yanında, bunun doğruluk payı da vardır ve aslında bu ikincil yönüdür. Mesele çocukluk ya da sırf safçılık anlayışıyla böylesi ilişkileri reddetme meselesi değildir. Fakat yine de görülmesi gereken bir nokta, Almanya'daki rejim hakkında var olan belli bir karışıklığın daha da derinleştirilmiş, bu rejim yasallaştırılmış olduğudur. Hatta bu da en önemli nokta değildir: nedir ki, nihayeti komünistler, belli bir anlamda, bunları teşhir etme ve bunun ortaya çıkaracağı sorunların üstesinden gelebilecek çalışmaları yürütme imkanına sahiptirler ve bu görevleridir de. Aynı durum başka bir çerçevede, başka bir şekilde, 70'lerde Çin'in Batı'ya açılması ile ortaya çıkmıştı. Batı'daki devrimciler açısından, bazıları bunu oldukça iyi ele almışlar, ve daha iyi ele almasını öğrenmişler, bazıları ise, gidip gelip Pekin'e nasıl saldırılacağını öğrenmişler ve yozlaşmışlardı. Aynı sorun o dönemde de -Sovyet Cumhuriyeti'nin ilk zor yıllarında da ortaya çıkmakta idi.

Gerçekte çelişki olan ve bu yüzden de, doğru ele alınmadığı takdirde, antagonist hale gelecek potansiyele sahip olan bir şeyin çelişki olmadığını düşünmek, bir yanda iktidardaki proletaryanın devlet çıkarları, isterseniz başka bir deyişle, Rusya'da iktidardaki proletaryanın iktidarı korumak için emperyalistler arası dalaşmadan yararlanma isteği ile, diğer yanda Almanya'da iktidarın ele geçirilmesini gerektiren uluslararası proletaryanın çıkarlarının bir ve aynı olduğunu düşünmek en kötü şeydir. Bu gerçekten de zıttına dönüşmeye başladığı noktadır, çünkü bu durumda devrimci taraf sadece körleştirilmekle kalmamakta fakat mahv olmaya başlamaktadır. İnsan sosyalist devletin diplomasisi ile kazanılan saygınlık, etki ve otoriteye dayanılabileceğini düşünmeye başlıyor. Diğer yanda ise, gerçek olan bir şey de, bu sosyalist devletteki diplomatlar ve genel olarak siyasi önderler arasında, bu diplomatik düzenleme ve

anlaşmaları uygulamaya koymak gerektiğinden (ve hatta derin bir gereklilik nedeniyle) ortaya çıkmaktadır. Çünkü bir gün diplomasi yaparken, ertesi gün uyanıp devrime ulaşmak mümkün değildir. Bu – geri ve ileri, iniş ve çıkışlı – bir dizi gelişmeden geçer. Bu süre zarfında da ikisi arasında, bir yanda açıkladığım şekliyle diplomasinin ve devletin ihtiyaçları, diğer yanda ise devrime doğru gelişme arasında sık sık çok keskin çelişme ortaya çıkacaktır.

Burada geçerken bir şey daha belirtmek gerek. Versay anlaşması konusunda ve bu anlaşmanın Almanya’da nasıl ele alınacağı konusunda, daha sonraları ortaya çıktığı gibi, yalnızca Sovyet Partisinde ve uluslararası harekette değil, aynı zamanda Lenin’in kendisinde de yanlış bir görüş, belli derecede Leninizm’e ters düşen bir görüş mevcuttur, ki bu konu burada ele aldığım şeylerden tamamiyle kopuk değildir. Lenin önceleri Versay anlaşması konusunda doğru bir tavır takınmış ve doğru bir mücadele yürütmüştür. Örneğin Sol Komünizm’de Alman komünistlerinin, enternasyonalizm temelinde, burjuvazinin kendilerini Versay anlaşmasına karşı olduklarını söyletecek bir şekilde köşeye kıştırılabileceği bir duruma düşmemeleri ve Versay anlaşmasına karşı tavırlarını uluslararası proletaryanın ve dünya devriminin çıkarları temelinde belirlemeleri gerektiğini belirtmişti. Fakat bu noktada, Lenin’in kendisinde de görülen ve daha sonra daha da ileri götürülen, Almanya’daki komünistleri, Almanya’da Versay anlaşmasına ve zafer kazananların Almanya pahasına bayram etmelerine karşı ulusal bayrağı kaldırmaları için birazcık iten görüşler – ki bu kazara ortaya çıkan bir şey değildir ve Lenin’in daha önceki bir nevi dünyayı üçe bölen kısmi analizleri ile de uyum içindedir – kendini göstermeye başlamaktadır.

Şu görüşümü geçmişte çeşitli defalar çeşitli kişilere söylemiştim, bir kez daha tekrar edeyim. Emperyalistlerden söz ediyorsak ve emperyalist bir ülkede isek, bu ülkenin kaybeden olması ya da ikinci dereceye itilmesi bizi neden anayurdu savunan büyük partizanlar haline getirecekmiş hiç bir zaman anlayamadım gitti. Başka bir deyişle, “tamam, kendi emperyalistlerim tokadı yedi, o halde benim anayurdu savunmam sorun değil” şeklindeki bir görüş, Marksist-Leninist bakış açısından baktığımda doğruluğunu bir türlü kavrayamadığım bir şeydir. Lenin de belli derecede bunun içine düşmüş olduğu halde, yine de Marksist-Leninist bakış açısından diyorum, çünkü, nasıl ki (Çinli revizyonistler de aynı şeyi söylediler gerçi ya) bir Mao Zedung Düşüncesi var, bir de Mao Zedung varsa ve bu ikisi her noktada tümüyle aynı değillerse, bir Leninizm

vardır, bir da Lenin vardır. Mao, Mao Zedung Düşüncesi'ni her zaman savunmamıştır - kaldı ki onun saptığı noktalar konusunda bizim tespitlerimizle Çinli revizyonistlerin tespitleri tamamiyle zıttır. Aynı şey Leninizm için de geçerlidir. Lenin'in her hareketi mutlaka Leninizm demek değildir. Fakat her şeye rağmen bir Leninizm mevcuttur. Görüşümce şu mesele- yani eğer kendi emperyalizmin kaybederse, o zaman ona destek olmak sorun değildir: "en nihayeti biz yalnızca ikinci sınıf emperyalistleriz. Afrika'dan küçük bir pay aldık, ya da elimizde olan şurda burda ufak tefek adalardır ve altta kalan biziz; bu yüzden anayurdu neden desteklemeyelim ki? Daha fazla ele geçirip geçirmeyeceğimizi o zaman görürsünüz; eğer daha fazla ele geçirirsek o zaman herkes bize karşı çıkar" yollu görüşlerin ortaya çıkmaya başlaması meselesi - önemli bir noktadır. Bunun ne biçim bir mantık olduğunu söylemeye gerek yoktur.

Kavranması gereken önemli nokta, derinliğine ve etraflı bir şekilde kavranması gereken şey, bir sorun yada çelişkinin olduğudur. Çin'in revizyonistleşmesinden önce, bir dahaki dünya savaşında ne yapacağımız, Sovyetler Birliği Çin'e saldırırsa nasıl davranacağımız sorunlarını bir yana bırakan ve eskiden partimizde olan bir Menşevik'in yaptığı gibi, bu sorun göz ardı edilemez ya da bir kenara bırakılamaz. Bir süre tartıştıktan sonra - belirtmem gerekir ki bu MK toplantısında idi - tartışmayı kesmek için "İyi, mesele nedir? Onlar savaşa gider, biz ise devrimci bozgunculuğa devam eder ve kendi burjuvazimizi deviririz... Gündeme devam edelim" demişti. Ne yazık ki dünya bu kadar basit değildir. Ve gündeme bu şekilde devam etmek isteyenlerin kendi gündemlerini nereye götürdüklerini de biliyoruz (Burada sözü edilen, "Menşevikler" olarak bilinen, Çin'deki revizyonist darbenin yanında yer alan ve ABD/DKP'nden 1977 sonlarında ayrılan bir grup revizyonisttir). Derinliğine ve etraflı bir şekilde kavranması gereken bir sorun ve bir çelişki vardır. Proletaryanın iktidarı ele geçirdiği ve özellikle de bir ya da bir kaç ülkede iktidarı elde tuttuğu şartlarda, proletaryanın durumu da dahil olmak üzere, dünya gerçekten de farklıdır.

Bu konu, bugün burada getireceğim görüşler çerçevesinde tekrar ele alınması gereken bir konu olduğu kadar, aynı zamanda bütün uluslararası komünist hareket içinde daha etraflı ve derinliğine incelenmesi, üzerinde durulması, uğraşılması ve üzerinde mücadele yürütülmesi gereken bir konudur. Örneğin, "tamam, proletaryanın zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi yoktur. Fakat proletarya bir ülkeye sahipse, o zaman da zincirlerinden başka kaybedecek bir

şeyi yok mudur?” diyen biriyle tartışıyordum. Burada üzerinde düşünülmesi gereken bir konu vardır ortada. Proletaryanın devlet iktidarını elinde bulundurması ile, dünya devriminin ilerletilmesi arasında bir çelişki olmadığını düşünmek, çok derin, zaman zaman aşırı dercede keskin ve bir ihtimalle de antagonist olan bir çelişkinin yanlış bir şekilde ele alınması demektir.

Lenin’in bazı görüşleri üzerine son olarak söylemek istediğim şey, bilindiği gibi Lenin bu çelişkilerin tümüyle gelişmesinden önce ölmüştü. O, gittikçe artan karışıklıklar döneminde, bu çelişkileri tamamiyle kavramadan, bunlarla tamamiyle karşı karşıya gelmeden ve temel çözümler bulmadan ölmüştü. Açıktır ki ölümünden önceki son bir iki yıl içinde önemli ölçüde siyasi faaliyet sürdüremez duruma gelmişti. O zamanlar ve özellikle de ölümünden sonra Sovyet Partisi içinde zorlu bir çizgi mücadelesi sürmekte idi. Burada bu konuya daha fazla girmeye çalışmayacağım bile. Bu da daha derinliğine incelenmesi, özetlenmesi ve üzerinde mücadele yürütülmesi gereken bir konudur. Stalin’in değerlendirildiği “Dünya Çapında On Yıllar İçin”(16) adlı belgede yer alan son MK raporunda (özellikle de “Uluslararası Komünist Hareket’in Tarihi Tecrübeleri ve Bugün İçin Dersler Üzerine Görüşlerin Anahatı” bölümünde) belirtilen her şeyi tekrarlamadan belirtmek gerekir ki, Sovyet Cumhuriyeti’nde hangi yolu izlemek gerektiği, sosyalist yola girilip girilmeyeceği, girilemezse ne yapılması gerektiği şeklindeki sorunların ortaya çıktığı, Lenin’in ölümünden sonraki bu dönemde, Stalin’in temelde ve esas olarak en doğru pozisyonu temsil ettiği tarihi bir gerçektir. Bu hem genel olarak, hemde özellikle de Rusya’da ve uluslararası alanda burjuvaziye ve gerici sınıf güçlerine teslimiyet için açıkça ya da “sol” görünümüler altında uğraşan Troçki, Buharin vs.in tavırlarına karşılık böyle idi.

Dediğimiz gibi, esas sorun, bir ülkede sosyalizmin mümkün olup olmadığı idi – ki bu sorunu hepimiz bir anlamda yakından bilmekteyiz. Ayrıca belirtmek gerekir ki diğer yanda büyük ölçüde sorun çözülmüş farzediliyordu. Sorun, yani bir ülkede sosyalizm sorunu belli ölçüde çözülmüş farzediliyordu diyorum, çünkü sorun çoğunlukla gerçekte sosyalizmin ne olduğu noktasında yoğunlaşıyordu.

Bir kez daha vurgulamak gerekir ki, Troçki, Buharin vs. temelden yanlışlar ve “sol” ya da açıktan sağ bir şekilde teslimiyeti savunuyorlardı. Tecrübelerin ve bu tecrübeler temelinde yürütülen teorik ve ideolojik mücadelenin de gösterdiği gibi, bu da soruna cevap ve bu sorun

üzerinde ulaşılabilecek en etraflı ya da en yüksek anlayışı oluşturmaz. Bütün bunlardan, bu sorun hakkında daha derinliğine ve daha doğru anlayışlar çıkarıldı ve çıkarılmaya devam edilmektedir.

Bu anlayışla Stalin sosyalizmi, sınıfların, en azından da antagonist sınıfların ortadan kaldırılması olarak gördü ve yansıttı. Bu tanım onun keyfi bir icadı değildi. Geniş ölçüde, Lenin de dahil olmak üzere, sosyalizm hakkında yaygın olan genel görüş bu idi. Anlamamız gereken nokta, Stalin bir ülkede sosyalizmden söz ediyordu ve bu sosyalizm tanımını Stalin'in daha sonradan icat ettiği bir şey değildi. Sosyalizme sahibiz derken, o güne kadar kabul edilegelen Marksist-Leninist görüşten bir sapma oluşturmuyordu.

Bugüne kadar bu anlayışı daha yüksek, en yüksek seviyesine çıkartmak için önderlik getiren Mao olmuştur ve bu durum, bu konunun bir anlamda karanlıkta kalmasına yol açmıştır. Mao aslında Sovyet devriminin ve Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşasının tecrübelerini devam ettirmişti. Bunun yanında, Sovyetler Birliği'nde sosyalist dönüşüm ve proletarya diktatörlüğünün önderliği ve tecrübeleri konularında – özellikle de Stalin tarafından – işlenen bir dizi hatayı derinliğine incelemiş, bunları özetlemeye ve düzeltmeye çalışmıştır. Mao bazı hataların derinliğine inmiş, sosyalizmde sınıflar ve sınıf mücadelesi konularında işlenen hataları, bunların nasıl ele alındığını ya da görülmediğini ve sosyalizmde belli bir noktadan sonra doğru bir şekilde ele alınmadığını ortaya koymuştur. Fakat aynı zamanda Mao aslında (ve doğru bir şekilde) Rus Devrimi ile iktidarın ele geçirilmesi, Rusya'da sosyalist dönüşümün başlatılması ve sosyalist yola girilmesi ile başlayan tecrübenin bir sürdürücüsü idi. Bu yüzden bütün bunlar bize geleneksel olarak, Mao'nun mirasının devam ettirilmesi şeklinde geçmiştir.

Başka bir deyişle, tarihi, okumaya önce Mao'nun – sosyalizmde merkezi sorunun sınıflar ve sınıf mücadelesi olduğu şeklindeki – sosyalizm değerlendirmesi ile, onun, eski tipte özel mülkiyetin ortadan kaldırılması ve temel sosyalist mülkiyetin elde edilmesiyle sınıfların (ya da en azından antagonist sınıfların) nasıl ortadan kaldırıldığını söyleyen Stalin'in yanlış görüşlerini eleştirisi ile başlarız. Ve görünen odur ki, belki de bu Stalin açısından bir sapma değil de, bir geleneğin sürdürülmesi olsa da, Stalin burjuvazi ortadan kaldırıldı derken M-L'in daha önceden kabul edile gelen anlayış ve normlarından sapıyordu. Gerçekte Mao bunun da ötesinde ve bir anlamda da

ondan uzaklaşan bir adım atıyor - aynı tarihi tecrübenin bir sürdürücüsü olarak aynı yolda - bundan da ötede radikal bir kopma oluşturunuyordu. Bu, ondan ötede ve bu anlamda da ondan uzaklaşan (fakat açıktır ki onun tersine çevrilmesi olmayan) bir adım idi. Ve tarihi perspektifle - Mao'nun katkıları ve Mao tarafından gösterilen bu yolda daha da ileri giderek öğrenilenler - belirtmemiz gerekir ki bu sosyalizm anlayışı ve özellikle de Stalin'in bunu ortaya koyuş şekli, onun mekanik materyalist ve genel metafizik eğilimleri ile bağıntılı idi. Yani sorun sosyalizmin sınıfların ortadan kaldırılması demek olduğu değil, Stalin'in sınıfların ortadan kaldırılmasını nasıl gördüğü ve sosyalist dönüşümü nasıl ortaya koyduğu idi. Bu konuda kısaca bir kaç noktaya değineceğim.

Fakat önce bir yan mesele: eğer bir ülkede iktidarı elde tutup proletarya diktatörlüğünü korurken, aynı zamanda da dünya devrimi için dünyanın diğer bölgelerinde takviyeler ortaya çıkana kadar işleri idare edip manevralar yapma meselesindeki çelişkiyi Lenin'in bir anlamda kavradığı söylenebilirse, ve eğer diğer yandan da dünya devrimini, mevcut olan ilk Sovyet Cumhuriyeti'nin, hem kelimenin tam anlamıyla, hem de coğrafi açıdan bir uzantısı olarak görme eğilimi gösterdiyse, bu anlamda da Sovyet Cumhuriyeti'ni, dünya devriminin dışı doğru genişleyeceği ya da kendisine dünyanın diğer bölgelerinden diğer Sovyet Cumhuriyetlerinin ekleneceği bir nevi geçici bir merkez olarak gördüyse; belirtilmesi gerekir ki, Sovyetler Birliği'nin daha da ilerlemesiyle, Sovyetler Birliği'nde Stalin'in önderliğinde sosyalist dönüşümün başlamasıyla, bu yanlış görüş daha da belirginleşti. Diğer yanda da olayların bu şekilde gelişmeyeceği gerçeği de daha çok ortaya çıktı. Aynı zamanda proletarya devleti olarak Sovyet Cumhuriyeti'nin çıkarları ile, genel dünya devriminin çıkarlarının tamamiyle aynı olduğunu söyleme eğilimi de daha belirgin, daha açık bir hale geldi ve özellikle de 30'lu yılların sonunda, büyük ölçüde zıttına doğru ve zıttına dönüşmeye başladı.

Komintern'in 6. Kongresinin başlıca belgelerini son zamanlarda tekrar okuduğumda beni şaşırtan şey, Kongre çizgisinde ve genel belgelerinde, genel etraflı devrimci bir çerçeve ve kesin devrimci bir atılım, hem kapitalist ülkelerde, hem de sömürge, bağımlı ve geri ülkelerde devrim sorununu kavrama çabası ve mücadelesi mevcuttu. Diğer yanda ise büyük ölçüde, daha sonraları daha güçlü bir şekilde kendini gösteren ekonomist eğilimler ve mekanik materyalizm mevcuttur. Bu belki de tarihin bir oyunudur, fakat belli bir tarihi perspektifle, yani belli anlamda,

ki buna son MK raporunda belli ölçüde değinilmiştir, diyebiliriz ki, Kongre’de –ve genel olarak komünist hareket içinde ve Sovyet liderliğinde– doğru bir şekilde, kapitalist ülkelerin 20’lerde yaşadıkları geçici denge ve yayılma döneminin sona erdiği tespit ediliyorsa da, bu tespit doğru sebeplerden ötürü yapılmıyordu. Bu tespit doğrulanmıştı. Fakat bu çok keskin bir biçimle ikiye bölündü, çünkü bu tespitlerini dayandırdıkları temel büyük ölçüde, genel olarak emperyalist aşamada “kapitalizmin genel krizleri” anlayışı ve Rusya’da ilk proletarya devriminin gerçekleşmesi ile yakından bağıntılı olan yanlış anlayışlara dayanıyordu. Bu “genel kriz” teorisi, dünyada (kelimenin tam anlamıyla coğrafi anlamda da) emperyalizmden kopulduğu şeklindeki bir nevi mekanik anlayış temeline, emperyalizm çağında kapitalizmin doğru bir çizgi halinde gerilediği şeklinde postulasyona yol açtı. Böylesine önemli bir sorunda yanlış olmuş olsalar da, soruna nasıl yaklaşılabileceği konusundaki daha doğru bir metodoloji ile bu ortadan kaldırılabilirdi... fakat bunu daha fazla spekülasyon için başka bir zamana bırakalım.

Altıncı Kongre’de, bir yanda tüm hatalarına ve mekanik materyalizm, ekonomizm vs. yönünde eğilimlerine rağmen belli bir devrimci çizgi mevcuttur. Diğer yanda ise Sovyetler Birliği’nde sosyalizmin inşasının çıkarları ile, dünya devriminin çıkarlarının bir ve aynı olduğunu söyleyen açık bir çizgi de vardır. Bu dönemde, ikincil nitelikte olan ve halen korunmakta olan Almanya ile belli anlaşmaları bir yana bırakırsak, Sovyetler Birliği, bir dizi değişik önde gelen emperyalistlerle anlaşma yapacak ve ilişkiler geliştirecek durumda olmadığı gibi, bu yüzden bu yönde gerçek bir girişimde de bulunmuyordu. Önemsiz anlaşmalar yapmışlardı, fakat bunlar gerçekten de Sovyetler Birliği’nde olup bitenlerin önemsiz ve ikincil yönünü oluşturuyordu. Esas olarak genel devrimci bakış açısı da dahil olmak üzere, bir dizi nedenden ötürü, emperyalistler arası çelişkilerden yararlanmak ve belli emperyalistlerle diğerlerine karşı anlaşmaktan ziyade, devrim yapmaya ve emperyalistler tarafından kontrol edilen yerlerdeki devrimleri desteklemeye ağırlık veriyorlardı.

Bu nedenle, dediğim gibi, bir sosyalist ülkede iktidarı elde tutmak sorunu ile genelde dünya devriminin ilerletilmesi arasında zaman zaman çok keskin ve antagonist olma potansiyeline sahip bir çelişki mevcuttu. Fakat bu gerçek, diğer bir gerçeğin, yani Sovyet ulusal çıkarlarının, ya da isterseniz Sovyetler Birliği’nde iktidarda bulunan proletaryanın ulusal çıkarlarının, o zamanlar dünya devriminin çıkarlarına paralel gittiği ve Sovyet devleti tarafından izlenen

siyasetin, dünyanın diğer bölgelerindeki genel devrimci mücadeleler ile keskin bir şekilde çelişmediği gerçeğinin yanında değerini kaybeder ya da onun altında gömülür. Tamam bu çelişki orda burda ortaya çıkmıştı, fakat bu ikincil bir mesele idi. Buna rağmen genel olarak dünya devrimi savunulmuş, ona destek olma ve onu ilerletme yönünde çaba sarfedilmişse de, meseleler tam bir çıkar birliği anlamında ortaya konmuş, aynı zamanda dünya devrimi için can alıcı sorunun Sovyetler Birliği'ndeki (gerçek ya da iddia edildiği gibi) sosyalizmi (yani sosyalist yola gerçekten girilmiş ve belli bir süre de ilerlenilmiş, daha sonra ise sadece iddia edilmiş ve "sosyalizm" daha sonraki kapitalist restorasyon ve emperyalizm için bir maske olarak kullanılmıştır) önce inşa etmek sonra da savunmak olduğu söylenmeye başlanmıştır - ki bu daha sonra daha açık bir çizgi haline gelmiş ve bir çizgi olarak bu güne kadar korunup derinleştirilmiştir.

Diğer yanda tüm bunlar, Stalin'in Sovyetler Birliği'nde dönüşümü, özellikle de sosyalist mülkiyete doğru ekonomik dönüşümü ele alış ve ona önderlik ediş biçimi ile bağıntılı idi. Burda da, Lenin'de mevcut olan eğilimlerin de ötesinde ve daha da yükseltilmiş bir biçimde, sosyalizm tümüyle sanayileşme ile eşitlenmişti. Ve, devlet mülkiyetinde olduğu sürece, sanayileşme sosyalizmin anahtarı olarak görülmüş ve ikisi arasında (yani devlet mülkiyetindeki sanayi ile sosyalizm) çok yakın - çok yakın ve hemen hemen aynılaştırıcı bir şekilde eşitlik oluşturulmuştu. Aynı zamanda tarıma ve kollektifleşme siyasetine yaklaşımda bir dizi ciddi hata ortaya çıkmıştı. Bu, ne yazık ki, sadece Troçkistlerin, ya da sosyalizmin ve sosyalist olduğu zamanlardaki Sovyetler Birliği'nin açıktan gerici düşmanlarının birer iftirası değildir. Stalin dönemi de dahil olmak üzere tarım siyaseti ve Sovyetler Birliği'nin tecrübeleri, Mao'nun artan bir şekilde ve daha derinliğine eleştirdiği bir nokta idi. Tarım, büyük ölçüde köylülüğü kurutarak sanayiye birikim yapmak için temeli hazırlayacak şekilde uygulanmıştı.

Mao'nun dediği gibi, tavuk yumurtlasın istiyorsun fakat yem vermiyorsun; at koşsun istiyorsun fakat saman vermiyorsun vs. Esas olarak bir yanda tarımda hızlı ve geniş çaplı bir kollektifleştirme yaparken, aynı zamanda tehlikeli bir sanayileşme programına temel oluşturmak üzere köylülerden çok büyük ölçülerde aldılar; bütün bunlar sosyalist dönüşüm için bir program paketi idi. Burada da mesele bunun derinliğine inmek ve etraflıca incelemek değil, fakat daha çok bunu yapmanın gerekliliğini vurgulamaktır. Mao'nun "On Büyük İlişki"sinde,

(şimdilik) resmi olan 5. çiltte baştan sona ve CIA tarafından derlenen “Mao Zedung Düşüncesinden Derlemeler” ve “Başkan Mao Halkla Konuşuyor” (17) adlı derlemelerde getirdiği eleştiri ve yorumlarda, köylülüğe karşı işlenen Sovyet siyasetinin tutarlı bir eleştirisi mevcuttur. Daha katı bir şekilde koymak gerekirse, bir yandan kollektifleştirmeyi sürdürürken aynı zamanda sanayileşmeyi de, belli ölçüde, köylülüğün sırtından gerçekleştirmişlerdir. Bütün bunlar da Stalin’in sosyalizmi ne şekilde gördüğü ile bağıntılı idi. Burada daha önce değindiğim şekilde sosyalizmin antagonist sınıfların ortadan kaldırılması olarak görülmesinden bahsetmiyorum. Sadece bu değil, çok kısa bir sürede sanayinin hakimiyetinin gerekliliği de dahil olmak üzere bir bütün olarak gördüğü şekliyle sosyalizmin hayali özelliklerinin toplamından söz ediyorum.

Stalin bir sürü sol sapmaya karşı mücadele etmiştir - burada bunu vurgulamak önemlidir; Altıncı Kongre’nin anlayışıyla uyum içinde, 20’lerin sonlarında 30’ların başlarındaki gerçek devrimci yükseliş döneminde bir akım oluşturan bu sapmalara karşı “Başarıdan Sarhoşa Dönmek”(18) gibi bir dizi yazı yazmıştır. Ekonomik siyasette, üstyapıda, yazılan romanlarda ve diğer şeylerde de yansıtıldığı gibi bu, genel enternasyonalist karaktere sahip, gerçek bir devrimci yükseliş idi. Ortaya çıka tema “*Yeni bir dünya inşa etmek için dünyayı değiştiriyoruz!*” idi. Bir sürü ileri işçi, köylüler, entellektüeller vs. arasındaki bir sürü unsur, kahramanca, fedakarca ve büyük ölçüde sınıf bilinçli bir şekilde bir sürü mücadeleler yürütmüşlerdi. Bugüne kadar yapılan incelemelerin gösterdiği kadarıyla, bu büyük ölçüde Stalin’le bağıntılı ve onun önderliğinde idi. Bu Stalin’e karşı bir şey değildi; bu Stalin’in bastırmaya çalıştığı bir durum değildi; bu daha çok Stalin’le bağıntılı olan bir şeydi. Stalin aynı zamanda açık ve keskin “sol” sapmacı çıkışlara, yani herşeyi, onun deyimiyle köydeki kilise çanına kadar herşeyi, herkesin tavuğunu ve başka herşeyi kollektifleştirme eğilimlerine karşı güçlü bir şekilde mücadele etmişti. Bu bir yerde, Çin’de Büyük İleri Atılım dönemi boyunca ortaya çıkanlara benzeyen, tabii bir sapma idi. Stalin bir yandan bu “sol” çıkışları düzeltmeye çalışmıştı. Aynı zamanda da sözünü ettiğim genel niteliklere sahip o zamanki sosyalist dönüşümdeki genel yükseliş büyük ölçüde Stalin tarafından yönlendirilmişti ve onun damgasını taşımaktaydı.

Bunların yanında, aynı zamanda, görünen o ki, bu tehlikeli sanayileştirme ve kollektifleştirme ve hatta Mao’nun doğru bir şekilde eleştirdiği, belli ölçüde sanayi için köylülüğün fazla

retimine el koymak, Stalin'in kafasında büyük ölçüde haklı bir Şey olarak yer aldı. Çünkü o, bu siyasetlerin uygulanması ile eski tipte özel mülkiyetin ortadan kalkacağını, bu Şekilde kapitalizme ya da Sovyetler Birliği'nde ideolojik kalıntılar dışında kapitalizmin temellerine gerçekten son verileceğini hayal etmişti. Eski bir atasözünde dendiği gibi (ki sanırım bu atasözü bütün bunları haklı çıkarmak için de kullanılmıŐtı): "Odun yararken kıymık uçuŐur". Başka bir deyişle, evet, ne yazık ki bütün bunların yan etkileri olacaktır ve bunlar sorun yaratacaktır. Fakat bu mesele doğru ele alınırsa bu zahmete değecektir. Çünkü zel mülkiyetin kökünü bir kere kazıdık mı bu, ülke içinde restorasyonun, bunun maddi temelinin tümüyle kökünü kazındığı yepyeni bir aŐamaya ulaŐtık demektir. Bu yüzden, meseleye bu açıdan yaklaŐılırsa, ki Stalin soruna bu Şekilde bakıyordu, o zaman özellikle de köylülüğü belli bir sınırın ötesinde sıkıŐtıran bu çeşit tehlikeli siyaset ve önlemler haklı görülebilir.

Bu meselenin diğer bir yönünü gündeme getirmek için soruna başka bir açıdan, felsefi bakış açısı ve metodoloji açısından bakarsak: 1973'de Leningrad Felsefe Enstitüsü tarafından ıkarılan "Marksist Felsefenin Elkitabı"nı okuyordum. Bu kitapta Marksist felsefenin gelişimi oldukça etraflı bir Şekilde özetlenmeye çalıŐılmaktadır. Kitabın bazı bölümleri oldukça iyidir ve yazıldığı dönemdeki gerçek devrimci anlayışı yansıtılmaktadır. Fakat - zellikle Şimdi Mao'nun katkılarının ve bunun etrafında sürdürülen mücadelenin ışığında bakıldığında - aynı zamanda görülen bazı mekanik materyalist eğilimler çarpıcıdır. Özellikle de nicelik ile nitelik arasındaki çelişkinin ele alınış Şekli, ve bununla, mülkiyetin dönüŐümünü sosyalist dönüşümün a'sı b'si olarak gören mekanik yaklaşım arasında bağ kuruluŐ Şekli. Bütün bunlar oldukça çarpıcıdır. Bir anlamda sanki bir nicelikten öteki niceliğe geçilecek ve belli bir noktada sosyalist mülkiyetin ve genel olarak toplumun maddi temelinin nitel dönüşümü gerçekleŐecektir.

Fakat bir anlamda bu konuda daha da önemli siyasi bakış açısı Stalin'in 1931'de yaptığı Şu açıklamada yoğun ifadesini bulmaktadır: "Emperyalist lkeler bizden onlarca yıl ilerdedirler. Bu farkı on yıl içinde kapatmamız gerekir, aksi takdirde yok oluruz".(19) Bu basitçe kapitalist ülkeleri teknolojik alanda geri bırakmanın gerekliliği üzerine söylenmiŐ genel ve soyut bir söz değil, bu savaş sorununun gündeme gelmekte olduğunun görülmeye baŐlanmasıdır ve böyle bir savaşta üretimin ve silahların tayin edici olacağı Şeklindeki görüşün ortaya çıkmasıdır. Ve bu siyaset, en azından bu siyasetin ifade ediliŐi, zamanla daha da açık hale geldi, öyle bir ham ve

kaba bir hale geldi ki, bir noktada Stalin dedi ki (ne yazık ki yanıldığımı sanmıyorum) İkinci Dünya Savaşı'nda hangi taraf daha fazla motor üretirse svaşı o taraf kazanacaktır. Bu, bu farkı on yılda kapatmamız ve diğer ülkeleri teknolojik alanda geride bırakmamızı gerekir, yoksa yok olur gideriz şeklindeki genel görüşün kaba bir şekilde ifadesi idi.(20) Görülebildiği gibi, bu görüş, daha önce sanayileşmeye fazla ağırlık verilmesi, köylülükten çok fazla alınması, siyasi vs. vs. gibi konularda getirilen görüşlerle ve eleştirilerle uyum içindedir ve bir anlamda içiçe geçmektedir.

Buna ek olarak gün ışığına çıkarılması gereken bir nokta da, bunların Sovyetler Birliği'nin kendisinde ulaştığı boyutlardır. Mülkiyetin dönüşümü konusundaki bu önemli tecrübeyi incelediğimizde ve özetlemeye çalıştığımızda açıkça görünen odur ki, özellikle de kırsal kesimde, daha çok da Kulak'ların tabii ki büyük ölçüde direnişiyle karşılaşılıyordu. Fakat bana öyle geliyor ki, bir yanda köylülüğün büyük bir bölümü örgütlenirken, diğer yanda da müttefik ve bu harekette itici güç olması gereken orta köylülerin ve diğerlerinin büyük bölümü arasında da direniş ve pasiflik mevcuttu. Bir yanda, bu kendi içinde tamamiyle yanlış olan bir şey değildir. Ama diğer yanda, en azından zaman zaman kollektifleştirmeye karşı çıkan Kulak'lara ve hatta, ne yazık ki, daha geniş kesimlere karşı siyasi alanda ve bazen de fiziki olarak mücadeleye önderlik etmeleri için özellikle de kırsal kesime ardı ardına ileri işçiler gönderiliyordu.

Görünen odur ki, bu sanayileşme siyaseti boyunca, kollektifleştirmenin yürütülüşünde, bunun gerçekleştirilmesi için yürütölmek zorunda kalınan bu tip mücadeleler boyunca, aşağı yukarı 1934'de bu tamamlandığında Sovyetler Birliği'ndeki ileri unsurlar açısından siyasi bir yorgunluk ve hatta belli anlamda fiziki yorgunluk, fakat geniş ölçüde siyasi yorgunluk hissediliyordu. Bu, herşeyin dalgalı bir şekilde - ya da daha iyi bir deyişle spiral bir şekilde geliştiği, herşeyin her zaman doruk noktasında olmadığı ve olamayacağı gerçeğinin inkar edilmesi değildir - ki bunu görmemek idealist ve metafizik olurdu. Bir yandan, bu şekilde siyasi bir yorgunluğun olması o kadar şaşırtıcı değildir. Fakat diğer yandan, Mao'nun belirttiği şekilde, yükseliş, ardından sağlamlaştırma ve yeni bir yükseliş için hazırlanma yerine, görünen odur ki, bu artan bir şekilde, kendini, Stalin ve diğerlerinin önderliğinde yürütölen ve en azından benim hiç bir şekilde tamamiyle anlamadığım, bir dizi karmaşık ve keskin mücadeleler şeklinde gösteren yanlış eğilimlerle içiçe girmiştir.

Bu dönemde Sovyetler Birliği incelendiğinde öne çıkan husus, 30'ların ortalarına kadar ve 30'ların ortalarından sonra, Sovyetler Birliği'ndeki ileri kesimler arasında bile geniş kesimler siyasi olarak kafaları karışık, moralleri bozuk ve bir anlamda pasif idiler. Bir zamanlar Sovyetler Birliği'ni destekleyen, fakat daha sonra dönekleşen birisi, 20'lerin ve 30'ların ilk dönemleri ile 1956'lardaki durum arasındaki derin farklılığa dikkat çekmişti. (Döneklerin gözlemleri her zaman, ve kesinlikle de otomatikman geçersiz şeyler değildir). Önceleri hem önderliğin çeşitli kademelerinden, hem de kitleler arasından şevkle gelecek için çalışan kişilere rasladığını, fakat 30'ların ortalarından sonra, özellikle de kadrolar arasında ise her ikisi olduklarını belirtmişti. Ne yazık ki, bu kişinin karakterine rağmen, kanımca söylediklerinde büyük bir gerçek payı vardı; bu özellikle de kadrolar arasında daha çok sık görülen bir durum haline gelmekteydi. Ve bu durum, önderlikteki ve önder çizğilerdeki gelişmelerle de uyum içindedir.

Burada birazcık geriye dönersek, hatırlanacağı gibi, Lenin'de de bu aynı eğilimlerin bazıları, yani proletarya diktatörlüğünün – sosyalist devletin – yaşayıp yaşamamasının yüksek derecede tekniğe, genelde kapitalizmden, özelde ise emperyalist aşamadan daha yüksek bir üretim temeline sahip olunmasına bağlı olduğu şeklindeki anlayışlar mevcuttu. Daha önce de belirttiğim gibi, Lenin “son tahlilde” demişse de, buna rağmen bu eşitlemeyi oldukça doğrudan ve kısa dönemde yapma eğilimi göstermiştir. Lenin tabii ki bu çelişmenin gelişmesi ve yansıması ile tümüyle mücadele edecek kadar yaşamamıştır. Daha önce de belirttiğim gibi Lenin, Menşevikler, Kautskyciler vs.e karşı söylediği meşhur sözleri –neden önce iktidarı ele geçirip te ardından, seviyenin ne olduğunu söyleyemiyor iseniz de, gerekli olduğunu söylediğiniz uygarlığı yaratmayalım ki – hatta bu bile kendi içinde keskin çelişki taşımaktadır. Bir taraftan onları çürütmekte, diğer taraftan ise onların anlayışlarının belli temellerini kabul etmektedir. Fakat bu durum, daha sonra, sorunlara yaklaşımlarında ve sorunları çözmeye çabalarken Lenin kadar diyalektik ve materyalist olmayan, Stalin de dahil olmak üzere diğer önderler zamanında, bir yandan da çelişkinin daha açıktan ve tümüyle gelişmesinin de bir sonucu olarak, daha da belirgin hale gelmiştir. Ve 30'ların ortalarından itibaren yanlış çizgiler ve siyasetler hem Sovyetler Birliği'nde, hem de uluslararası komümist hareket içinde artan bir şekilde hakim hale gelmiştir (ki bu da partimiz Merkez Komitesi'nin son toplantısında sunulan anahatta belirtilmişti).

Bu Sovyetler Birliği tarafından artan bir şekilde uygulanan uluslararası siyasette görölmüş ve Komintern'in 7. Kongresinde kabul edilen çizgide, Dimitrov'un raporunda ortaya konan faşizme karşı birleşik cephe çizgisinden ifadesini bulmuştu. Bu çizgi son derece garip biçimler almıştı. Bunların bazıları örneğın "Revolution" dergisinde yayınlanan İspanya İç Savaşı hakkındaki yazıda keskin bir şekilde incelenmiş ve eleştirilmiştir. Bu konuda örnekler daha da çoğaltılabilir, fakat bu dönem hakkında açık bir göz ve açık bir kafayla yapılan ilk incelemeler bile, o dönemde halihazırda yerleşmeye başlamış olan enternasyonalizmden ve Marksizm-Leninizm'den sapmaların derinliğini çabukça ortaya koyar. Litvinov, uluslararası alanda Batılı devletlerle ilişkilerde kullanılan burjuva diplomasisi ile, bu açıktan sağ siyasetlerin çoğı ile yakından ilişkisi olan bir Sovyet lideri idi. Litvinov, örneğın 1936'da, Fransız proletaryası içinde büyük bir kabarış olduğı dönemde Fransız hükümeti ile uğraşıyordu – bu devrimci bir kabarış değildi, fakat belki de (bunun daha yakından incelenmesi gerekir) devrimci potansiyele sahipti, ya da kesinlikle Fransız proletaryasının önemli kesimlerinin burjuvaziyi paniğre kaptıran radikal bir ayaklanmasını temsil ediyordu; burjuvazi büyük bir kaos ve krizin eşiğindeydi. Bütün bunların ortasında Litvinov ortaya çıkıp bir demeç vermiş ve Sovyet hükümetinin, Fransa'nın sorunlarını çözmesini, güvenlik ve dengeyi korumasını vs. umduğunu belirtmişti.(21) (Bunların bazılarını derinliğine gözden geçirmek gerekir, fakat ne yazık ki özünün saptırılmış olduğunu sanmıyorum.) Bu noktadan itibaren, daha önce işlenen, bir ülkede iktidarı elde tutma gerekliliğı ile genelde dünya devriminin gelişmesi arasındaki çelişkinin üzerinin örtölmesi, ya da görölmemesi hatası, bu çelişki görölmediğı ve/veya doğru bir şekilde uğraşılmadığı için antagonist bir biçim almaya başlamıştı.

Bir anlamda Sovyetler Birliğı ve uluslararası komünist hareket, özellikle 30'ların ortalarından sonraki Sovyetler Birliğı'ne bakıldığında, 1956'daki 8. Kongreden sonraki Çin ile önemli ölçüde benzerlik göstermektedir. 8. Kongre genel olarak ve baştan sona revizyonist çizginin hakim olduğı, baş çelişkinin ileri sosyalist sistemle geri üretici güçler arasındaki çelişki olduğunun resmen onaylandığı bir Kongre idi. Liu Shao-şı ve Deng Xiaoping'in raporlarında sınıfların ve sınıf mücadelesinin yokolmakta olduğı açıklanmıştı. Bu Kongrenin genel havası ve anlayışı bu idi. 8. Kongre'den sonra Büyük İleri Atılım ortaya çıkmıştı. Mücadeleler, kısmi geri dönüşler ve daha sonra da Büyük Proleter Kültür Devrimi sırasında daha büyük ayaklanmalar görölmüştü;

30'ların ortalarından sonraki Sovyetler Birliği'nde ise bu şekilde bir gelişme söz konusu değildir.

“Dünya Çapında Gelecek On Yıllar İçin” başlıklı anahatta bu yanlış çizgilerin, siyasetlerin ve bir bütün olarak anlayışın içeriği: burjuva demokrasisi, ekonomizm, ulusal şovenizm, emperyalist ülkelerde ulusal savunuculuk...vs. incelenmiştir. Bu hatalı çizgiler sürdürülmüş, daha da derinleştirilmiş ve 2.Dünya Savaşı sırasında çok daha bariz bir seviyeye çıkarılmıştır. Anahatta Stalin'in Büyük Yurtsever Savaş üzerine konuşmalarından da söz edilmektedir. (Ve bunları yalnızca anahattan okumakla battıkları derinlikler hakkında bilgi edinilemez – ki Marksist-Leninist bakış açısından bunları tarif etmenin tek yolu budur). Bu değerlendirme, savaşın ilk döneminde, yani Sovyetler Birliği'nin (Finlandiya ile kısa savaşı bir yana bırakırsak) savaşa önemli ölçüde girmediği dönemdeki daha “Leninist” bir çizgiye rağmen, 2. Dünya Savaşı sırasında izlenen bu çizginin doğru ve gerekli bir değerlendirmesidir. O dönemde savaş emperyalistler arası bir savaş olarak nitelenmiş ve esas olarak 1.Dünya Savaşı ile aynı şekilde ele alınmıştı. Savaş konusunda yüzeysel bir “Leninist” anlayış mevcut idiyse de ve doğru bir tavır takınılmışsa da, o zamanlar bile belli ölçüde pasifizm söz konusu idi. Fakat bundan da ötede, adı geçen anahatta da belirtildiği gibi, bu siyaset genel olarak daha önce ve daha sonra, Batılı emperyalistlerle “Toplu Güvenlik” siyasetini ve Komintern'in faşizme karşı birleşik cephe siyasetini uygulamaya koyma çabaları sırasında görülen aynı yanlış nedenlerden ötürü izlenen ve esas olarak ta yüzeysel bir şekilde “doğru” olan siyasetti. Açıkçası bütün bu siyasetler, komünist hareketin'in siyasetini, Sovyetler Birliği'nin uluslararası siyaset ve çizgisinin bir uzantısı haline getirme çabası ve bunun haklılaştırılması idi. Savaşın ilk aşamasındaki “Leninist” dönemde izlenen çizgi, daha doğru görünen bazı yüzeysel yönlerine rağmen, savaştan önce izlenen ve Sovyetler Birliği'nin savaşa girmesinden sonra daha da yozlaşan çizgiden daha iyi değildi.

Kısacası söylemek gerekirse, Sovyetler Birliği açısından 2. Dünya Savaşı'nda, yurtsever – yani burjuva demokratik – bir temelde savaşılmıştı. Burada belirtilmesi gereken bir nokta, “Red Papers-7”de savaşın bu temelde yürütülmesinin gerekliliği savunulmaktadır, bu yanlıştır; aslında savaşı yurtsever ve burjuva demokratik temelde yürütmek hem doğru değil, hem de gerekli değildi. Fakat bu, uygulanan yanlış görüşlerin, çizgilerin ve siyasetlerin ve genel yanlış anlayışın mantiki bir sonucu idi, genel oarak parti ve devlet içinde burjuva –daha çok da yeni

burjuva - güçlerin güçlenmesine yol açtı. Aynı zamanda, Sovyetler Birliği'nde (özellikle de Rusya'da, çünkü savaşın sonuna kadar Sovyet halkları arasında "hepsinden de önce" Rus ulusu öne çıkarılmıştı) köylülük arasında da eski burjuva güçlere tavizler verildi.

Bunun kültür alanında kaba bir yansıması olarak, Aleksander Nevsky'nin tepesine çıkan Korkunç İvan saçmalıkları sürdü gitti. Ve ansızın bütün bu eski papazlar yeniden ortaya çıkmaya başladılar; doğru bir şekilde uykuya yatırıldıktan sonra, bütün madalyaları, putları, cübbeleri ve cehaletlikleri ile ortaya çıkmalarına müsaade edildi; bütün bunlar ulusu burjuva demokratik temelde, genel olarak Rus yurtseverliği temelinde, harekete geçirme çabalarının bir parçası idi. Enternasyonalizm, ulusu savunmak ve ona gelecek saldırıları her ne pahasına olursa olsun püskürtmek için pragmatik ve milliyetçi bir temelde bir kenara fırlatılmıştı.

Bütün bunların belirtilmesi gerekmektedir. Çünkü bir takım daha zeki (ya da daha az kör desek daha doğru olur) oportünistler, özellikle de Stalin'in önderliği dönemindeki Sovyetler Birliği ve uluslararası komünist hareket'in tecrübeleri hakkında kendi değerlendirmelerini yapmışlar, Sovyetler Birliği'nin dünyada ve ilerici insanlık arasındaki prestijinin en yüksek olduğu bir dönemde, enternasyonalizminin en alçak seviyede olduğu ve devrim yönündeki eğiliminin yozlaşmış olduğu bir dönemdeki bu acaip durumu kullanmışlardır. Ve Sovyetler Birliği'nin siyasetlerini savunmak için kullanılan yuvarlak ve kapalı mantığa sık sık rastlarız. Esas olarak ileri sürülen şey Sovyetler Birliği'nin yaptığı her şeyin iyi olduğudur. Bu noktadan yola çıkarız ve yine aynı noktaya geri döneriz.

Örneğin Sovyetler Birliği 30'ların sonlarında toplu güvenlik uygulayarak daha fazla devrimci unsuru kendinden uzaklaştırdığında (ya da üstüne üstlük, Almanya ile anlaşma yaptığında daha çok burjuva demokrat unsurları kendinden uzaklaştırdığında) her ne yaptıysa - bütün bunlar, sonunda sadece "Sovyetler Birliği'nin iyiliği için"e indirgenebilen en çelişkili temellerde haklı çıkarılmaktadır. Aslında, belki de Almanya ile yapılan anlaşmayı, daha önce toplu güvenliği uygulamaya koyma çabalarından daha haklı görmek mümkündür. Fakat bakın bir kere, bütün hareketin kafası bu Nazi konusuyla öylesine meşguldür ki, bir kere bir sürü kişiyle böylesi bir tarihi döneme gelindiğinde, bilim pencereden dışarı atılır ve ansızın bütün sorun artık "Naziler", "dünya hakimiyeti", "bir kenara fırlatılan demokratik haklar" vb. bütün facialar haline gelir. Bir

yanda bütün bunlar gerçekten de söz konusudur. Fakat bunlar emperyalizmin bir niteliğidir, yoksa Alman şiveli bir şey değildir.

Bu konu üzerinde durmak gerekmektedir. Çünkü Sovyetler Birliği'nin saygınlığının, entternasyonalizmden daha da uzaklaştığı bir dönemde en doruk noktasına ulaşmış olması gerçeği, bir sürü eski laflarla bir yana bırakılmıştır. Uzun bir süredir ortalıkta bulunan herkes, zaman zaman Sovyetler Birliği'nde halkın sosyalizmidesteklediğini ispatlamak için, bakın Almanlara karşı, cephe gerisinde bile, nasıl kahramanca savaşımlardı demiştir. Fakat ne yazık ki halk milliyetçilik ve yurtseverlik temelinde de böyle bir şey için harekete geçirilebilir. Tarihte ve hatta modern tarihte bunun bir dizi örneğine rastlamak mümkündür. Bir anlamda belki de halkı bu temelde harekete geçirmek, sosyalizm ve enternasyonalizm temelinde harekete geçirmekten daha kolaydır. Fakat bu – belki göz ardı edilebilir – hiç bir zaman için halkın ne için savaştığı sorununu ispat etmez. Örneğin Yugoslav kitleler milliyetçi temelde Tito'yu Stalin'e karşı desteklemişlerdir. Ama bu Yugoslavya'da sosyalizm olduğunu ya da halkın sosyalizm için kahramanca savaştığını ispat etmez. Onlar “kahramanca” savaşımlardır, ama sosyalizm için savaşımlardır. Ve savaş sırasında Sovyetler Birliği'ndeki durum da büyük ölçüde aynı idi.

Huey Newton, küçük fabrikalar – konfeksiyon atölyeleri – işleterek ve bunları halka vererek kitlelerin ihtiyaçlarını karşılama fikri ile ortaya çıktığında, “Black Panther” (Kara Panter) Partisinin bir üyesiyle bir tartışma yapmıştım. Şakayla fakat gerçek itirazımı dile getirmiş, “Hey, bu kapitalizm kokuyor” demiştim. Cevaben ise, “Tamam kapitalizm olurdu, devrimci olmazdı, ama bu işi biz yapıyoruz, ve biz devrimciyiz” demişti. Panterler açısından bu mantık beni pek tatmin etmemişti. Fakat bir dizi duygusal nedenle, Sovyetler Birliği ilk sosyalist devlet olduğu, emperyalistlerin saldırısına uğradığı, ölüm kalım savaşı verdiği için vs., aynı tip bir mantık, o dönemden geçen bazı kişilerin düşüncesinde, hatta bilinçsiz bir şekilde derince yer etmişti. Durum şu hale gelmişti ki, Sovyetler Birliği'nin yaptığını başka biri yapsaydı, o zaman onu lanetlerdik, fakat bunu Sovyetler Birliği yaptığı için, Sovyetler Birliği de sosyalist olduğu için, otomatik olarak farklı bir nitelik edinmektedir. Kimin ne yaptığı, bunun neyi ispatladığı meselesinin halledilmiş olduğunu farzetmek, meseleyi halletmiyor.

Bunun ne biçim bir şey olduğunu görmek isterseniz, bunun ters yüzünü bugün Arnavutluk takımında görebilirsiniz. Bunlar “üç dünya” teorisine saldırdıklarında, aynı aptallığın diğer yanı olan Çin’in revizyonist çizgisinin savunucuları (ki bunlar beyinsiz değildir) ortaya çıkıp “2. Dünya Savaşı’ndan ve Sovyetler Birliği’nin anti-faşist savaşından ne haber, onlar da bunu yapmamışlar mıydı?” demektedirler. Buna karşılık Arnavutluk takımı ortaya çıkmakta ve “Hey! bu aptalca birşey. Herkesin bildiği gibi 2. Dünya Savaşı farklı idi. Çünkü... çünkü... çünkü bir yanda Sovyetler Birliği, diğer yanda Naziler vardı” demektedirler. Bunun neye benzediğini görmek isterseniz işte böyle bir şeydi ve bunu hala görebilirsiniz.

Bazan da şöyle deniyor: “İyi, ama bak, 2. Dünya Savaşı’nda Sovyetler Birliği’nin yaptıkları hakkında dilediğini söyleyebilirsin. Fakat Sovyetler Birliği’nin yaptığıının sonucu olarak komünistlerin bütün dünyada kazandıkları prestije, Nazilere karşı savaşa nasıl önderlik ettiğine bir bak. Sovyetler Birliği’nin savundukları için yaratılan kamuoyuna bir bak bakalım.” Fakat bu da sorunu çözülmüş farzetmektir. Komünistlerin ne için prestiji? Neyi temsil ederek? Destek ve prestij kazanan şey gerçekten komünizm mi idi? Etrafında kamuoyu oluşturulan Sovyetler Birliği’nin savunduğu şey neydi? Sorun budur.

Bir keresinde böylesi bir tartışmada dediğim gibi, özellikle bu dönemde (ve ne yazık ki bu miras devam ettirilmiş) ideolojik sakatlıklar görülmüştü. İktidardaki proletaryanın yaptıkları ve tecrübeleri hakkında ki gerçeklerin çoğunu, komünistlerden önce ileri ya da geri, gerici ve ilerici...vs. sokaktaki herkes bilmektedir. Örneğin, soyut konuşmayı bırakıp somut olarak bakacak olursak, o zamanlar yaşayan herkes bilmektedir ki, Sovyetler Birliği 2. Dünya Savaşı sırasında ulusal çıkarlarını herşeyin üzerine koymuştur. Fakat bazı komünistler bunu kabul etmemekte, bunu kaldıramamakta ve bu basit gerçeği kabul etmemek ve bunu haklılaştırmak için her türlü özürü ileri sürmektedirler. Evet, akliselimin de bir sınırı vardır. Fakat gazete okuyup dünya olaylarını en az derecede de olsa izleyen, sokaktaki sıradan herkes bu gerçeği bilmektedir. Ve bu gelenek ve metodoloji içinde kaybolup giden bir sürü komünistlerin bu gerçeği kabul etmeye başlayan en son kişiler olması utanç verici bir şeydir.

Bunu bir yana bırakalım, fakat burada daha derinliğine kavramamız gereken bir ders vardır. Özellikle de bugün gelişmekte olan durum ışığında, bu söylediklerimin, dönüm noktalarının

oluşumu sırasında uluslararası alanda şeylerin spiral bir şekilde gelişmesi hakkında var olan yanlış görüşlerle, “genel kriz” hakkındaki yanlış görüşlerle yakından bağıntılı olduğunu görmek önemlidir. Burada R. Palme Dutt tarafından yazılan “Faşizm ve Sosyal Devrim”(22) kitabına bakacak olursanız, bunun nasıl hemen faşizme karşı birleşik cepheye – Dimitrov çizgisi – işlenen müthiş hatalara ve düşülen sapmalara (bunlara bir örnek İspanya konusudur) yol açtığını görmek ilginçtir. Mekanik materyalizm, burjuva demokrasisi, ekonomizm vs. yönündeki eğilimleri de görebiliriz. –Yaklaşık on yıllık bir aradan sonra – Dutt’ın kitabını tekrar okuduğumda şaşırmıştım. Kitapta tamı tamına deniliyor ki, kapitalizm artık üretici güçleri geliştiremez – nokta, meselenin sonu – ve eğer kapitalizm bu acımasız mantığı ile devam edecek olursa, insanlığı üretimin emek-yoğun ve dağınık olduğu ilkel köy yaşantısına geri götürecektir. Dutt’ın dediğine göre, zaten bunlar olmadan önce bütün dünyayı savaşla mahvedeceklerdir. Çünkü nihayeti kapitalizm üretici güçleri mahvetme eğilimindedir ve savaş bunun en aşırı bir yansımasıdır. Bu tamamiyle aşırı ve açık mekanik materyalizmdir. Bu o kadar şaşırtıcı değildir. Bunun gibi daha bir sürü şey vardır. Fakat uluslararası alanda bu kitabın böylesine önem kazanması – eleştirilmiş olmasına rağmen, bir şarlatanın eseri olarak değerlendirilmemişti – önemli bir şey ifade etmektedir.

Dutt’un kitabındaki çizgiye göre, bazı devletler faşist ve kötü, diğerleri ise demokrat ve iyi değil, bütün kapitalist toplum kaçınılmaz olarak faşizme doğru gitmektedir. Tek sorun derece ve nicelik sorunudur. Hepsi de aynı derecede kötüdür. Yaklaşmakta olan savaştan hepsi de aynı derecede sorumludur. Buna göre bu dönemde burjuvazi, ekonomik alanda üretici güçlerin geliştirilmesi, siyasi alanda ise burjuva demokrasisi anlamında kendi tarihi katkılarını bile korumaktan ve ulusun çıkarlarını bile korumaktan acizdir. Bunları korumak ve yaşatmak proletaryaya düşmektedir. Genelde bu çizgi “sol” oportünist bir niteliğe sahip olmasına rağmen sosyalizm bununla bir yerde bir köşeye sıkıştırılmıştır. Ulusun çıkarlarının ve burjuva demokrasisinin korunması herşeyin merkezine konacak olursa, en azından belli şartlarda, burjuvazide ulusu savunma ve burjuva demokrasisini koruma eğilimi varsa, bu büyük bir atılım değildir. Bu, yalnızca, ulusun çıkarlarını ve burjuva demokrasisini gerçekten savunacak burjuvazi ile ya da burjuva güçlerle ittifaka gitmelidir diyen –başka bir deyişle, faşizme karşı birleşik cephe çizgisinin – aynı aptalca görüşün diğer yüzüdür.

Tekrar belirtmek gerekir ki, bunların çoğu, Sovyet dış siyasetinin, ve, Sovyet diplomasisini ve Sovyetler'in uluslararası uğraşlarını burjuvazi desteklesin diye, çeşitli ülkelerdeki işçi sınıfını bir baskı grubu şeklinde harekete geçirme çabalarının bir uzantısı ve bunları haklı gösterilmesi idi. Fakat Dutt'ın çizgisinin, kendi içinde ciddiye alınması gerekirse de, burjuvazinin, ulus, üretici güçleri geliştirme ve demokrasi açısından kendi tarihi rolünü terkettiği için bir bütün olarak lanetlenmekte olduğu ve bu yüzden de tümüyle yıkılması gerektiği şeklinde Dutt'ın çizgisinden kolay bir geçiş vardır. Bu mekanik materyalist, gerçekten inanılmaz derecede kaba, hemen hemen saçma görüşten, burjuvazinin belli kesimleri ile ittifaka gitmek gerektiği, çünkü bunların en azından ulusu, burjuva demokrasisini ve belki de üretici güçleri savunma yönünde eğilimleri olduğu şeklindeki bir görüşe kolayca geçilebilir.

Burada "Ulusal Nihilizm" yazısını (23) tekrar okuduğumda beni şaşırtan bir soruna değineceğim. Bu yazıda 30'ların sonlarındaki Komintern'den yapılan alıntılarda, emperyalist savaşlar sırasında, emperyalist ülkelerde anayurdun savulmasına karşı çıkan Leninist siyaseti bir kenara atmak için uğraşmaktadırlar. Bir noktada açıkça ortaya çıkıp şunu söylüyorlar: bakın, eskiden işçi sınıfının ulus hakkında bir sürü kötü düşünceleri vardı.Çünkü esas olarak onun dışında idiler. Şimdi ise sendikaları, parlamentoda oynadıkları bir rol...vs. vardır. Şimdi ulusta gerçek bir payları vardır. Bu yüzden de durum değişiktir. Komintern'in, işçilerin ulusta payları olduğu...vs. yollu bu çeşit açıklamalarına ilk bakışta insan "Bu ne biçim iş, bu ne biçim bir sapmadır" diyor; fakat bundan daha da provoke edici olan nokta şu soruyu sormaktır: Bu gerçekte Komintern'in kendisini, işçilerin bu tanıma uyan ve Komintern'in bahsettiği duygullara sahip kesiminin -bu zorlu günlerde bile daha burjuva ve aristokrat olan kesiminin - sözcüsü haline getirme ve bu kesimleri kendi sosyal temeli yapma çabalarının bir yansıması mı idi? Bu daha derinliğine incelenmesi gereken bir sorundur. Fakat aslında burjuva demokrasisini, ekonomizmi, ulusal şovenizmi, anayurdun savunulmasını vb. savunan çizgi tam da böylesi işçiler arasında rağbet bulmuştur. Belki de bu basit bir sapmadan ziyade, Sovyet önderliğinin ve Kominter'in, bu ülkelerde burjuvaziye Sovyetler Birliği'nin istediği temelde onunla anlaşmaları için baskı yapmak üzere işçi sınıfının bu kesimini harekete geçirmek ya da işçi sınıfının bu kesimine seslenmek için bilinçli bir çabası idi.

Dutt'ın kitabı ve Komintern çizgisi ile ilgili olarak önemli bir nokta daha var. Alman işçileri ve 20'lerde ve 30'larda KP ile Sosyal Demokratların sosyal tabanlarından söz ederken esas olarak dediği şey şudur: burada başarılı olamadık, burada devrim yapmadık, çünkü "Allahın belası sosyal demokratlar işleri bok ettiler. Hem biliyor musunuz işleri nasıl bok ettiler? Biliyor musunuz ne yaptılar? Sosyal Demokratlar gibi davrandılar." Bu tip görüşler Kominter'in tipik görüşleri idi. Almanya'da devrim olmayışının nedenlerini açıklayan -yani Sosyal Demokratların komünistler gibi davranmamaları - böylesi sözde materyalist ve diyalektik analizleri okumak insanı çileden çıkarıyor. Tamam anladık, durum budur, ve Marksizm'i bu tip şeyleri kesip atacak bir tırpan olarak kullanmasını öğreniyoruz. Fakat bunları okurken insana daha da çarpıcı gelen nokta. Gerçekte KP'nin temeli, Komintern'in yukarıdaki alıntılarda sözünü ettiği durumda olan daha çok birlik halindeki işçiler arasında değil, fakat belki de daha çok işsizler, en azından burjuvazinin anlayışıyla daha az dengeli işçiler arasında idi. KP'nin temeli esas olarak "Berlin'de Barikatlar" romanında görülen tipten kişiler arasında idi. Bunlar kalifiye zanaatkarlar, sosyal demokrat sendikanın ya da kilisenin üyeleri...vs. değillerdi.

Uluslararası hareket, sosyal demokratların sosyal temelini kazanıncaya kadar esas olarak bir şey yapamayacağını sanarak kendi yanlış, mekanik materyalist, metafizik ve trade unioncu, ekonomist eğilimler tarafından mahvedilmişti. Bu, devrimci hareket, inşa sürecinde bu sosyal temelin en azından önemli bir bölümünü kazanmanın gerekli olduğu şeklindeki doğru anlayış değildi. Fakat daha çok metafizik, statik bir şekilde ve bunların hepsini bir anda kazanma sorunu olarak ortaya konmuştu. Komünistlerin kendi temellerini hazırlamak, bunun etrafında toplanabilecek güçleri toplamak ve bu temelde devrimci hareketi inşa etmek, en son olarak ta sosyal demokratların temelini en azından büyük bölümünü kazanmaktan daha ziyade, sözde herşeyden önce, ilk olarak bu temeli kazanmak gerekli idi. KP bununla mahvedilmişti ve bu konu daha derinliğine özetlenmesi gereken bir konudur.

Sovyetler Birliği'nin 2. Dünya Savaşı ile ilgili siyasetine dönecek olursak: Sovyetler Birliği'nin, yurtsever temelde zaferi, kitlelerin sosyalizmi desteklediğine bir "ispat" değildir. Dediğim gibi, kitlelerin Tito'yu Stalin'e karşı milliyetçi bir temelde destekledikleri Yugoslavya örneğini verabiliriz. Demokrasi, kitleler arasında demokrasi, kitlelere dayanma...vs. vs. sorunlarında tek yanlı görüşlere sahip olanlara da diyebiliriz ki, savaştan sonra Yugoslavya ile Sovyetler Birliği

arasında açıktan kopma ortaya çıktığında, Titocular Sovyetler Birliği ile giriştikleri polemikleri Yugoslav kitlelerin önünde sürdürmüşlerdir. Stalin'in Yugoslavya'ya karşı bütün saldırılarını almışlar, bunların yanına kendi cevaplarını da koyup yüz binlerce adet basmışlar ve Yugoslav kitleler arasında geniş bir şekilde dağıtmışlardır. Ve Yugoslav kitleler Stalin'i değil, geniş ölçüde Tito'yu desteklemişlerdir ki bu da pek fazla bir şey ispat etmez. Çünkü bu, halkın ne tip bir çizgi etrafında harekete geçirildiğini ortaya koymamaktadır, sorun budur. Bu bir şeyi ortaya koymaktadır: kitlelerin kuyruğuna takılmak, mekanik anlamda herkesi olup bitenden haberdar etmek ve onların görüşünü almak görüşü, temelde aynı olan gerçek ile proletaryanın çıkarlarının kısa dönemde zafer kazanmasını garantilememektedir, çünkü Stalin'in bütün hatalarına rağmen, aslında Tito nitel olarak daha da kötü idi, bir revizyonist ve şüphesiz ki emperyalizmin bir uşağı idi. Hiç bir şekilde daha devrimci bir pozisyonda Stalin'e karşı çıkmıyor ya da uluslararası komünist hareket içinde daha devrimçi bir yön uğruna savaşıyordu.

Görüyümce bu Çin konusunu daha da gün ışığının çıkarmaktır. Arnavutluk ve Enver Hoca'yı bir kenar bırakırsak, Mao kesinlikle bir Tito değildi. Geriye baktığımızda göregiliriz ki Çin Partisi bir sürü Tito tipi kişilerle dolu idi. Bunların, Çin Parti tarihi ve özellikle de Mao konusundaki bazı önemli noktaları içeren en son kararlarını okuduğumda bana en çarpıcı gelen şey odur ki, şimdi iktidarda olan revizyonistler Mao'yu hepsinin birlikte yürüdüğü ortak yoldan ayrılmakla -başka bir deyişle yeni demokratik devrim çerçevesinden çıkıp sosyalist yola girdiği ve devrimi komünizme doğru sürdürdüğü için - suçlarken belli temelleri vardı. Nihayet açıktır ki Mao komünist bir dünya için mücadele eden ve hiç bir zaman için "uluslar içinde haklı yerini" almış; güçlü ve modern bir Çin'e hakim olma şansının ötesinde bir şey istememiş olan bir grup insan tarafından çevrilmiş bulunan kıdemlilerden birisi - ve tabii ki onların önderi - idi. Bundan "uzaklaşan" Mao idi. Provoke edici bir biçimde koyacak olursak, bu devrimin sosyalist döneme girip daha da derinleşmesi ile kapitalist yolcular haline gelen burjuva demokratları sorununun diğer yönüdür.

Çin devrimi, özellikle de ilk aşamasında, uluslararası komünist hareket içinde yanlış olan ya da yanlış hale gelen bir sürü şeyle -özellikle uluslararası komünist hareket'in, örneğin faşizme karşı birleşik cephede cisimleştiği gibi, Leninizm'en önemli alanlarda uzaklaşması - radikal ve köklü bir kopmayı gerçekleştirme ihtiyacı duymamıştı. Çünkü faşizme karşı birleşik cepheye

gelince, odak noktası daha ziyade Avrupa üzerindeydi – ki görüşümce bu ilginçtir ve daha derinliğine incelenebilir. Görüşümce bu, iki nedenden ötürü tümüyle kazar eseri değildir. Birincisi, çünkü bu o zamanki Sovyet dış siyasetinin ihtiyaçlarını yansıtıyordu; diğer yanda ise, faşist devletlerin demokrasilerden nasıl daha korkunç olduğu yolunda bir şeyler ortaya çıkarılacaksa, bu daha çok demokrasinin olduğu Avrup’da daha iyi yapılırdı. Yoksa bazı sömürge ülkelere gidip te, örneğin Japon emperyalizminin kendi sömürgeleri ile karşılaştırıldığında, İngiliz emperyalizminin Hindistan için ne kadar iyi olduğu yolunda laflar ederek değil.

Bu yüzden sömürgelerde genel çizgi, tümüyle gelişmemiş de olsa, emperyalizme karşı birleşik cephe idi. Şartlar geliştiğinde Çin’de baş düşman olarak Japon emperyalizmine karşı bir birleşik cephe oluşturmak doğru idi. Bu gerçekte, Çan Kay-Şek aracılığıyla, İngiliz ve ABD emperyalistleri ile, bunları bir kenara bırakarak ve mücadelenin o aşamasında bunları acil hedefler ya da düşman haline getirmeme anlamında, bir nevi birleşik cephe anlamına ya da en azından bunların tarafsızlaştırılması anlamına geliyordu. Bu şartlarda bu doğru bir şeydi ve Çin devriminin gelişmesini engellememişti.

Kendini burjuva güçlere, hatta komprador unsurlara ve bunların emperyalist efendilerine tabi kılan – sadece şu ya da bu seviyede ittifaka giren değil de, gerçekten kendini ona tabi kılan – bu tip siyasetlerin bir çoğu Çin’deki devrimin ölümü demek olurdu. Mao da işte bu tip sorunlar konusunda, Çin’de Wang Ming vasıtasıyla Komintern ve Stalin ile derin bir anlaşmazlığa düşmüştü. Bilmek isteyen herkesin bildiği gibi, Wang Ming Çin’de Stalin’in ve Komintern’in çizgisini savunuyor, Komintang’a ve bu şekilde de ABD ve İngiliz emperyalistlerine teslimiyeti ve tabiiyeti savunuyordu. Bu konularda Mao çok keskin mücadeleler yürütmüştü.

Açıktır ki burada Mao’nun bir oportünist, bir pragmatist ya da bir milliyetçi olduğunu söylemiyorum. Fakat materyalizm hakkında, en azından, özellikle de devrimci mücadelenin alevli dönemlerinde en keskin biçimde ortaya çıkan sorunların daha derinliğine incelenmesi gereken sorunlar olduğu gerçeği hakkında bazı şeyler vardır. Görüşümce bu, burjuva müttefiklere teslimiyet ve tabiyet konularında birçok kopuş olduğu, ancak, sömürgelere uygulandığında hatalı olmayan – en azından ilkesel açıdan hatalı olmayan – fakat özellikle de Sovyetler Birliği’nin ittifaka girmek istediği emperyalist ülkelere uygulandığı zaman, ilkesel

olarak da hatalı olan, ulusun savunulması ve bir dizi başka meseleyle ilgili temel yönelim konusunda, bu kopuşun gerçekleşmediği gerçeğinde yansımaktadır.

Bütün bunların sonunda, 2. Dünya Savaşı'ndan çıkıldığında, Sovyetler Birliği'nin gelecekte izleyeceği yol, yani sosyalist yola karşılık kapitalist yol, sorunu açık bir şekilde ortaya çıkmıştı. Bir anlamda diyebiliriz ki, bu, sosyalist yolu yeniden izleme sorunu idi. Bunu gerçekleştirmek için ise Çin'deki Kültür Devrimi tipinde ya da ona benzer bir şey gerekli idi. Fakat bildiğimiz gibi bu olmadı. Bu arada Doğu Avrupa'da her şeyden önce Stalin'in bir açıklamasını ele alabiliriz (bu açıklamayı bir örnek olan Djilas'a yapmıştı, fakat görüşümce bu açıklamanın yapıldığını farzetmek doğrudur.) Bu açıklamada Stalin 2. Dünya Savaşı'ndan söz ederek bu savaşın geçmişteki diğer savaşlardan farklı olduğunu, çünkü birinin ordusunun ulaştığı her yere, o kişinin toplumsal sistemini empoze edebileceğini söylüyordu. Burada belirtmemiz gerekir ki Stalin'in söylediklerinde bir gerçek payı vardır. Fakat hemen ortaya şu soru çıkmaktadır; bu görüşle ne çeşit bir sistem empoze edilebilir? Bu yine devrimin ihraç edilemeyeceği, sosyalizmin o ulusun halkından ziyade belli şartlarda esas silahlı güç olarak Rusya'nın Kızıl Ordusu kanalıyla gelemeyeceği şeklinde ya da buna benzer şeyler ileri sürmek değildir. Fakat yine de sorun: bu yollardan toplumsal bir sistem empoze etme şeklindeki bu tip görüşlerle, gerçekte ne çeşit bir sistem empoze edilebilir?

Mao'nun belirttiği gibi, kitlelerin kendilerini devrimci mücadele içinde ve toplumun efendileri olmaları için harekete geçirmek üzere hiç bir zaman için gerçek bir çaba ya da gerçek bir ilerleme yoktu. Bu olmadan proletarya diktatörlüğü ve sosyalizm (hatta var olanlarda görmemiz gereken relatif anlamda, soyut bir mutlaklık olarak değil), hatta bu anlamda bu çeşit bir çizgi ve kitlelerin bu şekilde harekete geçirilmesi ve bilinçli mücadele olmadan bunlar mümkün değildir. Bu yüzden bunun olmamış olması şaşırtıcı değildir. Aslında açıkça belirtilmesi gerekir ki, bu Doğu Avrupa ülkelerinde (Arnavutluk'un durumu farklıdır ve tarihini ayrı bir şekilde incelemek gerekir) sosyalizm hiç bir zaman var olmamıştır, ve buralarda hiçbir zaman proleter öncü gücün önderliğinde sınıf bilinçli kitlelerin mücadelesi ile yaratılmamıştır, oysa sosyalizm sadece proletarya önderliğinde mümkündür – açıktır ki onsuz mevcut olması da mümkün olmamıştır.

Belirtildiği gibi, 2. Dünya Savaşı'nın ardından Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin yeniden canlandırılması için en azından Büyük Proleter Kültür Devrimi gibi bir şeye gerek vardı. Bunun hemen ardından da ve özellikle de Stalin'in ölümünden sonra gerekli olan şey bütün toplumsal sistemin yıkılması ve yeni bir öncünün ortaya çıkması idi -bir kitle ayaklanması olan Kültür Devrimi'nden nitel olarak farklı olan fakat proletarya diktatörlüğü altında bir şey. Gerçekte, yönetim burjuvazi tarafından ele geçirilmiş, tamamiyle sağlamlaştırılmış ve kapitalizmin restorasyonu öç alırcasına gerçekleştirilmişti. Burada, son MK'ne sunulan anahata da dikkat çekilen bir konuya kısaca değinmek gerek: aslında sosyalist kamp çelişkileriyle çalkalanmakta idi. Bundan da ötede içindeki çelişkiler, en yüksek bir noktaya ulaştığı bir dönemde, yani aşağı yukarı 1950'lerde, keskinleşmişti.

Enver Hoca'ya cevaben yazdığımız "Mao Zedung Düşüncesi'ne (Mao Zedung Düşüncesi) Karşı Dogmato-Revizyonist Saldırısı Geri Çevirelim" (24) başlıklı yazıda "bütün halkın devleti" ve "bütün halkın partisi" sorunlarına dikkat çekmiştik. Sosyalizmde sınıfların ve sınıf mücadelesinin sürdüğü gerçeği çerçevesinde ele alarak Stalin'in bu konudaki siyasetinin ya da anlayışının bir anlamda karışık olduğunu belirtmiştik, şu şekilde ki, antagonist sınıfların ve Sovyetler Birliği içindeki yabancı ajanlar dışında bastırılması gereken kimsenin olmadığını, fakat yabancı emperyalizm tarafından çevrili olduğu için ve ajanların sızması nedeniyle devlet ve proletarya diktatörlüğünün hala gerekli olduğunu söylüyor. Belirtelim ki gerçekten de bu görüş, Kruşçev'in görüşüne götüren bir görüştür. Çünkü Kruşçev hiç bir zaman devlete gerek olmadığını söylememiştir. Yalnızca Sovyetler Birliği'nde antagonist sınıflar olmadığı için proletarya diktatörlüğüne gerek olmadığını, sadece yabancı düşmanlarla uğraşacak bir devlete gerek olduğunu söylemiştir. Stalin bu kadar ileri gitmemiştir. Stalin şunu demiştir: "Tamam, Sovyetler Birliği'nde antagonist sınıflar olmasa da, yabancı düşmanlarla uğraşacak bir devlete, bu yüzden de proletarya diktatörlüğüne hala daha ihtiyacımız vardır". Biz de, Stalin'in pozisyonu dışınca kargaşasıdır, Kruşçev ise bu düşünce kargaşasına son verdi diyerek bunu özetliyoruz. Bu çelişkide, Stalin'in düşünce kargaşası her zaman için Kruşçev'in çözümüne tercih edilir. Fakat bu gene de bir düşünce kargaşasıdır ve pek iyi bir şey değildir.

Görüşümce bu sadece, devletin ve bununla birlikte partinin bütün halkın olması (Kruşçev'in meşhur "iki bütün"ü) sorunu için geçerli olan bir şey değildir. Daha derinliğine incelendiğinde

aynı şey Kruşçev'in "üçbarışcıl"ı, yani barış içinde yarış, barış içinde bir arada yaşama ve barış içinde sosyalizme geçiş, için de geçerlidir. Bu da büyük ölçüde Kruşçev'in Stalin'in düşünce kargaşasına son verdiği bir durum olarak nitelenebilir. Kruşçev'in çözümü her zaman için nitel olarak Stalin'in düşünce kargaşasından daha kötüdür. Fakat Stalin'in siyaseti aynı şekilde bir düşünce kargaşası idi. Stalin'in 2. Dünya Savaşı'ndan sonra yaptığı siyasi açıklamaları okuyacak olursanız, belli oranda diplomatik ikili konuşma vs. olduğunu kabul etsek bile (ki bu gerekli olabilir ya da olmayabilir, fakat her durumda ilkesel olarak reddedilecek bir şey değildir), açıkça görülecektir ki, kendisi de, özellikle de savaştan sonra, zaman zaman bu "üç barışcıl"ı çeşitli şekillerde savunmuştur. Buna yalnızca barış içinde yarış ve barış içinde bir arada yaşama değil, aynı zamanda barış içinde işbirliği de dahildir.

Aslında benim üzerinde durduğum ve üzerinde durulmaya değer nokta şudur: eğer Stalin, örneğin Mao'ya kabul ettirmeye çalıştığı siyaseti, yani 2. Dünya Savaşı'ndan sonra devrimi öldürme ve Mao'ya, kendisini ona tabi kılacak şekilde Çan Kay-şek'le bir koalisyon hükümetine girmeyi kabul ettirmekte başarılı olsaydı, o zaman ABD Sovyetler Birliği'ne karşı çıktığı derecede karşı çıkar mıydı? Çünkü Stalin başarabildiği başka yerlerde ABD emperyalizminin şimşeklerini çekmemek için kitlelerin devrimci mücadelesini öldürebilmek için elinden geleni yapmıştı (ve bazı durumlarda bu önemsiz de değildi). Görüşümce bunu Yunanistan durumunda ve bir kaç başka yerin durumunda ele almamız gerekir. Burada bu karışıklığı çözdüğümüzü iddia etmiyorum, fakat mesele bizim geçmişte sandığımız ve bazılarının hala sarılmak istedikleri şekilde o kadar açık değildir. Görüşümce en iyi durumda, bu, Stalin'in karışıklı ve Kruşçev'in çözümlemesi şeklinde bir sorundur.

Düşünce kargaşası dememin nedeni, özellikle de ABD, Sovyetler Birliği'ne karşı Kore Savaşı sırasında vs. daha düşmanca bir tavır takındığında ve Stalin'in son önemli eseri "SSCB'nde Sosyalizmin Ekonomik Sorunları"nı (25) yazdığı dönemlerde, tekrar emperyalistler arası savaşın kaçınılmazlığından söz etmekte ve savaşı ortadan kaldırmak için emperyalizmi ortadan kaldırmak gerektiğini söylemektedir. Fakat bunun neyin bir parçası olduğu ve onun Stalin'in devrim konusundaki görüşleri ile nasıl bir bağı olduğu hiç de açık değildir. Çünkü diğer yanda, yani Sovyet Partisi'nin 1952'deki (26) 19. Kongresi'nde, kapitalist ülkelerde işçi sınıfının, demokratik haklar bayrağının, ulus bayrağının taşıyıcıları olmaları ve yakından tanıdığımız,

ABD Partisi'nde oldukça açık olan bir sürü aynı şey hakkındaki çizgisini ileri sürmüştür. Geçenlerde William Z. Foster'in "Üç Enternasyonal'in Tarihi"ni (27) okuyordum. Kitabın son bölümü hep barış içinde geçiş, iki aşamalı (gayrı-) devrim, demokrasinin bir gün sosyalizme dönüşmesi, sosyalizmi esas olarak uyguladığımızda diklenecek olurlarsa tekelleri kısıtlamamızın gerekeceği...vs. ile doludur. Bütün bunlar orada mevcut, ve yazar, Stalin tarafından, hatta ölümünden kısa bir süre önce de, izlenen çizgiden pek uzak değildi. Bu yüzden bu sorunu incelemek gerek. Daha önce bir kaç kez sözünü ettiğim anahatta bu da belirtilmiştir. Orada Stalin'in "...Ekonomik Sorunları"nın bunların ışığında incelenmesi gerektiği söylenmektedir. Görüşümce bu sadece bizim tarafımızdan değil, bütün uluslararası komünist hareket içinde sürdürülecek bir mücadele ile daha eleştirci bir biçimde ve daha derinliğine özetlenmelidir.

O halde, bütün bu söylediklerimizi söylüyorsak, neden Sovyetler Birliği'nin bu dönemde sosyalist olduğunu söylüyoruz? Görüşümce bunun nedeni, acaip de görünse, genel anlamda tam da belirleyici olan çizgidir. Burada kısaca kapitalizmin ve sosyalizmin ne olduğu sorusunu sormalı ve çizginin nasıl anahtar olduğunu daha derinliğine kavramalıyız. Bir sürü kişi kapitalizmden, sosyalizmden, Sovyetler Birliği'nde kapitalizmin restore edilip edilmediğinden, Sovyetler Birliği'nde sosyalist yolda ilerlenilip ilerlenmediğinden...vs. söz etmektedir. Fakat sorunlardan birisi, genellikle nihayeti kapitalizmin ve sosyalizmin ne olduğu konusunda pek açık bir anlayış yoktur.

Kapitalizm nedir? Kapital nedir? Burada, sosyalizmde bile kapitalin hakim ekonomik ilişki olduğu şeklindeki görüşe cevaben yazdığım bir şeyi okumak istiyorum. Bu görüşe karşı çıkarak şunları yazmıştım: "Kapital, toplumsal bir ilişki ve bir süreç (process) tir. Bunun özü tabii ki iş gücü üzerinde yabancı, antagonist çıkarların hakimiyeti bunun sürekli (ve genişletilmiş bir şekilde) yeniden üretimidir. Fakat sorunun özüne inmek gerekirse, eğer mülkiyet (esas olarak) toplumsallaştırılmışsa, eğer doğru bir çizgi başta ise (bu sosyalizmde her halükarda kapitalin hakim olduğunu söyleyen tipten görüşler için ilgisiz olan, fakat meselenin özünde bir şeydir) - ki bu hem iş bölümü, hem da dağıtımdaki farklılıklar mümkün olan en büyük ölçüde kısıtlanmış demektir - bu durumda ilişki ve süreç nasıl kapital olur? Kapitalizmin (ve genelde bir önceki sınıflı toplumun) karakteristik özelliği olan iş bölümü tamamiyle ortadan kaldırılmamıştır. Hala önemli bir etkisi olabilir. Her halükarda belli derecede kısıtlanmıştır. Dağıtımda ise burjuva hakkı

hakimdir (ya da en azından oldukça etkileyicidir). Fakat eğer niyet bütün bunların ortadan kaldırılması yönünde ise, proletaryaya karşı olan ya da esas olarak ona yabancı olan gücün, onun işgücü üzerinde hakim olduğu nasıl söylenebilir?”

Burada sorun, Çin'deki tecrübelerden çıkarılmış olan burada söylenen bu şeyleri Sovyetler Birliği'nin kafasına vuracak bir sopa olarak kullanmak değildir. Sorun Stalin'in önderliği döneminde ve özellikle de 1930'lerde, dağıtımdaki burjuva hakkını önemli ölçüde kısıtlama yönünde çabaların olmuş olması ya da iş bölümünün üstesinden gelmek için mümkün olan her şeyi yapma yönünde çabaların olmuş olması değildir. Bu böyle değildi. Çünkü, bunu yapmanın gerekliliği, bunun mülkiyet sorunu ile - sadece şekil olarak değil, öz olarak da - içiçe giriş şekli, Mao'nun özellikle de hayatının son bir kaç yılında keskin bir şekilde dikkatini yoğunlaştırdığı tüm sorunlar, bütün bu sorunlar aslında iyi anlaşılmamış ve kavranmamıştı. Bu ise kısmen tarihi tecrübenin kısıtlı olması sorunu, kısmen de Stalin'in ve Sovyet önderliğinin o zamanki metodoloji sorunudur. Her halükarda, üzerinde dikkatlerin toplanması gereken sorun, okuduğum şeyde ortaya koymaya çalıştığım sorun tam da şudur: kapital nedir? Görüşüme göre - buna Bettelheimin eleştirildiği yazıda (28) da değinmiştik - en gerçek ve mutlak anlamında üreticilerin kendi emeklerinin ürünlerine doğrudan el koydukları bir dönem hiç olmayacaktır. Komünizmde bile şeyler bir bütün olarak topluma gidecektir. Bu, Marx'ın Gotha Programı'nı eleştirirken belirttiği bir noktadır. Şeyler bir bütün olarak topluma gidecek ve her zaman için bir üretim birimi ile toplumun geri kalan kesimi arasında, her ne şekilde işlerse işlesin, bir çeşit değişim olacaktır. En gerçek anlamıyla hiç bir zaman için kişiler basitçe ürettiklerine doğrudan el koymayacaklardır. Her zaman için şu ya da bu şekilde siyasi temsilciler olacaktır. Bütün kurgu bilim vb. her şeye rağmen, ulaşılabilecek en yüksek seviyenin, herkesin TV'lerinin karşısına geçip, büyük tartışmaları dinlediği ve kompütere, evet ya da hayır, aşağı ya da yukarı, öldür onu, at onu, başkan yap onu vs. dediği bir durumda olacağına inanmıyorum. Komünizmde kararların alınış biçiminin bu olacağına inanmıyorum. Siyasi temsilciler ve bunlar arasında mücadele olacaktır. Evet, belirleyici olan kitleler olacaktır, fakat bu, gerçek, doğrudan, o güzelim eski köy toplantıları geleneğinde olmayacaktır.

Görüşümce Çin'de Dörtler'in (Mao'yu takiben) siyasi önderliğin ve çizginin belirleyici olduğu sorununu ortaya getirmeleri doğru idi. Sovyetler Birliği'ndeki sosyalizm konusuna gelince, eh,

acaip de olsa bir yerde niyet oldukça önemlidir. Çünkü o zamanlar, özellikle de 30'ların ilk yıllarına kadar, Sovyetler Birliği'ndeki önderlik ne yapmaya çalışmıştır? Eminim ki Troçkistler bunu duymak için can atarlardı, çünkü oldukça sübjektif görünmektedir. Fakat önderliğin yapmaya çalıştığı ve kitlelerin ne için harekete geçirildiği oldukça önemlidir. Çünkü kapital nedir? Kapital basitçe, sen dairede çalışırsın ve bu yüzden de fabrikada çalışan benden daha çok etkinliğe sahipsin şeklindeki gerçek midir? Bu seni kapitalist yapmaz. Kapital bu değildir.

Kapitalin özü, işçilerin iş gücünün onlara yabancı bir güç tarafından kontrol edilmesi ve bunun yabancı bir güce devredilmesidir. Ve eğer bu yabancı (ve hatta bunun da ötesinde antagonist) ise bu, iş gücünün, onlara yabancı ve karşı olan ilişkiler yeniden üretmek üzere geniş bir temelde kontrol edilmesi ve kullanılması demektir. Aksi takdirde kapitalin hiç bir anlamı kalmazdı. Bu tip ezici bir iş bölümü aşılmadıkça kapitalizm ve burjuva çağı aşılmazsa da, bu sadece iş bölümü ile aynı olan bir şey değildir. Tabii ki, bütün iş bölümünün tümüyle ve kökten ortadan kaldırılacağına da inanmıyorum. Fakat kapitalizmin ve sınıflı toplumun karakteristik özelliği olan iş bölümünü aşmak gerekecektir. Sınıflı toplumun karakteristik özelliği olan iş bölümünün sadece varlığı bile, sosyalizm boyunca dönüştürülmesi gerekse de, kapitalizmle bir ve aynı şey değildir. Sorun şudur, Sovyet kitleler en azından 30'ların ilk yıllarına kadar ne yapmak üzere harekete geçiriliyorlardı? Onlar toplumu sosyalizm yönünde dönüştürmek üzere ve dünya devrimine katkıda bulunmak amacıyla harekete geçiriliyorlardı. Bu yüzden de bu görüşümce kapital değildi. Sosyalizm gerçekten de hakim ilişki idi.

Görüşümce bu bizim Mao'nun Çin'de Kültür Devrimi'nden önce revizyonistlerin siyasetinin büyük ölçüde hakim olduğunu, fabrikaların çoğunluğunun revizyonist çizgiyi izlediklerini söylediği halde neden Çin'in bu dönemde sosyalist olmadığını söylemediğini - ki hiç bir zaman bunu söylememiştir - anlamamıza yardım eder. Şimdi bu nasıl olmuştur? Eh, Bettelheim'ın (ve onu takip edenlerin) eğilim gösterdiği anarko-sendikalistler dünya devriminin nihai amacının fabrikayı kontrol etmek olduğunu sanmaktadırlar. Mao daha açık bir şekilde doğru idi. Bu sorunlardan bazıları üzerine yürütülen mücadele içinde, çizginin belirleyici olduğu konusunda kendi anlayışım da derinleşmiştir. Bu tam da ekonominin yoğunlaşmış bir ifadesidir, çünkü sorun nedir - sorun ne için çalıştığın, iş gücünün nereye kullanıldığıdır.

Tarihi açıdan, bütün hata ve kısıtlamalarına rağmen, SSCB’nde bu dönemde proletaryanın iş gücünün yabancı bir güç tarafından kontrol edilmediğini ve yabancı bir güç tarafından kontrol edilen ilişkileri yeniden üretmekte kullanılmadığını söylemek görüşümce doğru olur. 30’ların ortalarından itibaren artan bir şekilde, bu sorun ciddi şüpheler uyandırdı ve belki de bütün çizgi boyunca geri dönülüyordu. Fakat tekrar, Mao’nun da dediği gibi, fabrikaların çoğunluğu revizyonist bir çizgi izliyor olabilirler. Fakat eğer genel olarak üst yapıda köklü bir değişiklik olmamışsa, o zaman burjuvazinin toplum üzerinde kontrol sahibi olduğunu ve o zamana kadar halihazırda restore edilmemişse de, kapitalizmin restore edilmesi yoluna girildiğini söylemek yanlış olur.

Bu noktada Sovyetler Birliği’nde - yurtsever, esas olarak burjuva demokratik temellerde yürütülen - savaş gündeme gelmektedir. Dediğim gibi bu toplumun niteliği sorunu ortaya çıkmıştır. Savaşta sonra ise bunu sağlam bir şekilde sosyalist yola tekrar sokma (o dönem içinde) çabası, bırakalım başarıyla yürütülmesini, gösterilmemişti bile. Bu nedenle bu, bir anlamda, revizyonistlerin ellerine düşmeye hazır olgun bir erik ya da olgun bir meyva idi. Gerçekten de bütün karışıklıkları çözümleyerek Sovyetler Birliği’ni kapitalist yola sokma sürecini tamamladılar - bunu nitel bir sıçrama ile kapattılar. Bir kere daha bundan öğrenmemiz gereken önemli ders, hem tarihi bir bakış açısına sahip olmalıyız, hem de bugüne kadarki proletarya diktatörlüğünün tecrübesinden, sosyalist yoldaki, zorluklarla dolu ilerleyişinden ve ardından gelen gerilemelerden atılgan ve eleştireci bir şekilde önemli tarihi dersler çıkarmalıyız.

Bunlar Sovyetler Birliği üzerine bazı görüşler. Şimdi de Mao konusunda, yine genel olarak son MK’nin bu konudaki özet ve anahattının başlangıç bölümüne değinerek, bazı görüşlere geçelim. Birincisi, belirtmek gerekir ki, ölümsüz katkılar olarak değerlendirdiğimiz Mao’nun katkıları tam da budur. Bu sıradan bir laf değil, gerçek ve doğru bir ifadedir. Bu, ardından eleştiri getireceğimiz için önceden söylememiz gereken bir şey değildir. Bu duygusal bir şey de değildir. Aslında bu sadece genel olarak doğru olan bir şey değildir. Bu katkıları kavramak ve bunlar üzerine inşa etmek çok önemlidir. Anahatta da belirtildiği gibi, sadece Mao’nun, yanında yer almak da yeterli değildir. Bu durumda olacağı gibi - Stalin’e sığınmak da doğru ve gerekli değildir.

Burada çok kısa bir süre için bugünkü Arnavutluk'a - dergiye değil, ülkeye, topluma - bakabilir ve diyebiliriz ki, Enver Hoca gibi, Stalin'in hatalarını tekrarlamak ve gerçekleştirilen ilerlemeler karşısında Stalin'e sığınmak gerçekten de "önce trajedi, sonra komedidir". Burada Lenin'in 1. Dünya Savaşı sırasında İsviçre ile İskandinavya'daki bazı küçük ülkelerdeki sözde sosyalistler hakkındaki sözlerine bakmak ilginçtir. O, küçük devletlerin küçük burjuva milliyetçiliği olarak nitelediği yanlış götürmez bir eğilime dikkat çekmiş, bunların dünyadaki ve dünya tarihindeki fırtınalı olayların dışında kalmak istediklerini belirtmiş ve ilginç bir şekilde de bunu, bunların imtiyazlı durumlarına sömürme isteği olarak nitelemiştir. Çünkü küçük devletlerin genel olarak dünyada imtiyazlı bir durumda bulunacaklarını düşünmezsiniz. Bunlar genellikle dünyanın büyük bölümüne hakim değillerdir. Belçika'nın da, Hollanda'nın da sömürgeleri vardı, fakat genellikle bunların büyük imtiyazlara sahip dünya çapında büyük güçler olduklarını düşünmezsiniz. Fakat Lenin'in burada sözünü ettiği mesele özellikle de İsviçre ve bazı diğer ülkelerin, çeşitli nedenlerle 1. Dünya Savaşı gibi dünya çapındaki çatışmaların dışında kalabilme yetenekleri ve sosyalistlerin bu imtiyazlı durumu her şart altında koruma ve bundan yararlanma istekleridir. Görüşümce burada belli anlamda Arnavutluk'la bir benzerlik söz konusudur. Bunların "üç dünya" teorisine karşı çıkışları, esas olarak milliyetçidir. Çin dış siyasetindeki en son değişiklikler, özellikle de revizyonistler tarafından karşı-devrimci bir siyaset olarak uygulandığında, Arnavutluk'un ulusal çıkarlarına (her durumda bu noktada) uygun değildir. Bu gerçekten de Arnavutluk gibi bir devlette güçlü bir maddi temeli olan ve orada şimdi hakim durumda bulunan küçük burjuva milliyetçiliğine bir örnektir.

Mao'ya dönecek olursak, biraz önce vurguladığımız yaklaşımı - yani tarihi bir değerlendirme ile önemli tarihi tecrübelerin atılgan ve eleştirci bir biçimde öğrenilmesi - uygulamak önemlidir. Bu şekilde görebiliriz ki, bir yanda eğer diyebilirsek ki, bütün zayıflıklarına ve Marksist bir önderlikten yoksun olmasına rağmen, Komün yine de bir proletarya diktatörlüğü, Sovyetler Birliği ise, tüm zayıflıklarına ve Stalin'in önderliğinde işlenen tüm hatalara rağmen, genel olarak bakıldığında gerçekten de sosyalizm idi; o zaman açıktır ki daha da büyük bir şekilde Çin devriminde özellikle de Büyük Proleter Kültür Devrimi, gerçekten de uluslararası proletaryanın bugüne kadar ulaştığı en yüksek başarı idi. Mao tarafından ortaya konan ve Kültür Devrimi sırasında uygulanan proletarya diktatörlüğü altında devrimi devam ettirme çizgisi ise büyük ve

gerçekten de tarihi bir ilerleme idi. Diğer yanda ise, burada bile daha fazla yıkıma ve radikal kopmaya gereksinim vardır, ve bu konuya daha önce değinilmiştir.

Bunu kısaca tekrar gözden geçirmek ve bazı özel noktaları daha da derinleştirmek istersek, Mao'da keskin bir şekilde kendi genel diyalektik yaklaşımına ve o dönemdeki katkılarına ters düşen, devrime düz bir çizgi şeklinde yaklaşma, yani önce sosyalizme, sonra da komünizme, bir nevi ülke ülke ilerleme, yönünde bir eğilim vardı. En kaba ifade olmayan –“dünyadaki diğer ezilenlerin canı cehenneme, uluslararası proletaryanın canı cehenneme” şeklinde değil de – “Çin ulusunu sosyalizme ve komünizme doğru ilerletmemiz gerek, aynı zamanda dünya devrimini de desteklememiz ve onu ilerletmek için elimizden geleni yapmamız gerek ki bu şekilde bütün dünyadaki, ve bütün ulusların halkları da komünizme doğru ilerlesinler” şeklinde bir devrim anlayışı mevcuttu. Görüşümce Mao'nun gerçek görüşü bu idi. Fakat bu tamamıyla doğru olan bir görüş değildir.

Mao iktidarda olduğu sırada – ve yalnızca revizyonistlerin ağızlarından değil – “devrimi ihraç edemeyiz” şiarının, sadece diplomatik bir taktik (hile diyecektim) ve gereklilik olarak görülmediği durumlar olmuştur. Hatta bazen “bir ülkenin, diğer bir ülkedeki toplumsal sistemin bir tek kılına bile dokunmasına kesinlikle müsaade edilemez” vb. yollu şeyler de söylenmiştir. Buna diyebileceğimiz tek şey şudur: Niçin? Niye olmasın ki, toplumsal sistem iyi değilse neden birden de fazla kılına dokunulmasın ki? Aslında bu Mao'nun bazı zamanlarda yaptığı daha iyi açıklamalara ters düşmektedir: Örneğin 50'lerin sonlarında emperyalistler hakkında, onların içinde bizim adamlarımız, işçiler ve diğer devrimci ve ilerici unsurlar, bizim aramızda ise onların adamları, karşı devrimciler, burjuva sağcılar vs. var demişti. Demek ki söyledikleri gayri muntazamdır. Fakat görüşümce Mao zig zaglara, zorlu yola, dünya devriminin nihai zaferinin gerekliliğine dikkat çekti, bunlara gerçekten inandı ve vurguladı – bunları sadece birer süs ya da kamuflaj olarak söylememiştir – ise de, onda bu eğilimin olduğu inkar edilemez. Diyalektik alanındaki büyük katkılarına rağmen, onda hala belli oranda devrime düz bir çizgi halinde, başka bir deyişle ülke ülke yaklaşım mevcuttur.

Bütün bunlara girmeden, kolaylıkla görülebilir ki, bu bir anlamda, Çin devrimini imkansız kılacak olan, Sovyet modelini ve Sovyet çizgisini belli bir dönemde dünyanın her yerinde empoze etme

çabasının gösterildiği bütün bu yolun yadsınması idi. Fakat bu baştan sona yeterli bir şekilde yapılmayan, tek yanlı bir yadsıma, bu eğilime karşı bir şekilde baştan sona yeterli bir şekilde gerçekleştirilen yeterli bir kopma değildi.

Bunun yanında, Mao'da düşmanlar arasındaki çelişkilerden yararlanma, düşmanları teker teker yenme siyasetini ilkeleştirme yönünde de belli bir eğilim görülmektedir. Örneğin bu yoğun bir şekilde Japonya'ya karşı savaş sırasında yazdığı "Siyaset Üzerine" (29) adlı yazısında ortaya konmuştur. Düşmanlar arasındaki çelişkilerden yararlanılması, düşmanın teker teker yenilmesi vs. o somut şartlarda tam doğru bir siyaset idi. Bu başka bir çok şartlarda da doğru siyaset olabilir. Fakat bunun genel ilke seviyesine çıkarmak yanlıştır.

Basit bir örnek verecek olursak, bu odada benden başka herkes karşı devrimci olsa, hepiniz de dünyadaki gericiliğin esas kalelerini oluştursanız ve ben de herkese bir anda vurabilecek durumda olsam, neden sizi teker teker yenecekmişim ki? Sizi tek tek yenmem gerektiğini söyleyen bir ilke yoktur. Eğer hepinizi birden yenebilecek durumda isem, hepinizi birden alır ortadan kaldırırdım. Bu uluslararası proletarya için çok da iyi olurdu. Ama diğer yanda, eğer bunu yapacak durumda değilsem, eğer diyalektik materyalist analiz diyorsa ki bunu yapamam ve hatta bunu yapmaya kalkışmak ya da bazılarınızı karşıma alıp diğerlerini göz ardı etmeye kalkışmak bile benim tümünden yenilgime yol açacak ve uluslararası proletarya açısından bir geri adım olacaktır, o zaman çelişkileri nasıl kullanacağımı ve uluslararası proletarya ile birlikte (odada olmayanlar - odada olmayanları da unutmadan), ya da en azından aynı şekilde ve aynı zamanda değil de değişik şartlarda değişik bir şekilde sizlerle tek tek nasıl uğraşacağımı ortaya çıkarmam gerekir.

Fakat Mao'da bunu ilkeleştirme yönünde belli bir eğilim söz konusu idi. Mao, şu anda iktidarda olan Çin'li revizyonistlerin karşı-devrimci uluslararası çizgisinden kesinlikle sorumlu değil ise de, diğer yanda bunların Mao'nun çeşitli zamanlarda yaptığı analizlerde, "üç dünya" analizlerinin bazı unsurlarını bulabilmiş olduklarında bir doğruluk payı vardır. Örneğin Anna Louise Strong ile 1946'da yaptığı röportajda (30), ABD emperyalizmi ile Sovyetler Birliği arasındaki bir ara bölge konusunu ortaya koymaktadır. Burada Mao (Sovyetler Birliği dışında) ABD emperyalizminin saldırısına uğrayan ülkelerden söz etmektedir ve emperyalist ülkeler de dahil olmak üzere

hepsini bir kefeye koymaktadır. Bu açıkça sınıfsız bir saldırganlık anlayışıdır ve emperyalist ülkelerle sömürge ülkeler arasındaki farklılığa ortadan kaldırma yönünde bir hatadır.

Bu daha önce belirttiğimiz bir nokta ile bağıntılıdır. Çin'in ve tarihinin niteliği nedeniyle, yalnızca olmasa da özellikle devrimin ilk aşamasında, Komünist Enternasyonal'in çizgisindeki sapma - Leninizm'den özellikle de milliyetçiliğe doğru bir sapma - ve yanlış çizgilerin esas bölümleri ile radikal ya da tam bir kopmayı gerçekleştirmeye aynı dereceye gerek yoktu (ya da bu gereklilik relatif bir şekilde daha azdı). Örneğin Sovyetler Birliği'nde anayurda ihanet edenlerin cezalandırılması üzerine 1934'de çıkarılan bir kanundan (31) parçalar okuduğumda, ki bunun tümünü daha derinliğine incelemem gerekir, bir komünist için anayurdun savunulmasının en yüksek ilke olduğu şeklindeki ek açıklamayı görmek beni şaşırtmıştı. Eğer bütünüyle bir saptırma değilse (çünkü bu bir burjuva kaynaktır) bu oldukça çarpıcı bir yanlış ve Leninizm'den milliyetçiliğe doğru çarpıcı bir sapmadır. "...Gelecek On Yıllar için" yazısının 7. Bölümünde, Mao'nun bu bazı hataları ile askeri strateji sorunu arasında bir bağ kurulmaktadır. Burada özellikle de Çin'de, her yönde vurmama, bütün büyük şehirleri bir anda ele geçirmeye çalışmama, bu tip taktik ve siyasetle düşmanla böylesi bir alanda savaşmama, fakat düşmanı içe çekip onu çevirme, kendi avantajına uygun bir şekilde savaşma, savaşın ilk aşamasında stratejik savunmayı vurgulama...vs. çizgisi için mücadele etmenin ne kadar önemli olduğundan söz edilmektedir.

Burada geçerken belirtmeliyim ki *"Mao Zedung'un Ölümsüz Katkıları"* çalışmasında (32) çok ileri giden bir ifade vardır. Bu ifadede Mao'nun savaşın başında savunmayı vurgulamasının, ezilen uluslar, işgal altındaki sosyalist ülkeler ve genelde karşı devrimci güçlerden daha zayıf ve daha küçük bir şekilde işe başlayan devrimci güçler için büyük öneme sahip olduğu belirtilmektedir. Görüşümce bu, ilk iki durum için geçerlidir, ama bunun karşı devrimci güçlere nazaran, relatif olarak daha zayıf bir durumda işe başlayan bütün devrimci güçler için genel olarak geçerli - bununla uygulanabilir demek isteniyor - olduğunu söylemek doğru olmaz. İleri kapitalist bir ülkede başından itibaren saldırıya geçmek ve bu saldırı pozisyonunu korumak oldukça önemlidir.

Belirtmem gerekir ki burada askeri strateji ya da kesinlikle askeri planlardan söz etmiyorum. Sözünü ettiğim şey, askeri stratejiden çıkarılabilecek siyasi derslerin çıkarılmasıdır. Ayrıca görüşümce Çinlilerin Sovyet vevizyonistlerine karşı söyledikleri bir deyişe değinmek de önemlidir. Bu, cevabı açık olan iğneli bir soru idi: Halk bir lamba bile yakamazken imparatorların bütün köyleri yakmasına izin verilebilirmi? Bununla bu çerçevede söylemek istediğim şudur: eğer emperyalistler bir nükleer savaş başlatırlarsa, askeri strateji sorunlarından siyasi dersler çıkaramamamız için hiç bir neden yoktur. *“Mao Zedung’un Ölümsüz Katkıları”* kitabındaki bu noktayı düzeltme yanında, özellikle ortaya çıkarmak istediğim siyasi nokta, Mao’nun uğruna mücadele ettiği ve en azından kendiliğinden bir şekilde, ana bir dünya savaşı çerçevesinde, dünyayı bir bütün olarak ele alarak çeşitli yönlerde vurmanın aslında doğru olabileceği şeklindeki anlayıştan uzaklaştıran askeri stratejide ne olduğu sorununa dikkat çekmektir. Yani, emperyalistlere genel olarak karşı çıkmak ve tabii ki çeşitli ülkelerdeki özel durumları da göz önüne alarak her iki kamp içinde de mümkün olan her yerde onları devirmeye çalışmak.

Taktik olarak, bir ülkede bir emperyalist blok ya da bir emperyalist güç baş düşman olabilir. Diğer bir ülkede ise, birlikte fakat farklı bir yoldan savaşarak, diğer blok ya da diğer bloğun başını çeken emperyalist güç baş düşman olabilir. Sosyalist ülke ortada olmak üzere bir blokla ittifaka giderek diğer emperyalist bloğa karşı halkları ve ülkeleri, herkesi bir sıraya dizmeye çalışmaktan ziyade, bu başdüşmana karşı doğrudan savaşmak gerekir. Fakat Çin’de askeri alanda ileri sürülen strateji ve tecrübe buna ters yöndedir. Çünkü, daha önce de belirtildiği gibi, aynı zamanda çeşitli yönlerde vurma ve kaybedileceği kesin olan daha güçlü düşmana karşı savaşma çizgisine karşı sert bir mücadele yürütmek zorunda kalmışlardı. Bu ise (bundan tamamiyle sorumlu olmasa da) çelişkilerden yararlanılması, güçlü düşmanla uğraşma ve bu şekilde de düşmanları teker teker yenme anlayışının mutlaklaştırılması yönündeki eğilimi beslemiş ve onunla içiçe girmiş olabilir.

Mao’ya bu eleştirileri getirmek gerekli olduğu kadar, Mao’nun genel olarak ve büyük ölçüde uluslararası proletaryanın büyük Marksist-Leninist bir önderi ve bir proleter enternasyonalisti olduğunu tekrar belirtmek ve vurgulamak da önemlidir. Mao’nun dünya güçlerini analizinde, “üç dünya” teorisine malzeme olan bazı unsurlar olabilir. Buna rağmen Mao hem bundan sorumlu değil idi, hem de Çin’de ölümünden sonra Mao’nun takipçilerini ve onun çizgisini

devirerek iktidara gelen ve şu anda yönetimi ellerinde bulunduran revizyonistlerin ileri sürdüğü “üç dünya” teorisinde cisimleşen, gerici, emperyalizme teslimiyet ve devrime ihanet çizgisine karşı yılmadan mücadele etmişti.

Burada şu soruyu soralım: Leninizm’den, özellikle de milliyetçiliğe doğru, sapma konusuna ağırlık verildiğine göre, eğer Lenin de Sovyetler Birliği’nde ortaya çıkan gerçek gereksinimlerin bir çoğu ile uğraşacak kadar bir süre daha yaşasaydı, o da bu şekilde Leninizm’den sapmalara düşer miydi? Bunu bilemem. Fakat bu, sadece ortaya çıkışını görecek kadar yaşadığı çelişkileri nasıl ele aldığına bağılı olurdu. Fakat aynı zamanda belirtilmesi gerekir ki, Lenin’in metodolojik yaklaşımı, materyalist diyalektiği kavrayış ve uygulayışı (ne yazık ki) Sovyetler Birliği’ndeki haleflerine kıyasla, özellikle de baş halefi Stalin’e kıyasla fersah fersah üstündü.

Mao sorununa dönecek olursak: Mao’daki genel hatalı eğilimlere – fazlaca ülke ülke perspektifi, meseleleri daha çok uluslar ve ulusal mücadele açısından görme eğilimi – bağıntılı olarak, burada kısaca değinilmesi gereken bir nokta da, Mao’nun iç ve dış sorunundaki, özellikle de değişmenin iç temelleri ve dış şartları ve bunların tek tek ülkelerdeki devrimler ile dünyadaki genel mücadele ve dünyadaki durum arasındaki ilişkiye nasıl uygulanacağı konusundaki karışıklık ve bazı hatalarıdır. Burada Mart 1981’de “*Revolutionary Worker*” (sayı 96)’da yayınlanan “Proleter Enternasyonalizminin Felsefi Temelleri Üzerine” bölümünde oldukça yoğun bir şekilde sunulan şeyleri tekrar etmek istemiyorum. Sadece başka konulara geçerken, materyalist diyalektiğin gelişmesine yaptığı katkılara rağmen, onlarla çelişkili bir şekilde Mao’da da görülen, bu sorun hakkındaki milliyetçi eğilimlerle içiçe girmiş olan bazı metafizik eğilimlere tekrar değineceğim.

Örneğin “Çelişki Üzerine”de bu sorun, Çin bir iç, dünyanın geri kalan bölümü ise dış olarak sunulmaktadır. Buna karşı bizim vurguladığımız şey ise şudur: dünyanın burjuva çağından komünizm çağına tarihi ilerleyişi süreci genel olarak dünya çapında gerçekleşen bir şeydir. Bu bir evrensel gelişimdir. Bu da, emperyalizmin ortaya çıkmasıyla dünya çapında bir gelişiminin temel çelişkisi haline gelmiş olan kapitalizmin temel çelişkisi tarafından belirlenir ve ondan kaynaklanır. Eğer belli ülkelerde, belli zamanlarda devrimci durumun gelişmesi açısından temel ve esas itici gücün ne olduğunu görmek istiyorsak, esas olarak bu ülkedeki çelişkilerin

gelişmesine değil, bu temel çelişkiden kaynaklanan ve sonuçta onun tarafından belirlenen dünya çapındaki çelişkilerin genel anlamda daha büyük çaptaki bu evrensel gelişmenin bir parçasıdır. Durum, basit bir şekilde birbirleriyle kaynaşmaları yanında aşağı yukarı tek başlarına gelişen ayrı ülkelerin olduğu feodal çağıdaki gibi ya da burjuva çağının başında olduğu şekilde değildir. Şimdi bütün bunlar, bu daha büyük bir gelişim sürecinde içiçe girmişlerdir. Bu Lenin'in emperyalizm tahlilinde vurgulamaya başlamış olduğu bir şeydir. Fakat Lenin bunu, en azından etraflı bir şekilde ve fese fi anlamda tümüyle geliştirmemiştir. Lenin'in ölümünden sonra ise uluslararası komünist hareket bundan keskin bir biçimde uzaklaşmıştı. Burada da Mao açısından yine etraflı bir şekilde radikal bir kopma gerçekleştirilmemişti.

Diğer taraftan tüm bunlar dönüm noktalarının gelişmesi sorunu hakkındaki yanlış görüşle ya da bununla uğraşmadaki, yanlış metodla bağıntılıdır. Mao oluşmakta olan dönüm noktaları sorununu ve bunun önemini tümüyle kavramamış değildi. 2. Dünya Savaşı ile ilişkili olarak ve örneğin bunun Çin devrimi ile nasıl içiçe girdiği açısından belli oranda o bunu kavramıştı. Fakat Mao'nun böylesi tarihi durumlara yaklaşımının, daha önce "Siyaset Üzerine"de ortaya konan, bütün ilerici güçleri ya da birleştirebilecek bütün güçleri, özellikle de bu şekilde oluşmakta olan bir dönüm noktasında ve özellikle de bir dünya savaşı karşısında bir baş düşmana karşı birleştirme çabası şeklindeki anlayışla yan yana giden bazı hatalar taşıdığını görmemiz gerekir.

Ayrıca Çin devriminin gelişimini yanlış ve metafizik bir şekilde bir "model" olarak gören ve hareket içinde kendiliğinden gelişebilecek olan görüşe karşı da dikkatli olmamız gerekmektedir.

- Mao'da ikincil de olsa bu yönde eğilimler olmasına rağmen - esas olarak o böyle bir hataya karşı mücadele etmiştir. Fakat yine de bu, kendi görüşümüze göre eleştirdiğimiz bir hatada, spirallerin "tipik" gelişimi anlayışında yine ortaya çıkmaktadır (33). Özellikle de, dünyada iki tip ülke olduğu, bunlardan birinin tek aşamalı, diğerinin iki aşamalı devrime sahip olduğu, iki aşamalı devrimin geçerli olduğu ülkelerde devrimin yapılış şeklinin Çin'deki gibi olduğu, aşağı yukarı bunu kendi ülkedeki bazı somut şartlara uygulamak gerektiği şeklindeki bir nevi mutlak, mekanik ve metafizik görüş yönünde bir eğilim söz konusudur. Buna göre, yeni demokrasiyi programın olarak alır, kırlara gider, şehirleri kırlardan kuşatır, uzatmalı halk savaşı sürdürür ve sonuçta da iktidarı ele geçirirsin. Bunda çok şeyin olmadığını söylemiyorum. Herşeyden önce, dünyada iki tip ülke olduğu gerçeğinin önemi ve somut yaşayan doğruluğu söz

konusudur. Fakat Lenin'in de dediği gibi, bu sınır çizgileri mutlak değil relatiftir. Genel ayırıma rağmen bir ÷lkede devrimin tek aşamalı mı yoksa iki aşamalı mı olacağı mutlak değil, relatif ve şartlara bağlıdır. Genel olarak bu bir ÷lkede olup bitenlerden ziyade daha çok bir bütün olarak dünyada olup bitenler tarafından belirlenir.

Örneğin eğer Almanya'da devrim eğer Rusya'dan önce olsa idi, Sovyetler Birliği'nde köylölüğu daha farklı bir biçimde ele alırlardı. Bunu daha farklı bir biçimde ele alabilirlerdi ve köylölüğe karşı şirin gözükmeleri gerektiğini söyleyen bir ilke de yoktur. Sorun bu değildir. Daha farklı bir biçimde "şirin" gözükebilirlerdi. Yani yapmış oldukları şeylerin bir çoğunu yapmak zorunda kalmadan köylölüğu tarafsızlaştırabilir ve büyük bir bölümünü de kazanabilirlerdi. Çünkü o zaman daha güçlü bir maddi temelleri ve bu yüzden de daha güçlü bir siyasi temelleri olacaktı. O halde bu meseleler mutlak değildir.

Ayrıca Mao, Japonya'ya karşı savaşın, Çin devriminin zaferi için nasıl uzun bir hazırlık dönemi olduğundan bahsetmiş ve bunu da Çin'i işgal ettiği ve bu şekilde de Çin devrimini hızlandırdığı için Japon emperyalizmine teşekkür ederek kendine has bir şekilde ortaya koşmuştu. Tabii ki bu, onun meseleye bakış şekli değildi ve ne demek istediğini Enver Hoca gibiler anlamaz. Fakat sorun, Mao 1927'de Chinkang Dağları'na gittiğinde Japonya'ya karşı bir savaş olacağını bilmemekte idi. O dönemde kırlara gitmek doğru idi, burada bir sorun görmüyorum. Fakat durum daha değişik olabilirdi ve dağlardan inmek doğru olabilirdi.

20 yıl süreyle kırsal kesimde kalmak zorunda kalmaları mutlak bir şey değildi. Olayların gelişimine göre bu doğru bir şeydi ve burada agnostisizm ya da relativizm ortaya sürmüyorum. Çünkü tam da şeyler önceden kestirilemediği için, şeyler "tipik bir hareket"e sahip olmadıkları için ve de şeyler daha çok dünya çapında belirlendiği için, 20 yıl süreyle kırsal kesimde ya da dağlarda kalmaları gerekeceği önceden kestirilen bir şey değildi. Bir kez daha, burada söylediklerim ne iki temel tip ÷lke ve iki tip devrim arasındaki gerekli ayırımı, ne de "Temel İlkeler..."(34) de belirtilen, sömürge ve bağımlı ÷lkelerde kırların, siyasi çalışma ve mücadelenin ve kırlarda silahlı mücadelenin rolünün genelde büyük önemini yadsımamaktadır. Burada üzerinde durduğum nokta, belli ÷lkelerde nasıl devrim yapılaçağı ve bunun dünyadaki genel duruma ve dünya devrimci mücadelesine nasıl uyacağı sorunlarına yaklaşımda, diyalektik

materyalist ve enternasyonalist metod ve bakış açısının gerkliliğidir.

Fakat Mao'ya uluslar, ulusal mücadele ve dünya devrimi sorunlarında özellikle getirilmesi gereken bir eleştiri vardır. Sadece Anna Louise Strong ile röportajı ve "Siyaset Üzerin"de değil, aynı zamanda Genel Çizgi polemiğinde (35) de meseleleri fazlaca birbirinden ayrı bir şekilde ülke ülke görme, fazlaca uluslar ve ulusal mücadeleler açısından görme, fazlaca bir düşman tespit edip herkesi ona karşı birleştirme açısından görme eğilimi vardır. Genel Çizgi polemiğinde, ABD emperyalizmi o aşamada baş düşman olarak görülmekte idi. Diğer emperyalist ülkelerde önerilen ise ulusal çıkarlara ihanet eden tekelci kapitalistlere ve gerici güçlere, başka bir deyişle ABD emperyalizmi ile birleşenlere karşı mücadele edilmesi idi. Tarihi bakış açısından ve revizyonizme ve emperyalizme karşı mücadeleye katkıları açısından bu Genel Çizgi polemiklerinin kesinlikle savunulması gerekmesine rağmen, genel olarak bu doğru değildi.

Sorun tam da şudur: bütün bunlar da göstermektedir ki, hem olumludan hem de olumsuzdan öğrenmeli, kararlı olmalı ve Marksizm-Leninizm, ve evet, Mao Zedung Düşüncesi'nin eleştirici bilimsel ruhu da dahil olmak üzere, bir bilim olarak Marksizm-Leninizm ve materyalist diyalektiğin temel metodolojisinin uygulanışını güçlendirme yeteneğinizi derinleştirmeliyiz.

II. Bir Dünya Süreci Olarak Proleter Devrim Üzerine Biraz Daha

Burada kısaca bir kaç noktaya, özellikle de proleter enternasyonalizminin maddi temellerine biraz daha değinmek istiyorum. Daha önce sözünü ettiğim yazının başlığı "*Proleter Enternasyonalizminin Felsefi Temelli Üzerine*" idi. Çünkü yazı iç ve dış (bir şeyin değişiminde iç temel ve dış şartlar) sorununa değinmektedir. Fakat tabii ki felsefe maddeye dayanır ve felsefi temel, maddi temelin bir yansımasıdır. Bütün bunlar dünya çapında burjuva çağının temel çelişkisi ve bütün bunların bu genel gelişimle nasıl içiçe girdiği sorununun daha derinden kavranmasına bağlıdır. Ve bundan da ötede bunun, bu dönemde; yani, dünya çapında burjuva çağından dünya komünizmi çağına geçiş döneminde, mevcut olan sosyalist ülkelerin durumlarına bile nasıl uygulandığını kavramamız gerekir.

Üzerinde durduğum ve 1981 1 Mayıs Kasetinde (36) ortaya çıkan önemli şeylerden biri de, isterseniz meseleyi şöyle koyalım, dünyadaki tek yanlılık sorunudur. Bu, bir yanda üretim güçleri ve ilişkileri arasındaki çelişki sorunu, diğer yanda da bunun alt yapı ve üst yapı ile içiçe girmesi - her ikisi de, sosyalist ülkeler de dahil olmak üzere belli ülkelerde ve esas olarak genelde dünya çapında - ile bağıntılıdır. Ve bütün bunlardan proletarya devriminin dünya çapında komünizme doğru ilerlemesi sürecinin karmaşıklığı ve zorluğu ile ilişkilidir.

Bu tek yanlılıktan kastettiğim nedir? Lenin tabii ki bir avuç emperyalist sömürücü ve emperyalist devletler ile, sömürge ve bağımlı durumdaki dünya halklarının çoğunluğu arasındaki temel ayırım üzerinde ısrar etmişti. Fakat sorun daha keskin bir şekilde gelişmiştir. Şu anlamda ki - hatta belki de mutlak nicel anlamda, fakat kesinlikle nitel olarak - dünyadaki ileri üretici güçler bir avuç ileri ülkede yoğunlaşmıştır. Bununla bağıntılı olarak, bu ülkelerde proletarya onun geniş kesimleri ve genel olarak kitleler, kaba ve basit bir deyimle, o kadar aç değillerdir ve çoğu yerde radikal bir değişiklik heveslisi de değillerdir. Bu durumda olan kesimler ve katmanlar vardır, fakat halkın geniş kesimlerinin tüm toplumsal yapıda radikal değişiklii istemesi pek sık rastlanan bir şey değildir. Diğer yanda ise, dünyada kitlelerin çok kötü şartlarda yaşadığı geniş bölgeler vardır.

“Bir ülke emperyalist olmuş ya da olmamış, fark nedir ki. Hepsi de kapitalist yoldadırlar ve hepsi de kapitalizmi geliştirmektedirler. Bazıları diğerlerinden 100 yıl geridedir. Bazıları diğerlerinden bilmem ne kadar sayıda makine geridedir...vs.” diyen kişilere ve sosyal şovenistlere canımın en çok sıkıldığı noktalardan birisi odur ki, bu emperyalist ülkelere birinde ve hatta Avrupa’daki emperyalist ülkelere yaşayanlar için bunu söylemek çok kolaydır. Bu ülkelere trenler her zaman saatinde işler, kamyonlar ülkenin bir ucundan ötekine mal taşırlar ve tek bir Pazar vardır (tabii ki her şey yolunda ve tamam değildir, çünkü hiç bir şey ve kesinlikle de kapitalizm bu şekilde işlemez). Ciddi krizlerin olduğu dönemde işsizlik oranı %8’dir. Fakat dünyanın büyük bir bölümünde %8’lik bir işsizlik mucize sayılırdı -çünkü, bırakalım gerçek kriz dönemlerini, her zaman için bu oran %30 ya da 40’dır. Bu yerler oldukça geridir. Çoğu bölgelere demiryolu bile ulaşmaz. Çok azı saatinde işler. Ülke çapında mallar sürekli hareket etmez. (Çeşitli kesimler ve yatırım ile, tüketim arasındaki bağın ulusal ekonomiyi oluşturduğu ileri kapitalist ekonomilerdeki gibi) birbiri ile bağıntılı bir ekonomi yoktur.

Kişilerin kapital kapitaldir, kapitalin milliyeti neyi değiştirir ki, dediği bu emperyalist ekonomist şovenizm çok can sıkıcı bir şeydir. Üretim ilişkilerinden söz etmekle derya olduklarını zannetmektedirler. Halbuki bunu dar bir şekilde ulusal çerçevede ele almakta ve bir bütün olarak dünya çapındaki en önemli, üretim ilişkisinin emperyalizm ile bu ezilen uluslar arasındaki üretim ilişkisi olduğunu (ki bu böyledir) görmemektedirler. Bu da bir üretim ilişkisidir ve bir bütün olarak dünyada belirleyici olan bir şeydir. Bu, emperyalist ülkelerdeki fabrika işçisi ile dükkan işçisi arasındaki üretim ilişkisinden daha önemlidir.

Her halükarda, bir yanda üretici güçlerin çoğunun yoğunlaştığı fakat kitlelerin devrimci duygularının ve mücadele seviyesinin, kitlelerin bilincinin genellikle ve çoğu yerde - en azından bugüne kadar - çok yüksek bir düzeyde olmadığı bu ileri ülkeler mevcuttur. Gerçi belirtmeye gerek yok ama - bu, ileri ülkelerde bugün bile devrimin mümkün olmadığı ve devrimin gerçekten gündemde olmadığı çizgisi ile aynı şey değildir.

Diğer yanda, dünyanın büyük bir bölümünde üretici güçler geridir; üretici güçlerin bu şekilde gelişimi uluslararası alanda emperyalizmin ve finans kapitalin hakimiyetindedir. Bunlar bu ekonomileri çarpıtmakta ve parçalamaktadırlar. Halk çok daha kötü durumdadır ve çok daha fazla bir şekilde radikal değişiklikten yanadır; buna rağmen çok daha geri ve ilkel şartlarda, çok daha az yoğunlaşmış ve toplumsallaşmış bir şekilde yaşamaktadır (bu nokta bu anlamda oldukça önemlidir). Değişiklikten yana olmalarına ve devrimi desteklemek için harekete geçmeye daha hazır olmalarına rağmen, bu ülkelerde devrim aşaması, yeni tipte de olsa bir burjuva demokrasisidir. Bu devrimlerin proletarya önderliğinde gelişebilmesi mümkün ise de, ki burada bunun kesin değil mümkün olduğunu vurgulamamız gerekir, (bu, yani bu ülkelerde emperyalizme karşı her hangi bir devrimin yalnızca proletarya tarafından yönlendirilebileceği şeklindeki mekanik devrim kuralı illegal ilan edilmesi gereken diğer bir kuraldır), buna rağmen bir sorun vardır. Halk radikal bir değişiklikten yana olsa da, devrim için daha çabuk ve daha hazır bir şekilde harekete geçirilebilse de, ki bu hiç çelişkisiz, basit ve kolay bir şekilde olmasa da devrim bayrağının altında toplanmaları daha kolaydır, buna rağmen proletarya önderliğinde de olsa devrim aşaması ve devrimin içeriği genellikle burjuva demokrasisine ve ulusal kurtuluş aşamasına tekabül eder.

Bütün bunlar dünya çapında proleter devriminin gelişiminde daha da fazla karmaşıklıklara yol açar. Batı'da – ki burada Sovyetler Birliği de dahil olmak üzere emperyalist ülkeler anlamında Batı'dan söz ediyorum – bu dönemde devrim yapmanın Doğu'dakinden daha zor olduğu ispatlanmıştır. Doğu derken de “Üçüncü Dünya” denilen sömürge ve bağımlı ülkeler kastedilmektedir. Fakat ispatlanmış olan başka bir şey daha vardır ki o da, devrimin daha kolay yapılabildiği yerlerde devrime önderlik etmenin ve korumanın oldukça zor olduğudur. Bundan kolay bir çıkış yolu da yoktur.

Tabi ki emperyalist kalelerin birinde (ya da bir kaçında) iktidarı ele geçirerek nitel bir sıçrama (ki olacak olan budur) yapmayı başararsak, bu uluslararası proletarya için gerçekten de yeni ileri bir adım olacak ve yeni bir özgürlük oluşturacaktır. Fakat emperyalist ülkede devrim yapınca proletaryanın iktidara geldiğinde bu ülkeyi ve üretici güçlerini olduğu gibi, örneğin devrimin başlamasından – ve belki de bir dünya savaşından – beş yıl önceki durumunda devralacağı şeklinde bir hayale kapılmamak gerekir. Buna rağmen böyle bir şey yine de özel anlamda bir nitel ilerleme olacaktır. Fakat bu, daha önce değindiğim ve açıkladığım tek yanlılık nedeniyle ortaya çıkan daha fazla karmaşıklıkların olduğu gerçeğini değiştirmeyecek ve bu sorunu ortadan kaldırmayacaktır.

Bütün bunlar sorun yaratacaktır, evet. Fakat diğer yanda yaptığı bir şey de enternasyonalizmin önemini ve aynı zamanda da, devrim için imkanlar da dahil olmak üzere, dünya çapında bütün çelişkilerin yoğunlaştığı ve yükseldiği dönüm noktalarına yolu açan spirallerin hareketi konularında anlayışımızı derinleştirmenin önemini artırmaktadır. Bu ise, uluslararası alanda bir dönüm noktasına doğru spiral halindeki hareket meselesini ya reddeden, kavramayan, ya da bunun bir bölümünü kabul etse de, yanlış bir şekilde ele alan, bunun karşısına genel kriz teorisinde kendini gösteren anlayışlar gibi anlayışları çıkaran, daha önce değindiğim düz çizgi görüşlerine ters düşen bir görüştür.

O halde bu sorun yaratacaktır. Fakat bu bizim emperyalizm anlayışımızın ve bu doğru metodolojileri ve analizleri kavrama gereksinimimizin önemini daha derinleştirecek ve yükseltecektir. Çünkü, dediğim gibi, her noktada – hatta dünya çapında dönüm noktaları gibi belirleyici noktalarda – kazanımlar maksimum bir hale gelse de, her şey bir anda, bir tek dönüm

noktasında ve hatta, büyük bir ihtimalle, sadece bir kaç turalama ile kazanılmayacaktır. Bu nedenle, bu tek yanlılıkla nasıl uğraşılacağı, en büyük sıçramaların nasıl yapılacağı, sosyalist ülkelerin dünya devrimi için nasıl bir temel haline getirileceği sorunu gündemde olacak ve çok keskin biçimler alacaktır. Emperyalistlerin hakim olduğu bir dünyada ortaya çıkan sosyalist devletlerle ilgili olarak gündeme gelen sorunları göz ardı etmek mümkün olmayacaktır. Her halükarda, bu emperyalist kalelerden birinde (ya da bir kaçında), hatta relatif olarak daha küçük birinde ortaya çıkacak bir devrim anlamında bugün bir sıçrama yapsak ta yapmasak ta bu sorunlar hala mevcut olacaktır. Böylesi bir sıçrama yapılsa da yapılmasa da, emperyalist istilanın ve böylesi bir istilanın iktidardaki proletarya ve sosyalist devlete yapacağı, hem maddi hem de ideolojik, yoğun baskının doğuracağı sorunlardan kaçınamayacağız.

Bu, Parti'nin Programında daha yüksek bir düzeye çıkarılmış olan şeyin nasıl uygulanacağı, bu sıçramaların olduğu bu ülke (ülkeler)de sosyalist dönüşümün, dünya devriminin kopmaz bir parçası, sadece soyut anlamda bir temeli değil fakat kopmaz bir parçası, olarak nasıl gerçekleştirileceği sorunudur. Bu daha şimdiden ele almamız gereken bir sorundur. Çünkü doğru çizgiyi, doğru metodoloji ile uygularsak - ABD'nde olmasa da diğer bazı emperyalist kale(ler)de, ve belki de ABD'de - bu sorunun yoğun bir şekilde gündemde olduğu zamanlarda iktidarı ele geçirme yönündeki bu gerçek atılım gerçekleşebilir. Ve tabii ki, bu temel ilkeler uluslararası proletaryanın sıçrama yaptığı ve sosyalist devletleri oluşturduğu her yer (her tip ülke) için geçerli ve önemlidir.

Bundan da ötede değinmek istediğim özel bir sorun var. Tek bir sosyalist ülkede nereye kadar gidilebilir? Sosyalizmin bir ülkede mümkün olduğunun tarihi olarak ispatlandığını ve sorunun hall olduğunu söylesek de - sosyalizmin ne olduğunu derinliğine anlasak ve gerçek bir sosyalist yolun olduğunu, sosyalist yola girmenin ve, yol terimleri ile konuşacak olursak en azından önemli bir mesafe boyunca, bu yolda kalmanın mümkün olduğunu söylesek de - her ülkede, her şart altında sosyalizmi gerçekleştirmenin mümkün olduğu ispatlanmamıştır. Bunun belli ülkelerde belli zamanlarda gerçekleştirilmiş olması, her "tek ülke"de her zaman sosyalizmi gerçekleştirmenin mümkün olduğunu getirmez. Bundan da ötede, görüşümce, ki bu anlamaya çalıştığım ve yeni yeni kavramaya başladığım bir şeydir, tek bir sosyalist ülkede ilerlemenin de, mekanik anlamda mutlak bir sınır olmasa da, belli bir sınırı vardır.

Burada belirtmek isterim ki, eskiden beri yapılan bir suçlama karşısında “suçsuz” olduğumuzu belirtmiştik, şimdi ise “suçlanmayı kabulen masumuz” dememiz gerekiyor: elbette emperyalistler tarafından saptırılmış bir şekilde getirilen bu suçlama, özellikle onların deyimiyle, sosyalist ülkelerin de genişlemeye ve dünyanın daha geniş alanlarını fethetmeye gereksinimleri olduğu, aksi takdirde kendi sınırlılıklarına erişip kalacakları suçlaması idi. Görüşümce buna “suçlanmayı kabulen masumuz” diye cevap vermemiz gerekiyor. Uzun bir dönemdir bunu reddetmiş, suçsuz olduğumuzu belirtmiş ve bunu bir hakaret olarak değerlendirmiştik. Şimdi ise görüşümce suçlamayı kabul ederek masum olduğumuzu belirtmemiz gerekir, bununla kastettiğim şey ise, bunun, emperyalistlerin sermaye ihraç etmek, daha çok kişiyi sömürmek, dünyayı kendi görüşleri doğrultusunda değiştirme, ya da daha iyi bir deyişle, hakimiyetleri altında tahrif etme gereksinimlerinden nitel olarak farklı bir şey olduğudur.

Burada da metafizik davranmamamız gerekir, yani bir ülkede sosyalist dönüşümün sınırı konusunda mutlakiyetçi olmamak gerekir. Buna rağmen burada bir gerçek payı vardır. Sözünü ettiğim şey, emperyalistlerin karalaması olan, sosyalist bir ülkenin ülke olarak ham maddelere sahip olması daha fazla topraklara hakim olması, çeşitli ülkelerin halklarını ve kaynaklarını kendi kontrolüne olması değildir. Ben bundan söz etmiyorum – bununla emperyalistler kendilerini aynada görmektedirler.

İktidarı sürdürmek ve sosyalist yolda ilerlemek açısından – yalnızca sosyalist devlet açısından değil, fakat özellikle de uluslararası proletarya açısından – dediğim gibi sorun, dünyada daha fazla yerler kazanma ve dönüştürme yönlü ilerlemeler kaydedilmeden sosyalist bir ülkede alt yapıda ve üst yapıda dönüşümleri gerçekleştirmenin bir sınırı olmasıdır. Bu emperyalistlerin yaptığı gibi, daha fazla kaynaklar ve halklar fethetme şeklinde değil, devrimci dönüşümleri gerçekleştirmekle olacaktır. (Bu konuya genel olarak “Proleter Enternasyonalizminin Felsefi Temelleri Üzerine” adlı mektupta değinilmişti.)

Anladığım kadarıyla bunun nedeni; birincisi emperyalist ablukanın askeri, siyasi ve diğer baskıları yanında, ideolojik etkisi de olmuştur. Bir diğer gerçek te bu çağ tek bir dünya gelişimi çağıdır ve bunun maddi temeli vardır; bu yalnızca bir fikir değildir. Bir ülkede üretim ve hatta iş gücünün ve kaynakların değerlendirilmesi rasyonel sayılabilirse de, dünya çapında bakıldığında

aslında irrasyoneldir. Ve bu durum bu ülke üzerine geri etki yapar ve yanlış siyaset, bu ülkede bile şeylerin en iyi şekilde değerlendirilmemesi haline gelir. Sadece üretici güçlerin gelişmesine karşı şekilde işlemeye başlamakla kalmaz, aynı zamanda, bununla diyalektik bir şekilde bağıntılı olarak, üretim ilişkilerinde (ya da ekonomik tabanda) ve üst yapıda daha fazla dönüşümler gerçekleştirilmesine karşıt bir şekilde işlemeye başlar.

İniş ve çıkışlarına, zaman zaman kapitalist restorasyona darbe vurulmasına ve dünya halklarının desteklenmesine rağmen, sonuna kadar düz bir şekilde ülke ülke gitmek, sosyalist ülkeler içinde farklı bir diyalektik üzerinde gitmek mümkün değildir. Belli bir noktadan itibaren – ideolojik ve siyasi ve hatta askeri nedenlerle içiçe geçen maddi nedenlerden ötürü – bu, zıttına dönüşecektir.

Burada, materyalist diyalektikle doğru bir şekilde kavrandığında proleter enternasyonalizmini güçlendirecek olan ve bilinçli bir şekilde uygulandığında uluslararası proletaryanın, kaçınılmaz olarak uzun, zorlu yolda, kritik dönüm noktalarında, ani dönüşlerden, büyük yükseliş ve atılımlardan geçen devrimci mücadelesini güçlendirebilecek olan bir gerçek söz konusudur.

Burada “*Komünistler Asidirler*”(37) broşürü hatırıma geliyor. Burada bu sorun bir anlamda bir kenara bırakılmıştır. Gerekli, bir şekilde, genel olarak orada yoğunlaşan çelişkiler üzerinde odaklaşmıştır. Örneğin broşürün 11. sayfasında basit bir şekilde şöyle deniyor. “Bildiğiniz gibi, sosyalist bir ülkedeki sınıf mücadelesi uluslararası alandaki sınıf mücadelesi ile karşılıklı etkileşim içindedir. Sosyalist bir ülkede kapitalist restorasyona karşı mücadele ve komünizme ilerlemenin gerçekleştirilmesi yalnızca bütün uluslararası devrimci mücadele ile birlik içinde ve dünya çapında bir temelde başarılı bir şekilde gerçekleşebilir.” Bu genel olarak yanlış değildir. Fakat aynı zamanda, farklılıklarda da, yani Partimizin Program ve Tüzük taslaklarının son şeklinin verilmesi sırasındaki tartışmalarda da ortaya çıktığı gibi, bu konu üzerine anlayışımız belli bir anlamda nitel olarak da geliştirilmiştir.

Yani proleter enternasyonalizminin, bütün ülkelerdeki proletarya ve partiler için temel olduğu ve olması gerektiği konusundaki anlayışımız daha da keskinleşmiştir. İktidarın ele geçirilmesinden önce bu can alıcı bir sorundur. Fakat bir kez iktidar ele geçirildi mi, bu daha da can alıcı hale gelir. Bu anlamda diyorum ki, sürekli ilerlemeye ve dünyada daha çok yer

kazanmaya ihtiyacımız olduğu şekilde suçlamaya karşılık, istekle ve cüretkar bir şekilde masum olduğumuzu belirtmeliyiz. Aksi takdirde kazanımlarımız zıtlarına dönüşmeye başlayacaktır.

III. Köprü Olarak Leninizm

Bununla söylemek istediğim şey, bugünkü durumda Leninizm'in, Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi'nin savunulması ve uygulanmasında esas halka olduğudur. Bunu provoke edici bir biçimde koyacak olursak, Leninizm'siz bir Marksizm, Avrupavari bir sosyal-şovenizm ve sosyal demokrasidir. Leninizm'siz bir Maoizm ise milliyetçilik (ve aynı zamanda belli anlamda sosyal-şovenizm) ve burjuva demokrasisidir. Bunlar birer güzel küçük aksiyonlar gibi görünebilir. Fakat bunlar geçerli olan şeylerdir ve gerçekten önemlidirler. Görüşümce bu, dünyada mevcut olan bir olgunun tecrübelerinin bir özetlenmesi ve üzerinde daha fazla mücadele edilmesi gereken bir şeydir.

Oldukça keskin ve provokatif bir sunuşla bunu belirttikten sonra, zıttı sosyal-şovenizm olan devrimci bozgunculuk üzerine bir kaç şey daha söylemek istiyorum. Burada geçerken "Er ya da Geç" (38)'deki son derece rezil bir noktaya ve sosyal-şovenizm sorunu ile "üç dünya" teorisi üzerine tartışma yürüten Avustralya'lı bir grubun yayınladığı bir yazıya kısaca değineceğim. Bu Avustralya'lı grubun üyeleri genel olarak Mao'yu desteklemektedirler ve Çinli revizyonistlere karşıdır. Fakat Leninist enternasyonalist siyasetle, sosyal-şovenizm, yani üç dünyacılık arasında açık bir şekilde bölünmektedirler.

"Er ya da Geç" broşüründe olduğu gibi, üç dünya teorisini savunan yazılardan birinde, okuduğumda en çok mide bulandıran bu şeylerden birisi de "enternasyonalizm" in bu tümüyle safsata olan çeşididir. Burada sadece kendi burjuvazisine karşı mücadele etmek ve bütün dünyadaki durum ve mücadele üzerine düşünmemek oldukça dar ve milliyetçidir; denilmektedir. Bunun anlamı şudur: "Kendi emperyalizmine, kendi burjuvazine karşı mücadele etmek ve onu yıkmaya çalışmak dar ve milliyetçidir; enternasyonalist olmak için kendi emperyalizmine ve kendi burjuvazini desteklemek ve ayakta tutmak gerekir."

Avustralya'lı grubun bu yazısında bu daha da açık bir şekilde görülmektedir. Çünkü yazar bütün bu mide bulandırıcı, sulandırılmış görüşleri ileri sürmekte ve "Bizler ABD ve Batılı emperyalistler tarafından sömürülmekte ve baskı altında tutulmaktayız. Dünyanın diğer bölgelerinde Rus emperyalizmi tarafından sömürülen ve baskı altında tutulan bütün halkları ve bunun dünya halkları için en büyük tehlikeyi oluşturduğu gerçeğini kolayca unutabiliriz. Sadece kendimizi ve kendi emperyalizmimizin bizi sömürdüğünü düşünebiliriz - bu ise sadece milliyetçilik olur" demektedirler. Hemen akla gelen şey, bu kişilerin dikkatlerini topladıkları sorunun "Rus emperyalizmi dünyayı talan edip bize bir şey vermemekte, fakat kendi emperyalizmimiz ise vermektedir" şeklinde olduğudur. Bu ise özünde bu kişilerin enternasyonalizmidir. Devam edersek...

Ulusal nihilizm ve ulusal gurur üzerine bir kaç şey söylemek istiyorum. Ulusal nihilizm üzerine yazıyı yayınladığımızda bu nokta belgede belirtilmediyse de, bu konu Lenin'in Leninizm'e ters düştüğü yerlerden biridir. Fakat bazı kişiler (özellikle de ABD ML Partisi, eski COUSML) bu çelişkiyi ortaya koymuşlardı. Bunlar Lenin'in 1914'de yazdığı "Büyük Rusların Ulusal Gururu"(39) başlıklı yazısını ortaya sürmüşlerdi, ki Lenin burada, böyle bir gurura sahip olmamaları gerektiğini söyleyeceğine, ikiye bir etmeye çabalıyordu açıkçası. Üzerinde muazzam bir baskı olduğunu görebilirsiniz; Savaş yeni başlamıştı. Sadece savaşa karşı çıkmanın getirdiği yoğun baskı değil, bütün Rusya'yı kaplayan bir yurtseverlik (şovenizm) dalgası da söz konusu idi. Lenin devrimci bozgunculuk çizgisine karşı çıkmamaktadır. Bu çizgiyi savunmaktadır. Fakat esas olarak ikisini birleştirmekte ve bir anlamda esas olarak, ulusal gururumuzdan ötürü Rusya'nın dünyada bu emperyalist rolü oynamasına müsaade edemez ve bu gerici sınıfların hakimiyetinde kalamayız demektedir. Açıkçası bu görüşler, Rosa Luxemburg tarafından Junius takma adıyla ileri sürülen ve Lenin'in "*Junius Broşürü*" (40)'nde ve ayrıca "*Proletarya Devrimi ve Dönem Kautsky*" (41)'de güçlü bir şekilde çürüttüğü görüşlerdir. Fakat 1914'de yazdığı bu yazıda Lenin bu konuda gerçekten de Leninizm'in ruhuna ters düşmektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi, Leninizm vardır, Lenin vardır. Eğer Lenin Leninizm'e her zaman için uymamışsa, bu Leninizm'i olduğundan daha az bir şey yapmaz. Ve bu bizi bir yerde, daha önce değinilen Komintern tarafından ileri sürülen genel çizgiye -yani faşizme karşı birleşik cephe çizgisine - geri götürür. Çünkü tam da "Büyük Rusların Ulusal Gururu" başlıklı bu yazı ve

tam da bu konu Dimitrov tarafından alınmış ve onun raporunda ortaya konan bu çizginin ve faşist devletleri baş düşman olarak ayıran faşizme karşı birleşik cephe formülasyonunun inşası için kullanılmıştır.

Emperyalist bir ülkede, ulusal bayrak emperyalistler tarafından güçlü bir şekilde yüksekte tutulmaktadır. Bu Marksist-Leninist ekonomi politiğin önemli bir noktasıdır. Emperyalist sermaye uluslararası alanda faaliyet göstermelidir. Yeniden üretimi için bu şarttır. Ve bazen, Lenin'in de belirttiği gibi, bazı geri ülkelerin ekonomik gelişmelerini de hızlandırır. Fakat bu hakimiyet ve baskı çerçevesinde gerçekleşir. Bununla yakından bağıntılı olarak, tüm "enternasyonalizm"ine rağmen, emperyalist sermaye tümüyle ulusal kalır ve kendi ulusal pazarına demir atmıştır. Bu yüzdende ulusun çıkarlarının savunulmasında çok büyük maddi çıkarı vardır. Bu konu, yakında çıkacak olan "Amerika Çöküşte"(42) adlı kitapta derinliğine incelenen ve geliştirilmiş olan önemli bir konudur.

Görüşümce *Revolution*'da yayınlanan "*Ulusal Nihilizm Denilen Sorun Üzerine*" yazısında ortaya konan çizgi hem doğru, hem de kavranması ve derinleştirilmesi çok önemli olan bir çizgidir. Bu konuda uluslararası komünist hareket içindeki en iyiler arasında bile sorunlar ortaya çıkmıştır. Daha fazla yıkıma ve radikal kopmaya gereksinim vardır. Bu başlangıcında olduğumuz bir süreçtir ve şanlı "ulusal nihilizm" ideolojik bayrağı altında daha da ileri gitmemiz gerekmektedir. Bu merkezi bir konudur. Gerek sözde "Marksizm" ya da sözde "Maoizm" yönünden bir kısım kişiler sadece bu noktada aynı görüşte olmamakla kalmamakta, fakat Lenin'in modasının geçmiş olduğunu ve bunun artık uygulanamaz olduğunu söyleyerek Lenin'e saldırmaktadırlar.

Aynı şekilde ekonomizm olgusu, özellikle de emperyalist ekonomizm. Lenin bunu benim kullandığımdan biraz daha değişik bir şekilde kullanmıştır. Fakat kafada olan esas olarak aynı merkezi noktadır. O bunu ezilen ulusların, özellikle de sömürgelerin siyasi bağımsızlık hakkını reddeden kişilere atfederek kullanmıştı. Bu emperyalist-ekonomistler hiç bir ülkenin sosyalist olmadıkça, en azından nitel bir şekilde finans kapitalin hakimiyeti ve pençesinden kendini kurtaramayacağı gerçeğine değinerek (ki şimdi bunun mutlak anlamda bile doğru olduğunu görüyoruz) görüşlerini desteklemeye çalışmışlardır. Bu gerçekten çıkarak oportünist bir sıçrama

yapmışlar ve siyasi bağımsızlık ve ulusal kurtuluştan söz etmenin hiç bir yararı olmadığını söylemişlerdir.

Lenin bunu “emperyalist-ekonomizm” olarak nitelemiş ve bu kişilerin siyasetle ekonomi arasındaki diyalektiği, özellikle de sömürgelerdeki ulusal kurtuluş mücadeleleri sorununun ne kadar önemli olduğunu ve ekonomik alanda emperyalizmin (finans kapitalin) hakimiyetini tümüyle kırmadan gerçekten bağımsız olmanın imkansız olduğuna dayanarak bunun göz ardı edilemeyeceğini kavramaktan aciz olduklarını belirtmişti. Burada bu terimi (ki buna daha fazla girmeyeceğim, çünkü bu konuda başka şeylerde yazılmakta ve tartışılmaktadır) biraz daha farklı bir şekilde, özellikle de emperyalist ülkelerde siyaset ve enternasyonalizmin rolünü küçümseyen kişiler anlamında kullanmaktayız.

Kabul etmeliyiz ki ekonomizm ne şekilde olursa olsun kötüdür. Hatta kitlelerin çok kötü bir durumda olduğu, ekonomik mücadelenin çok daha açık bir biçim aldığı ve halkın mücadelesinin ekmek için, yakıt için ve kelimenin tam anlamıyla yaşamak için bir mücadele haline geldiği, bunun kitleler arasında devrimci hareketin ya da devrimci ayaklanmanın bir parçası haline gelmek, keskin bir mücadeleye dönüşmek ve bu harekete katkıda bulunmak için çok daha fazla potansiyele sahip olduğu şartlarda bile, ki bu durum Lenin’in ekonomizme karşı mücadele ettiği dönemde Rusya’da da mevcuttu, Lenin’in ekonomizm hakkındaki tüm sözleri geçerlidir. Fakat güçlü bir işçi aristokrasisinin, aynı zamanda da tümüyle burjuvalaşmış bir kesimin olduğu emperyalist bir ülke için bundan söz etmek çok daha kötüdür. Buralarda sözde ekonomik mücadelelere mücadele demek bile bir zorlamadır. Bunu bir çeşit önemli mücadele olarak nitelemek ise kesinlikle bir zorlamadır.

Bu anlamda, dikkatlerini bir bütün olarak dünya çapında odaklaştırmadan işçilere ekonomizmi övmek, dikkatlerini dar bir şekilde işverenle olan ilişkilerde, ya da daha açıkçası dar bir şekilde kendi burjuvazileriyle olan ilişkilerinde yoğunlaştırmak, benim emperyalist ya da şovenist ekonomizm dediğim şeydir. Böylesi bir emperyalist ekonomizm sadece hareketi reformizmle sınırlamakla kalmaz, aynı zamanda onu karşı-devrimin hizmetine sunar. Bu durum özellikle de bu siyasetin bilinçli izlendiği zamanlarda daha çok geçerlidir. Aslında, emperyalist ülkeler açısından, özellikle de tek yanlılık ve uluslararası üretim ilişkileri hakkında daha önce

söylenenlerin ışığında bakıldığında, meselelere ulus açısından yaklaşmaktansa emperyalist olarak kalmak daha iyi olabilir. Fakat meselelere proletarya açısından yaklaşılsa – ki bu yalnızca uluslararası proletarya anlamına gelebilir – sosyalist devrimi gerçekleştirmek ve emperyalist bir ülkeyi, dünya devriminin ilerlemesi ve komünizme doğru ilerleme için bir temel bölgeye dönüştürmek daha iyidir. Sorun kendiliğinden bir şekilde ekonomist olan işçileri, hatta geri kesimlerini suçlamak sorunu değil, bunların kuyruğuna takılan ve bunu da işçi sınıfı, sosyalizm ve komünizm adına yapan komünistleri suçlama sorunudur.

Şimdi bir yan mesele. Bildiğiniz gibi Lenin, *Ne Yapmalı?*'da şu soruyu sormuştu: Terörizmle ekonomizm arasında ortak olan şey nedir? Lenin komünistlerin bireysel terör metodlarına, suikastlere vs. karşı olduğu konusunda açıktı. Ve gerçek komünistler bunlara karşıdırlar. Fakat onlar bunlara, bu şeyler, bunların savunucularının ısrar ettiği ve bunların burjuva muhaliflerinin iddia ettiği gibi, süper devrimci oldukları için değil, aslında nihayetinde devrimci olmadıkları, devrime götürmeyecekleri ve devrim için bir strateji olmadıkları için karşı çıkarlar. Sorun bunları lanetleme sorunu değil, bunları tanıma ve bunlara karşı birer eğilim olarak mücadele etme sorunudur. Çünkü bunlar devrim için bir strateji değildirler ve devrime götürmezler.

Bu, meseleye bir boyut daha katıp anarko-sendikalist eğilimlerle birleşen ve toplumun dönüştürülmesinden, sadece askeri alandan ziyade daha geniş bir şekilde mücadele edilmesinden söz etmeye çalışan çeşitlemeler için de geçerlidir. Bunların, ister kapitalist, ister sosyalist toplumda olsun, ekonomistlerle ortak yanı, can alıcı öneme sahip üst yapı, siyaset, ideoloji, dünya olayları ve enternasyonalizm sorunlarını bir yana bırakmaları ya da önemli ölçüde küçümsemeleridir. Ve belirttiğim gibi, bazı kişiler, bazen terörist açıdan, bazen ekonomist açıdan (ya da çoğu zaman ikisinin karışımından), zaman zaman bütün toplumdaki bir devrimden ve hatta dünya devriminden söz etseler de, meseleleri en dar anlamda üretim ilişkilerini nasıl değiştirileceği, hatta bazen kelimenin tam anlamıyla bir tek fabrikanın nasıl kontrol edileceği sorununa indirgemekte ve tam da siyaset, ideoloji, dünya olayları ve üstyapı – ki bu sorunların aslında yoğunlaştığı ve yoğun bir şekilde üzerlerinde mücadele edildiği yer burasıdır – sorunlarını bir yana bırakmakta ve küçümsemektedirler.

Bu, yan bir mesele olmasına rağmen önemli bir meseledir. Çünkü dediğim gibi işçilerin dikkatinin nerede yoğunlaştırılması gerektiği sorunu bütün ülkeler için önemlidir. Ekonomizm her yerde kötüdür. Fakat özellikle de emperyalist ülkelerde, üstyapı, siyaset, ideoloji sorunlarını küçümsemek ve işçilerin dikkatini dar bir şekilde kendi işverenleri ve hatta kendi burjuvazileri ve kendi devletleri ile ilişkileri alanında yoğunlaştırmak, aslında işçileri uluslararası proletaryanın geri kalan kesimine karşı döndürmenin bir reçetesidir. Bunlar devrimci lafazanlıkla ya da terörizm şeklinde devrimci bir görünüm kazanan eylemlerle de yapılsa, yine de özünde ve kökünde bu işçilerin bakış açılarının daralması ve onların sadece genel olarak devrimden uzaklaştırılması değil aynı zamanda uluslararası proletaryanın geri kalan kesimine karşı dödürülmesi sorunudur.

Şimdi de kısaca, bir gereklilik olan ve belirtmem gerekir ki, kendi tarihimizde bugüne kadar sürekli olarak küçümsenmiş olan parti sorununa değinmek istiyorum. Son bölümde bu soruna biraz daha derinliğine tekrar değineceğim. Burada yapmaya çalıştığım şey aslında Leninizm'i bir köprü yapan onun bazı önemli noktalarını belirlemektir. Ve köprüden kastettiğim şey de tam da Marksizm ile Mao Zedung Düşüncesi arasında bir köprü olmasıdır. *Bu durum, bugün bir devrim bilimi ve proletaryanın devrimci ideolojisi olarak Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi'ne genel bütünlüklü karakterini vermek ve sentezini yapmak için esas halkadır.*

Bu çerçevede, sosyal-şovenizme karşılık devrimci bozgunculuk ve ekonomizme, özellikle de emperyalist-ekonomist şovenizme karşılık işçilerin dikkatini siyaset ve dünya olayları sorununda toplama meselesi noktasında bakıyorum. Bu konular, kendine Marksist diyen, Marksist-Leninist diyen ve hatta Maoist diyen herkesin sık sık birleştikleri, şu ya da bu şekilde, çoğu zaman da açıkça Leninizm'e karşı çıktıkları konulardır. Herşeye rağmen parti, Lenin'in katkılarının ve Leninist çizginin Marksizm'de ve uluslararası proletaryanın mücadelesinde nitel bir ilerleme oluşturduğu bir alandır. Bu yüzden bu alanın aynı zamanda, "klasik Marksistler" in ya da yeni doğan "Maoist" güçlerin, Leninist çizgiye karşı çoğu kez keskin ve zorlu bir mücadele yürüttükleri bir alan olması şaşırtıcı değildir.

"Marksistler" açısından, bunların çoğu Leninist partiyi reddetmekte ve onda - ki bu konuya biraz daha ilerde tekrar değineceğim - Rusya'daki devrimin dejenerasyonunun köklerini,

tohumlarını ve temelini görmekte, onda partinin diktatörlüğünü, bir avuç bürokratin diktatörlüğünü görmektedirler. Diğer yanda, “Maoist” olduklarını iddia edenler vardır ki bunlar da, Çin’deki Kültür Devrimi’nin tecrübesi ile temel Leninist parti ilkesinin, demokratik merkeziyetçiliğin vs. eskidiği, artık doğru ve uygulanabilir olmadığı, partinin rolünü ortadan kaldırmak için yeni bir biçimin, yani yeni demokratik bir biçimin bulunabileceği görüşündedirler. Daha önce Paris Komünü üzerine okuduğum alıntıda dikkat ettiyseniz Mao partiye gereksinim olduğunu vurgulamaktadır. Alaycı bir şekilde ‘bunun komünist partisi ya da sosyal demokrat parti olması önemli değildir’ demek ise de, sözünü ettiği şey açıkça Leninist bir komünist partisidir. Bunu da Enver Hoca ile karıştırılmaktan korkmadan söyleyebiliriz!

IV. 60’larda Yükselen Marksist-Leninist Hareket Hakkında Bazı Değerlendirmeler; İçinde Bulunduğumuz ve Gelişmekte Olan Durum ve Şekillenmekte Olan Konjonktür Işığında Subjektif Etken

Zihinlerin büyük ölçüde karışık olduğu ve birçok devrimcinin – objektif olarak gereğinden de fazla – moralinin bozulmasına yol açan şeylerden birisi de genel olarak 60’ların hareketinin neden 70’lerde durgunlaştığı, genel olarak dünyada ve özellikle de Üçüncü Dünya’da 60’ları karakterize eden yükselişin nasıl ve neden sadece belli ülkelerde değil, fakat birçok açıdan uluslararası alanda zıttına dönüştüğü sorunudur.

Özellikle de 70’lerin ortalarından itibaren devrimci harekete neler olduğu, yükselişlerin neden sürdürülmediği, neden tümüyle başarılı olunmadığı, bir noktada sahip olur göründükleri potansiyeli neden gerçekleştirmedikleri, neden çeşitli emperyalist güçlerin, revizyonist ve sosyal-emperyalistlerin yeniden gruplaşmalar yapabildiği ve bazı kazanımlar elde edebildiği, bunun yanında genel olarak neden devrimci hareketin geçici bir durgunlaşmaya uğradığı sorunları, meseleye ülke ülke bakmakla, bir ülkede harekete ne olduğunu bulmaya çalışmakla, neden bir yerde daha ileri gidemediğimizi ya da başka bir yerde gerilediğimizi ortaya çıkarmaya çalışmakla vs tamamiyle anlaşılamaz ve bu sorunlar çözülemez. Bu da, meselelere ilk olarak nasıl bakılması, herşeyden önce ve esas olarak uluslararası temelde ele alınması gerektiğine bir örnektir.

Burada kısaca gerçekten varolduklarını varsayarak, bir süre önce iki broşür yayınlayan Çin’li yoldaşlara değinmek istiyorum (43). Birinci broşürde, Çin’de revizionistlerin zaferinin ve geri dönüşün nedenleri üzerine kendi anlayışlarını özetlemekte ve *‘Bizdeki geri dönüş, ÇKP’nin Marksist-Leninist yoldan bir geri dönüş, Mao’nun proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürme şeklindeki devrimci çizgisinden bir geri dönüştür. Bu nedenledir ki, ne kadar çok hataları tespit eder ve somut bir şekilde ortaya koyarsak, bu bizim için geçmişten öğrenip gelecekte daha dikkatli olma açısından o kadar faydalı olacaktır. Böylece bu hataları aşabilir, birer birer düzeltebilir, ve bu şekilde de devrimci davamız bir kez daha işlenip yüz kez daha sağlamlaştırılabilir ve bunu sonuna kadar kararlı bir şekilde götürebiliriz’* demektedirler.

Aynı ruhla ben de belirtmek isterim ki, görüşümce bu broşürde meselenin özüne inilmemiştir ve bu hataların özetlenmesinde özünde ikincil meseleler ve bazen de yanlış değerlendirmeler üzerinde yoğunlaşmış ve kullanılmıştır. Özellikle de bir yerde belli yuvarlak ve basit ifadeler kullanılmakta ve devrimcilerin karşı-devrimcilere karşı çok yumuşak oldukları, bir darbe ile yıkılabilecekleri yerlerde bunların ağıdan dışarı çıkmalarına izin verildiği belirtilmektedir. Mesele bu kadar basit ve özetlenmesi gereken temel hata da bu olsaydı, elbette bu iyi olurdu – ki bundan proletaryanın iktidarı ele geçirdiği bir zaman sadece daha fazla kafa kesmesi gerektiği, bir vuruşta daha fazla karşı-devrimciyi devirmemiz gerektiğini çıkarırdık. Fakat görüşümce tam da bu çerçeve kırılmadıkça revizyonizmin zaferi anlaşılamaz.

Bu belgede, Çin’deki kaybın sadece Çin’deki Marksist-Leninist’ler ve Çin halkı için değil, fakat uluslararası alanda bütün devrimci halklar ve uluslararası proleterya için bir kayıp olduğunun belirtildiğini burada vurgulamak önemlidir. Burada takınılan Marksist-Leninist tavrın ve dünyaya da açılan, ortaya konulan ve izlenen çizginin (Çin’de – çn) yeni bir merkez yaratma çabasının büyük önemini küçümsemek istemiyorum. Burada söylediğim bu ruhla uyum içindedir. Fakat karşı-devrimcilere karşı daha az yumuşak olmanın neden mümkün olmadığı, bunların birçoğunu bir vuruşta yıkmanın ve ortadan kaldırmanın neden mümkün olmadığı, sallanan unsurlara, orta unsurlara, orta yolcu unsurlara, ya da daha sonra mücadele yeni bir krize girdiğinde veya yoğun bir noktaya ulaştığında karşı-devrimciler ve hatta bazen de önde gelen karşı-devrimciler oldukları ortaya çıkan kişilere neden taviz verildiği (ki görüşümce birçok durumda bu tavizleri vermek gerekiyordu) gibi derin sorunlara dikkat çekmek gerekmektedir. Görüşümce bunların

nedeni, devrimcilerin hatalı bir şekilde yumuşak davranmalarında, uyanıklık ve askeri hazırlığın yetersiz olmasında yatmamaktadır. Bunlardan bazıları diğerlerinden daha fazla geçerliliğe sahip olabilir. Görüşümce bazıları, özellikle de devrimci önderlerin yumuşak oldukları suçlaması temelden geçersizdir.

Her halükarda Çin'deki geri dönüşün nedeni, objektif etmen yanında subjektif etmende de aranmalıdır. Bu Basitçe 'eh, uluslararası durum daha da kötüleşti ve devrimin yenilmesi kaçınılmazdı' şeklinde bir değerlendirme olamaz. Fakat görüşümce uluslararası durum da gözardı edilemez. Aslında yenilgiye yolaçan objektif etmenleri anlayabilmek için esas olarak uluslararası alana bakmak gerekir. Subjektif etmen açısından da, uluslararası alanda mücadele perspektifinin nasıl yeterince savunulmadığına ve bu hatanın bu mücadeleyi nasıl etkilediğine bakmak gerekir. Bu durum, bu mücadelenin önderlerinin, özellikle de Mao ve Dörtler'in, bunların içinde de devrimci bayrağı yüksekte tutmaya devam eden ikisinin genel olarak ve özünde enternasyonalist olmadıkları anlamına gelmez. Fakat bunların hataları, karşı-devrimcilere karşı yumuşak olmalarında değil, Çin'de sosyalist devrimin sürdürülmesi ile genel durum ve dünyadaki mücadele arasındaki çelişkiye yaklaşımdaki ve bunun ele alınışındaki eksiklikte yatmaktaydı.

Bu konuyla ilgili olarak bir mesele daha. Biraz provoke edici bir şekilde şu soruyu soralım: 60'ların ortalarında çıkan '*Yaşasın Halk Savaşının Zaferi*' (44) ile 1977'de Peking Review no 45'te ortaya koyulan şekliyle '*Üç Dünya Teorisi*' üzerine genel teorik açıklama, ki bunu şöyle niteleyebilirsek, arasında ortak olan şey nedir? Özellikle de bunları belirleyen ortak noktalar nelerdir? Bu sorunların bazıları ile ilgili olarak yazdığım bir yazının *Revolutionary Worker (RW)* 'da yayınlanan (45) bölümlerinden birinde, kendisinden önce gelen Marx ve Lenin gibi, Mao'nun da sabırsızlandığından öğrenmek gerektiğini vurgulamış, bazı hatalar da dahil olmak üzere, '*Yaşasın Halk Savaşının Zaferi*'nde ortaya konan görüşlerin çoğunun sadece Lin Piao'nun eğilimlerini yansıtmadığını - çok kötü ifadeler olmasa da - büyük ölçüde Mao'nun o zamanki anlayışını yansıttığını belirtmiştim. Görüşümce, diğer yanda, uluslararası çizgi de dahil olmak üzere her alanda nitel bir farklılık olmasına rağmen, daha önce de belirtidiği gibi - genel siyasi çizgi ya da ideolojik çizgi olmasa da - 'üç dünya' belgesinde ortaya konan değerlendirmeler de, bir ölçüde Mao'nun anlayışını ve Mao'nun bu sorunlardan bazılarına yaklaşımını yansıtmaktadır.

*‘Yaşasın Halk Savaşının Zaferi’*ni okursanız, kelimenin tam anlamıyla söylenen şey, esas mesele, o günkü dönemde, devrimcilerle karşı-devrimciler arasındaki ayırım çizgisinin, emperyalizme karşı halk savaşı vermeye hazır olup olup olmama ve bunu gerçekten desekleyip desteklememe olarak konmaktadır. Bu tek ayırım çizgisi haline gelmiştir, ki o zamanki özel şartlarda gerçek ayırım çizgisi idi (bunun temel ayırım çizgisi haline getirilip getirilmemesi gerektiği tartışılabilir, fakat buna rağmen bu gerçek bir ayırım çizgisi idi.) Fakat daha sonra dünya değişti. Görüşümce ortaya çıkan şeylerden birisi de, Çin’deki önder merkez ve Mao etrafında toplanan bütün devrimci akım açıkçası hazırlıksız yakalanmıştı ve dünyadaki güçler dengesinde meydana gelen değişiklikler karşısında doğru bir şekilde hareket etmemişti. (Bu, revizyonist ‘güçler dengesi’ formülasyonunu ortaya sürmek değildir. Diyalektik ve materyalist bir şekilde bakıldığında ‘dünya güçler dengesi’ denen birşey söz konusudur.) Devrimciler, çeşitli güçlerin pozisyon, strateji, taktik ve metodlarındaki değişiklikler karşısında hazırlıksız yakalanmışlardı. 70’lerde Sovyetler Birliği’nin dünyadaki devrimlere karşı çıkışı, emperyalizme karşı çıkışı, emperyalizme karşı silahlı mücadeleleri ve kurtuluş savaşlarını desteklemeyi tutarlı bir şekilde hatta sık sık reddetme şeklinde ortaya çıkmıyordu. Aslında özellikle de 70’ler boyunca dünyada değişiklikler oldukça, onlar da ulusal kurtuluş savaşlarına büyük ölçüde silah ve destek sağlamışlardı – bunu da çoğu yerde dar sermaye yoluyla kendi burjuva çıkarlarını düşünmeden yapmıyorlar, bazı durumlarda, emperyalist büyüklüğü akıllarında tutarak kısa dönemli sermaye kayıplarına rağmen bunu yapıyorlardı. Sovyet revizyonistleri bu alana girmeye karar verip de her şart altında ABD ile çatışmaya girmeme, hatta bunun için kurtuluş savaşlarına destek vermeme siyasetlerini değiştirdiklerinde, bu hareketlerin birçoğunun proleter olmayan önderliklerine, en azından kısa dönemde, Çinlilerden daha fazla bir şekilde materyal ve malzeme sağlayabilmiş ve bu hareketlere daha çok sızabilmişlerdi. Ve ABD Vietnam’dan geri çekilmeye ve yeniden gruplaşmaya başladığında, Sovyetler’in dünyada daha fazla yayılma gereksinimleri ve imkanları ile birlikte dünya devrimci hareketinde kaçınılmaz bir değişiklik baş gösterdi.

Bu, özellikle de Çin’de kaçınılmaz olarak tepki yaptı. Bu durum, Mao’nun Lin Piao ile çelişkiye düşmesi ile (ve Lin Piao’nun Mao’ya karşı çıkmasıyla) ve Lin Piao’nun dünya görüşünün, ya da *‘Yaşasın Halk Savaşının Zaferi’*nde ileri sürülen görüşlerin Marksizm ile revizyonizm arasında

artık bir ayırım çizgisi çekememesi ile ilgilidir. Diğer yanda ise, oluşmakta olan dönüm noktasının bir parçası olarak, dünyada meydana gelen bu değişiklikler, Mao'nun kendisindeki bazı hatalı eğilimleri, bildiğimiz belli hatalara itmiştir – Sovyetler Birliği'ni baş düşman olarak görme ve anti-Japon birleşik cepheye benzeyen, fakat şimdi daha geniş olarak dünya çapında Sovyetler Birliği'ne karşı birleşik bir cephe oluşturma çabaları.

*'Yaşasın Halk Savaşının Zaferi'*nde, ABD emperyalizminin dünya çapında, 2. Dünya Savaşı sırasında Japon emperyalizminin Çin'de oynadığı rolü oynadığı söylenmektedir. Burada hata daha da ileri götürülmekte ve Sovyetler Birliği'nin dünya çapında baş düşman haline geldiği, diğer güçlerle Sovyetler Birliği'ne karşı ittifaka girmek gerektiği söylenerek 70'lerdeki somut durumda daha da kötüleştirilmekte ise de, bu çok büyük bir atılım değildir. Burada eksik olan ve bununla *'Yaşasın Halk Savaşının Zaferi'* arasında ortak olan nokta – ki bu olayların keskinleşmeye başladığı 70'lerde daha keskin ve daha da büyük bir sorun haline gelmiştir – bunların dönüm noktalarına doğru olan spiral hareketi ve gelişmeyi doğru bir şekilde kavrayamamış olmalarıdır. Özellikle de bu açıdan, hem Mao'nun daha sonraki görüşlerinde, hem de *'Yaşasın Halk Savaşının Zaferi'*nde devrim imkanları hemen hemen tamamiyle 'üçüncü dünya'da mevcut görülmekte, ve özellikle de çelişkilerin yükselmesinin ve bunların bir dönüm noktasında düğümlenmelerinin önemi doğru bir şekilde kavranmamaktadır. Hem *'Yaşasın Halk Savaşının Zaferi'*nde, hem de 'üç dünya' teorisinde ortak olan hata, emperyalist ülkelerde devrim imkanlarının küçümsemesidir. Bu son dönemde, dünya çapında bir dönüm noktasına doğru gelişme ve emperyalist ülkelerde artan devrim imkanları konularında daha da açıkça ortaya çıkmaktadır, ki bu durum pek sık ortaya çıkmaz ve ve bu yüzden de bir anlamda, böylesi bir dönemde bunun önemi daha da büyüktür. Bunu görmemek ya da küçümsemek çok daha büyük bir hatadır.

Bunu belirtirken, daha önce adı geçen *'Uluslararası Proletaryanın Hizmetinde Sabırsızlığın Kötülüğü Nedir?'* başlıklı yazıda söylenenleri tekrar vurgulamak da önemlidir – bu, *'Yaşasın Halk Savaşının Zaferi'*nde yansıtılmasının yanında, 1960'larda Mao için de, ondan önce Lenin ve Marx için de geçerlidir. Bundan da önemlisi, bu, Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi'ni savunan ve sürdüren kişiler tarafından uygulamaya koyulmalıdır. Çünkü, bir kez daha belirtmek gerekirse, şu anda gelişmekte olan durum ve çelişkilerin dünya çapında bir dönüm noktasına

doğru gelişmeleri, daha çok zorluklar ve gereksinimler yanında, daha fazla imkanlar da yaratmaktadır.

Bu boşa laf etmek ya da basitçe devrimci unsurların ortaya çıkmasını ummak değildir. Bu unsurlar halihazırda kendilerini göstermekte ve gelişmektedirler. Bu durum her iki süpergücün ve her iki bloğun da aralarındaki dalaşma için kendilerini biraraya toplayamama anlamında da ortaya çıkmaktadır. Bu kendini örneğin nükleer sorunun Avrupa’da ortaya çıkışındaki keskinlikte ve bunun yol açtığı hareketlerde göstermektedir. Revizyonistlerin bu bulanık suda balık avlamaya çalıştıklarını gözönüne alsak bile, buna rağmen direniş bundan çok daha geniştir. Ya da ABD emperyalistlerinin kendi bloklarını birarada tutmak, içinde ortaya çıkan çok keskin çelişkileri aşmak ve yatıştırmak konusunda karşılaştıkları zorluklara bir bakalım. Bu şekilde gerici Arap devletleri ile İsrail arasındaki çelişki de sadece kendini güçlü bir şekilde ortaya koymakla kalmamakta, sürekli olarak yeni ve değişik biçimler almaktadır. Tabii ki Sovyetler Birliği açısından herşeyin iyi gittiğini ve ABD’nin bir sürü sorunu olduğunu söyleyen bu “er ya da geççilerin” mantığına göre, Sovyetler Birliği’nin daha da açık sorunlarının ortaya çıkmaya başlamasıyla, bunlar ‘güzel, bu durum birleşik cephe için şartları çok daha iyileştirmektedir’ diyeceklerdir. Fakat Marksist-Leninist ve proleter enternasyonalist bakış açısından bakıldığında, bu iki emperyalist bloğun ve özellikle de her iki süper gücün, hatta kafa kafaya gelmeden önce bile böylesine derin sorunlarının ortaya çıkması iyi birşeydir.

Fakat burada halihazırda varolan bu tip bir olumlu olumsuzluktan (olumsuz yöndeki olumlu gelişmelerden) yani düşmanın bloklarını bir araya getirip bir arada tutmakta zorluk çekmesinden de ötede uygun unsurlar aramak ya da icat etmek zorunda değiliz. Bunun yanında, hem Batı hem de Doğu bloğunda görülen kitle ayaklanmaları, direnişler, hatta devrimci hareketlerde daha doğrudan bir olumlu unsur oluşturmaktadırlar. ABD’nin başında El Salvador, Sovyetler Birliği’nin başında ise Polonya ve Afganistan vardır.

Genel durumun keskinleşmesinin yanında, özellikle de bu gelişmelere karşılık, uluslararası alanda ve çeşitli ülkelerde subjektif etmenin zayıflığı ortaya çıkmaktadır. Hemen eklemem gerekir ki, Çin’deki Marksist-Leninist hareketin krizleri hakkında el oğuşturacak, homurdanacak, sızlanacak zaman değildir. ‘Temel İlkeler’ belgesinde de belirtildiği gibi, şimdi fırsatlar ve

imkanlar karşısında - her seviyede ve her alanda, teorik ve pratik ve ikisi arasında diyalektik ilişki - çabaların daha da yükseltileceği bir zamandır. Bu da komünistlerin laf olsun diye ve sıradan bir şekilde göreve çağırılması değildir.

Hem uluslararası alanda, hem de çeşitli ülkelerde ortaya çıkan gerçek fırsatlara birkaç örnek verelim. İngiltere ve Kuzey İrlanda'daki ayaklanmalar. Buna ek olarak özellikle de Batı Avrupa'da görülen gençlik ayaklanmaları ve hatta anarşist eğilimlerle ortaya çıkan ayaklanmalar. Tüm bunlar hem birer ilham kaynağı, hem de birer fırsattır. Tam da bu tip hareket ve mücadelelerde Marksist-Leninist önderliği sağlamak kolay olmadığı gibi, Marksist-Leninist bir güç, yani parti oluşturmak, geliştirmek, ve sağlamlaştırmak da kolay değildir.

Marksist-Leninist önderlik getirme açısından belirtilmesi gereken nokta, bunun kolay olmamasının nedenlerinden birisi, bunun tam da burada yansıyan devrimci duyguları ve yükselişleri boğmamak ve tüm bu değişik uçları proletarya devrimine doğru kanalize etmek, geliştirmek ve yönlendirmek anlamına gelmesidir. Fakat temel anlayışımız bize şu soruyu sorduracak şekilde olmalıdır: *Nasıl olmuş da anarşistler Marksist-Leninist'lerden daha devrimci olabilmişlerdir?* Sorun bu kişilerin bir nevi çok kontrol dışı ve çok devrimci olmaları değildir. Sorun gerçekten bu ise, ve gerçekten de bu bir sentezdir, gerçekte Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi'nden daha devrimci birşey yoktur!

Yeni doğan ve ortaya çıkmakta olan bu ayaklanmalara ve güçlere gerçek, tam ve derin devrimci niteliği kazandırmanın, bunlarla birleşmenin ve bunlara Marksist-Leninist önderlik getirmenin yollarını bulmamız gerekir. Geçmişe bakmadan ve dikkatimizi orada yoğunlaştırmadan, ileriye bakarak, günümüzde gelişmekte olan durumun ışığında, 60'larda ortaya çıkan en iyi şeyleri, hem en iyi kişileri, hem de en iyi eğilimleri tekrar çıkarmak ve onlara çağrı yapmak için yollar bulmalıyız. Tüm bunlar hem, bu şekilde koyacak olursak, sosyalizm ve komünizme geçiş hayalimizi hem de özetlememiz ile yakından ilişkilidir - ki bu tek yanlı bir yadsıma değil, aslında hem Sovyet hem de Çin tecrübesinin ve hem de genel olarak proleter devrimi ve sosyalist dönüşüm tecrübesinin olumlu ve olumsuz derslerinin kavranması, büyük kazanımlar konusundaki tarihi ve derin görüşün savunulmasıdır. Bu da 60'lardaki bu yükseliş döneminde ortaya çıkan kişiler, güçler, hisler ve siyasi ifadeler açısından en iyi olanı ortaya

çıkarma yeteneği ile ve tüm bunları gerekli bir şekilde günümüzle birleştirmekle, bunları bugünkü yükselmelerle ve yeni doğan güçlerle birleştirmekle yakından bağlantılıdır.

Bütün bunlar yaklaşmakta olan fırtına açısından can alıcı öneme sahiptir. Çünkü bu yaklaşan fırtına idealist ya da sevimli bir hayal ya da bir rüya olmayacaktır. Bu yıkım ve dehşetle yüklü olacaktır ve belirtilmesi gerekir ki, eğer devrim dünyada dünyada dünya savaşını önleyecek şekilde yeterince ileri gitmezse, yeterince hızlı gelişmezse, bu daha da kötü olacaktır. Durum tam da *'Taçlar Kaldırımlarda Yuvarlanacak'* (46) başlıklı kısa yazıda belirtildiği gibi olacaktır. Sözünü ettiğimiz şey pek hoş birşey değildir. Fakat bütün bu yıkım ve delilik içinde geleceği ele geçirme ya da zorla koparma - ya da buna doğru mümkün olan en fazla şekilde ilerleme - durumu söz konusudur. Eğer yaşayacaksak, bu tam da hedefleyeceğimiz şeydir.

Bu, devrimci romantizm ile devrimci realizm sentezini gerektirir - ki bunu genel olarak kültür alanında olduğu gibi gerçekten kavramamız gerekir. Bu sentez, tam da yaşayan Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi biliminde yatmaktadır. Bunu, hem yeni doğan güçlere, hem de çeşitli ülkelerde ve dünya çapında 60'larda meydana gelen yükselmeler sırasında ortaya çıkan en iyi eğilimlere, en iyi ifadelere, en iyi güçlere ve en yüksek emellere aktarmanın bir yolunu bulmamız gerekmektedir. Bunları, gerçek yaşayan, bilimsel içerikle birleştirmeli ve bu şekilde sentezlemeli, halkı proleter devrimine doğru yönlendirmeli, gelecekte mümkün olan en fazla bir şekilde kelimenin tam anlamıyla bütün bu dehşet ve deliliklerden zorla çıkarmalıyız. Mümkün olduğunca ileriye gitme, subjektif etmeni, objektif durumun ve imkanların gelişmesiyle, bunun çeşitli ülkelerde ve genelde uluslararası alanda yaratacağı fırsatlarla mümkün olduğunca paralel yürütme: subjektif etmenin, yani bilinçli devrimci güçlerin önünde duran bu çeşit bir görev, bu çeşit bir meydan okumadır.

Bununla ilgili bir başka meseleye dönecek olursak, görüşümce 60'lar ve özellikle de 70'lerdeki gerileme konusunda ortaya konması gereken şey, bütün bunların nereye gittiğini düşünüp yakınanları teselli etme sorunu ya da o zamanlar sahip oldukları enerjiden arta kalanla ilerlemeye çalışan, gittikçe de benzinleri tükenen kişilerin cesaretini söküp çıkarma sorunu değildir. Bunun yanında, buradan çıkarılması gereken derslerin özetlenmesi de hayati öneme sahiptir. Özellikle de uluslararası alanda meydana gelen değişikliklere ve bunun o dönemdeki

hareketi ve akımları nasıl etkilediğine bakmak gerekir. Neden Sovyetler Birliği bir anlamda ileri çıkabilmiş ve daha önce temelini kaybettiği bir yerde yeniden ileri çıkabilmişti? Diğer yandan, neden Çin, Çin’de izlenen çizgi, hatta Çin’deki devrimciler yeni ve geçici zorluklarla karşılaşmışlardı ve buna karşı takınılan yanlış tavrı nasıl açıklayabiliriz? Belli ülkelerde, örneğin ABD’ni alacak olursak – ki bu kesinlikle bu çerçevede anlaşılamaz – burjuvazi o zamanki yükselişe nasıl karşı koyabilmiş ve Vietnam savaşı etrafında meydana gelen değişiklik uluslararası alanda hareketi nasıl etkilemişti? Burjuvazi sadece baskı yoluyla değil, aynı zamanda, (örneğin Siyah kurtuluş hareketi içinde – ki bu hareketi özetleme açısından bu konuya yeterince eğilmedik) manevra yapabiliyordu?

Bir yanda – sadece belli ülkelerde değil, herşeyden önce ve esas olarak uluslararası alanda dikkatleri yoğunlaştırarak ve ardından çeşitli ülkeleri ele alarak – bütün bu farklı şeylerin biraraya gelip genel olarak geçici bir gerilemeye yol açtığını (ki bu her yerde aynı şekilde ve tekdüze olmasa da bir gerilemedir); bunun yanında da nasıl olup da 70’lerde bile dünyanın şu ya da bu bölgesinde hiçbir ayaklanma ya da hiçbir mücadelenin olmadığı sessiz bir dönemin görölmediğini ve nasıl olup da 70’lerin sonuna doğru dünyanın önemli bölgelerinde emperyalizmin temellerini bir kez daha sarsan devrimci hareketlerin ortaya çıktığını incelemek gerekir.

Bir düşünün, eğer Çin’deki devrimci çizgi daha açık ve daha tutarlı bir enternasyonalist çizgi olsaydı ve bu temelde eğer devrimci önderlik Çin’de iktidarı korumak için proletaryayı harekete geçirebilmiş olsaydı – ki böylesi bir çizgi böyle bir şeyi garantilemese de daha mümkün hale getirirdi – ve ardından da olaylar İran’da olduğu şekilde patlak vermiş olsaydı, durum ne olurdu; bu temelde şimdi nerelerde olurduk bir düşünün! Fakat bunsuz da olsa, Çin’in kaybedilmesine rağmen, İran’ı, Nikaragua’yı, El Salvador’u, Polonya’yı, Afganistan’ı, İngiltere’yi, İrlanda’yı, Avrupa’nın diğer bölgelerini, ABD’de başlamakta olan ayaklanmayı bir düşünün, ve tanrı aşkına, Yeni Zelanda’yı bir düşünün! Umarım bu Yeni Zelanda’ya karşı bir şovenizm olarak değerlendirilmez, fakat... hiç kimse, hatta Yeni Zelanda’daki halk bile bunu beklemiyordu ve bu durum da bu noktayı ispat etmektedir. Bunun ortaya çıkardığı şey tam da şudur: bu geçici gerilemenin nedenlerinin değerlendirilmesi, sadece bir yerde değil, ardı ardına ortaya çıkan ve keskinleşen fırsatlara, bunlar elbette çelişkilerden arınmış olmasalar bile, çok daha iyi bir

şekilde hükmedebilmemiz için bizi silahlandırarak ve donatacaktır.

Bu şekilde son meseleye gelecek olursak:

V. Partimizin Çalışması ve Çizgisine İlişkin Bazı Sorunlar ve Özel

Enternasyonalist Sorumluluklarımız

İlk olarak, 1 Mayıs, *Revolutionary Worker (Devrimci İşçi)* ve enternasyonalizm (enternasyonalizm bir yanda genel çalışmamızın, 1 Mayıs'ın ve RW'nın ayrılmaz bir parçasıdır, diğer yanda ise başlı başına temel bir konudur) etrafındaki mücadelelerin nasıl değerlendirileceği konusuna değinelim. Burada Çin'deki Büyük İleri Atılım ile bir benzetme yapmak istiyorum. O dönemde de üç bayrak söz konusu idi: Büyük İleri Atılım, halk komünleri ve sosyalizmi ilerletme genel çizgisi. Bu tam bir benzetme değildir, ve burada mekanik düşünmeyi, metafiziği, benzetmeler yapmayı, ayakkabıya uydurmak için parmakları kesmeyi vb teşvik etmek istemiyorum. Buna rağmen bu benzetmeyi yaparak bir anlamda bizim de üç bayrağımız olduğunu belirtiyorum: 1 Mayıs, RW, ve enternasyonalizm. Bu konuyu daha da açmak için Çin'de olduğu gibi gerçekten Büyük İleri Atılım söz konusu muydu, yoksa bu bir fiyasko mu idi? 'Gerçekten atılımlar yaptık mı?' etrafında bir sürü mücadele yürütüldüğünü görüyorum. (Mao, Büyük İleri Atılım üzerine mücadele sırasında, *"Chin Shin Huang, Çin Seddini inşa etmiş ardından onu devirmişlerdi; biz ise Büyük İleri Atılım'ı gerçekleştirdik, bu yüzden bizi de devirecekler mi?"* demişti.)

Görüşümce ortada şeylerin nasıl değerlendirileceği sorunu vardır ve buna şöyle bakılabilir. Mao, Büyük İleri Atılım'ın bütün zorluklarından ve sorunlarından, şeylerin nasıl devrimcilerin istedikleri şekilde gerçekleşmediğinden söz etmişti. Bir sürü ilerlemeler ulaştıkları seviyede tutulamamış, bazıları ise sağlamlaştırılamamıştı. Bir örnek verecek olursak, daha çok toplumsallaştırılmış dağıtım biçimlerini uygulamaya koymak üzere kullandıkları kantinlerin çoğu çökmüş ve korunamamıştı. Örneğin Mao, *"tonlarca çelik üretme çalışmasına o kadar dalmıştım ki, ulaşım sorununu unutmuş ve çeliğin kendi kendine yürüyeceğini sanmıştım"* demişti. Fakat önemli olan şeyin, kitlelerin harekete geçirilmiş olması, siyasi bilinçlerinin ve faaliyetlerinin kabarıp yükselmiş olması olduğunu belirtmişti.(47) Mao, hepimizin bildiği şekilde, Paris Komünü ile benzetme yapmış, Marx'ın ilk proletarya diktatörlüğü olması nedeniyle kısa bir süre yaşamış

olmasına rağmen Komün'ün iyi olduğunu düşündüğünü belirtmiş, ve ekonomik açıdan bakıldığında Komün'ün bir değeri olmadığını söylemişti.

Bu konudaki görüşüme göre, 1980'de esas hedefimiz, esas olarak işçi sınıfından 10.000 kişinin işini bırakması, 1 Mayıs'ta gösterilere katılması ve hem ülkede hem de dünyada bu çeşit bir etki yaratması idi. Bu hedefe sayı olarak ulaşamadık. Bundan sonra, bu noktadan daha da ileri gitmeye çalışarak, RW 'yı düzenli olarak 100.000 adet dağıtmayı hedefledik, görünen odur ki buna da ulaşamadık ve daha düşük bir sayı hedeflememiz gerekiyor. Ve enternasyonalizmi hareket içinde açık ve standart bir çizgi haline getirmeyi hedefledik. Bu konuda söyleyecek çok kötü birşey düşünemiyorum. Hala daha küçük reformlardan, psikoloji alanından ve buna benzer meselelerden bahsetmemizi isteyen bazı geri güçler olmasına rağmen, görünen o ki, bu alanda o kadar da kötü gitmedik.

Fakat 1 Mayıs ve RW sorununa bir bakalım. Bir yandan bu 1 Mayıs'ta sayı olarak 10.000'e ulaşmak istedik ve bu nitelik ile içiçe girmiştir. Bu 10.000'lik amaca ulaşmayı başaramadık. Fakat 1 Mayıs'ı ABD proletaryası arasında büyük bir toplumsal mesele haline getirmeyi başardık. Bunun uluslararası alanda etkileri de görüldü. Bu sadece bunu gözardı etmeye ve karalamaya çalışan sol 'harekette' değil, özellikle de ABD'deki daha ileri kitleler arasında böyle oldu. Bunu büyük bir toplumsal mesele haline getirmeyi ve bu günde siyasi olarak büyük bir etki yaratmayı ve aynı şeyi ertesi 1 Mayıs'ta tekrarlamayı başardık. O kadar iyi başardık ki, şimdi taktik bir sorunla karşı karşıyayız. Çünkü bu yılki 1 Mayıs, Cumartesi gününe rastlamaktadır ve ne yapacağımızı bilmiyoruz. Gülünç de olsa bu ilerleme yapıp yapamadığımızın ve ne kadar ve nasıl yaptığımızın bir ölçütüdür. 1 Mayıs özellikle de proleter devrimci enternasyonalist çizgi temelinde büyük bir toplumsal meseledir. Bu konu, halkın şimdiden gittikçe artan bir şekilde beklediği birşeydir. Bugün devrim meselesinin yalnızca halkın çoğunluğunun kafasında değil, fakat halkın büyük kesimlerinin kafasında merkezi yeri tuttuğu ve daha da geniş kitleler üzerinde etki yaptığı bir gündür.

RW açısından ise 100.000 hedefini başaramadık - bu Mao'nun çelik hikayesine benziyor. Sokaklara çıktık ve gazeteleri açıktan caddelere bırakıp kitlelere gelip almaları çağrısını yaptık. Bunun defalarca gerçekleştiği durumlar gördük. Fakat nasıl Mao çeliğin yürüyemeyeceğini

unuttuklarını söylediyse, biz de gazetelerin parasının kendi kendine çıkmayacağını unuttuk. Bu şekilde bazı sorunlarla karşılaştık. Bu seviyede tutunamadık ve dağıtımı bu seviyede tutmayı başaramadık. Fakat bu sorunların üstesinden gelip nicel olarak, bundan da ötede, nitel olarak gerçek bir atılım yapacağız. İlk olarak RW ve bu konudaki merkezi görev açısından kendi anlayışımızda ve bunun uygulanışında nitel bir atılım olmuştur. İkinci olarak, gazete etrafında yoğunlaşan ve parti tarafından temsil edilen bütün bu akım geniş kitleler arasında çok daha geniş maddi ve ideolojik bir güç haline gelmiştir. Önceleri merkezi görev anlayışı zayıf ve uygulanması da dengesiz olmuşsa da, Yüz Çiçek Kampanyası ('100 Çiçek Kampanyası' ile sözü edilen şey, 1980'de RW'da merkezi görev ve özellikle de gazetenin rolü üzerine yürütülen tartışmadır) da dahil olmak üzere bütün bu mücadele boyunca merkezi görev, gazete çalışması ve bunun temsil ettiği bütün mücadele, hem kendi anlayışımız ve uygulayışımız açısından, hem de bunun kitleler üzerindeki etkisi açısından, nitel olarak daha büyük oranda çok daha gerçek bir güç haline gelmiştir.

Aynı şey enternasyonalizm için de söz konusudur. Enternasyonalizm sorununu ABD çapında bir sorun haline getirdik ve bunun dünya çapında etkisi oldu. ABD'nin göbeğinde enternasyonalist bir gücün olmasının bütün dünyadaki halklar için bir ilham kaynağı olduğunu söylersek abartmış olmayız. Enternasyonalizmi belirleyici bir sorun. Belli sorunlar ve konular etrafında mücadeleye katılan kişiler tarafından ele alınan bir sorun, 'hareket' içindekiler de dahil olmak üzere, genel olarak daha geniş güçlerin tepki göstermek ve ele almak zorunda kaldıkları bir sorun haline getirdik. Görüşümce, dar bir açıdan bunları değerlendirip, bunların değersiz şeyler olduğu söylenebilir. Fakat Marksist-Leninist bakış açısından, genel hedefimizi doğru bir şekilde değerlendirme açısından bakıldığında bunların hem değerli, hem de gerçekten önemli nitel atılımlar ve üzerinde inşa edilmesi gerekli şeyler olduğu görülür.

Enternasyonalizm konusunda değindiğimiz son noktaya ve gazete ile merkezi görevin teori ve pratikte nasıl nitel bir atılım oluşturduğu noktasına geri dönecek olursak, görüşümce partimiz tarafından temsil edilen ve gazetede yoğunlaşan bu akım (toparlayabildiğim şeylerden çıkardığım kadarıyla) ABD'de gerçek bir siyasi akım haline gelmiştir. Bu parlayıp sönen birşey değil, gittikçe büyüyen birşeydir. Belirtmek isterim ki, görüşümce akımımızı sadece burjuva siyasetini teşhir için keskinleştirmekle kalmamalı, aynı zamanda, sahte komünistlere karşı

çıkarak 'onlar komünist değildir, gerçek komünistler bizleriz' demek yerine, bir ölçüde ve bir anlamda, revizyonistlerin 'komünist' bayrağını almalarına müsaade etmeliyiz. Şunu söylemeliyiz: *'Evet, farklı akımlar söz konusudur. Sosyalistler ve sosyal-demokratlar vardır. Bunların bazıları bazı ülkelerde iktidardadırlar. Bunların ne yaptıklarını görebilirsiniz. Bunlar şu ya da bu şekilde doğrudan burjuva akımlardır. Bir de komünistler yani revizyonistler var. Bunlar da bazı ülkelerde iktidardadırlar. Diğer ülkelerde de aynı temelde iktidarı almak istiyorlar. Bunların da ne oduunu görebilirsiniz. Bir de bizim akımımız var. Bu da komünist/proleter enternasyonalist akımdır.'* Bunu hiç de latife olsun diye söylemiyorum.

Belli ölçüde revizyonistler de komünist bayrağına sahiptirler – evet, belli ölçüde ve sadece belli ölçüde 'evet, bir yanda sosyal-demokratlar ve sosyalistler. Bir yanda komünistler (yani revizyonistler), bir yanda da devrimci komünist/proleter enternasyonalistler var' demeli ve bu akımı ileri sürüp onu bu şekilde daha etkili bir güç haline getirmeliyiz. Çünkü bu bir anlamda bu şeyin daha dar bir çerçevede yapılmasını yıkmak ve bu akımın büyük bir akım haline ve etrafında devrimi ve enternasyonalizmi daha bilinçlice savunan ileri güçlerin toplandığı gerçek bir çekirdek haline gelmesi sorununu görmektir. Bu da üzerinde düşünülmesi gereken bir şeydir.

Parti meselesine geri dönmek ve bunu özellikle de merkezi görev çerçevesinde ele almak, sonra da sonuç bölümüne geçmek istiyorum. Bildiğiniz gibi, merkezi görev *'Kamuoyu Yarat, İktidarı Ele Geçir'* formülasyonu ile ifade edilmiştir. Bunun en geniş biçimde nasıl görüleceği sorunu söz konusudur. Görev ile, özellikle de merkezi görev ile ilişkisi nedir? Bence merkezi görev, bizim kullandığımız anlamda, genel olarak ele alınması gereken ve bütün bir *'Kamuoyu Yarat, İktidarı Ele Geçir'* süreci boyunca yapılan bütün çalışmaları içeren bir şeydir.

Başka bir deyişle, bence merkezi görev kamuoyunun şimdi yaratılması ve ardından (yarın ya da başka bir zaman) iktidarın ele geçirilmesi değildir. Diğer yandan merkezi görev sadece şu anda kullandığımız esas silah olan gazete etrafındaki çalışmaya da indirgenemez. Merkezi görev, kamuoyu yaratmak ve iktidarı ele geçirmek yürüttüğümüz bütün çalışmaları içeren bir süreçtir, (ya da böyle bir sürece tekabül eder) – ki değişik zamanlarda, değişik şartlarda, bu sürecin değişik yönlerine ağırlık verilir ve bir dizi daha somut görevleri içerir. Bunu şöyle de koyabiliriz:

‘Zihinleri hazırlamak, güçleri örgütlemek’. Burada belirtmemiz gerekir ki, Lenin’in güçleri örgütlemek ve zihinleri hazırlamaktan bahsettiği yazısındaki formülasyonu bilinçli bir şekilde tersine çevirdik – ve umarım ki gerçek bir şekilde daha da derinlik kazandırdık. Bu iki şeyi, zihinleri hazırlama ve güçleri örgütlemeyi, zıt ilişki içine koyduk ki bu da ‘*Kamuoyu Yarat, İktidarı Ele Geçir*’ formülasyonu ile daha çok uyum içindedir. Fakat merkezi göreve bu şekilde yaklaşılması parti inşasının rolü ve önemini daha sağlam bir şekilde ve derinliğine kavramamızı sağlayacaktır.

Parti inşası konusu genel anlayışla diyalektik olarak içiçe geçmiştir. Bunun önemini şimdi daha derinlemesine görebilmekteyiz. Bunu da ‘bir bütün olarak hareketten sorumlu olmak’ yani devrimci hareketin inşası genel görevinden sorumlu olmak şeklinde formüle etmiştim. Bu tarihi olarak bizim güçlü yönümüz olmuştur ve ta partinin kuruluşundan önceki *Devrimci Birlik (Revolutionary Union)* dönemine kadar gitmektedir. Bu gücü Menşevikler ve onların etkilerinin artmasına yol açan şartlar bile, önemli ölçüde boğup bastırmayı başarmış olmalarına rağmen, tümüyle yok edememişlerdir.

Parti inşasının önemini vurgulamak ve buna gerek kendi anlayışımızda gerekse de çalışmamızda ne yazık ki verilmemiş olan – en azından tutarlı bir şekilde verilmemiş olan – ağırlığı vermek için belirtilmelidir ki, parti inşası devrim hazırlığının esas parçası olmakla kalmamakadır. Başka bir deyişle zihinleri hazırlamak ve güçleri örgütlemekten söz edeceksek, bu durum, güçlerin örgütlenmesinin esas parçasıdır. Burada cevabı da içinde olan şu soruyu sormak gerekir: “*Peki bunu ne kadar açık ve ne kadar tutarlı bir şekilde kavradık ve bütün bir örgüt olarak ne kadar buna uygun bir şekilde hareket ettik?*”

Bu sorun benim kafamda karmaşıklığı ve ilgili güçlerin çeşitliliği açısından devrimci durumun neye benzediği durumu ile yakından bağlantılıdır – ki bunlar Program’da vurgulamaya çalıştığımız, orada sözü edilen, en azından değinilen şeylerdir. Örneğin İran’da ayaklanma ve onu takiben Şah’ın devrilmesi ile o günden bu güne oradaki Marksist-Leninist hareketin karşısına çıkan sorunları ele alalım. Burada da mekanik bir anlamda İran’da parti olmadığı gerçeğinden söz etmiyor, ya da dar bir şekilde örgütlenme konusuna ağırlık vermiyorum. Şah’ın azgın baskısı nedeniyle ve de diğer nedenlerden ötürü Marksist-Leninist hareket parça parça ve

de dağınık idi. Bu yüzden de devrimci durumun gerçekten geliştiği ve Şah'ın devrildiği dönemde toplumda güçlü bir akım değildi. Sözünü ettiğim şey çoğunluğun (ya da işçi sınıfının çoğunluğunun) bağlılığının sağlanması meselesi değildir. Sözünü ettiğim şey, bir bütün olarak toplumda siyasi olarak büyük bir güç olmak meselesidir. Şah'ın devrilmesine yol açan ayaklanma sırasında, Marksist-Leninist hareket, özellikle de açık bir Marksist-Leninist çizgi ve bunu temsil eden örgütlü bir güç olsaydı, devrimci hareketin daha ileri bir durumda olacağı görülebilir. Bu metafizik bir şekilde *'ah keşke elimde bir de şu olsaydı'* demek değildir. Buna rağmen bu meselenin ortaya konusu ve parti inşası çalışmamızı daha da ileri götürmek ve yoğunlaştırmak için tüm doğru ve gerekli adımları atmak üzere sahip olduğumuz özgürlüğü arttırma çağrısıdır.

Bu konu **Program ve Tüzük** taslağından sonuçlanıncaya kadar daha da güçlendirilmelidir. Dikkatler parti inşasında niteliğin neden esas halka olduğu sorununda yoğunlaştırılmalıdır. Bu, özellikle de çizginin ve parti üyeleriyle partiye kazanılanların teorik ve pratik alanda eğitilmesinin parti inşasında esas halka olduğu anlamına gelir. Bunun yanında, ikincil de olsa, partiyi nicel olarak da inşa etme sorunu oldukça önemli ve nitelik yönüyle içiçe geçmiş bir sorundur. Daha basit bir şekilde koyacak olursak, üyeliği artırmak, sürekli olarak yeni üyeler kazanmak, partiyi nicel olarak da inşa etmek, herşeyden önce, devrimci duruma doğru gelişmeleri – özellikle de kitlelerin durumunu – takip edebilmek ve devrimci durumun kesinlikle izine bağlı olmadan geliştiği bir zamanda ileri gidebilmek – ki tecrübelerin de gösterdiği gibi bu durum aniden ve oldukça ansızın gelişebilmektedir – can alıcı bir noktadır.

Parti ile toplumdaki genel yükseliş arasındaki ilişki açık bir şekile anlaşılmalıdır. Bununla söylemek istediğim şudur, *parti bir serada, irade ile ya da kendiliğiden inşa edilemez*. Genellikle toplumda genel bir maya olmadan, toplumsal harekette genel bir büyüme ve toplamda genel bir yükseliş olmadan – her durumda belli bir noktadan daha ileride – parti inşa edilemez. Partiye ve etrafına insan kazanılamaz. Burada hiç parti olamaz ve inşa edilemez demiyorum, fakat burada bir ilişki söz konusudur. Bunun yanında bir bütün olarak dünyada ve hatta özelde de ABD toplumunda bu maya hiç yok değildir.

Bütün bunların yanında, partinin bir öncü olduğu bir gerçek ve bir ilkedir. O herhangi bir anda – bırakalım geniş kitleleri ileri kesimlerin bile – bilinç ve mücadele seviyesi ile aynı şey değildir, ve buna indirgenemez. Daha önce de değindiğim merkezi görev ve bizim bu konudaki anlayışımızla uyum içinde, partiyi tam da bir öncü olarak inşa etmenin önemini görebilmeliyiz. Bu da kitleler arasındaki siyasi çalışma, toplumsal yükselişler ve toplumsal maya, toplumsal hareketler ve toplumsal sorunlar ile ilişki içerisinde, hem nicel hem de nitel olarak geliştirilip güçlendirilmelidir.

Dediğim gibi, bu doğru bir şekilde anlaşılması gereken merkezi görevde yoğunlaşmış ve onda ifadesini bulmuştur. Fakat kavranması ve ona göre hareket edilmesi gereken nokta, bunun sadece merkezi görevin yerine getirilmesinde ya da başka bir deyişle kafaları hazırlama ve güçleri örgütlemeye esas parça olmakla kalmadığı, fakat güçlerin örgütlenmesinin esas yönü olduğudur. Bu sorun da kitlelere götürülmelidir. Bu hem açık ve yoğun bir şekilde gazete aracılığıyla, hem de serada değil fakat büyüyen maya ve toplumdaki yükseliş ile doğru ve diyalektik bir ilişki içerisinde, özellikle de proleter kitleler içinde ileri çıkanlar arasında bir sorun haline getirmelidir.

Özellikle de gazete tarafından temsil edilen akım, gevşek bir akımdan ve genel bir duygudan daha ötede birşey olmalı, örgütlü bir şekilde ifade bulmalıdır. Kendi saflarımızdaki kişiler ve özellikle de bu akıma doğru yaklaşan kişiler arasından bizim deyimimizle ‘köpeği halletmeyi’ başarıp başaramıyacağımız, uluslararası alandaki genel ilerlemeye en fazla katkıyı yapıp yapamıyacağımız meselelerini ele almalıdır. Bu, hem bu akımın ideolojik ve siyasi bir güç haline gelmesinde, hem de objektif şartların daha çok temel yarattığı kitlelerin nabzını hissedebilme ve hızlandırabilme yeteneğimizin diyalektiğini daha ileri götüren bir örgütlenmeye ifade bulmasında belirleyici olan birşeydir.

Bu meseleler, kendi saflarımızda üzerine kafa yorulup mücadele edilmesi yanında, eğer kitlelere götürülmezse, bu ülkedeki devrimci durumda mümkün bir yükselme de dahil olmak üzere, ilerde kopacak fırtınaları yeterince güçlü bir şekilde göğüsleyememe durumunu getirir. Bu anlamda –sadece bu ülkede değil uluslararası alanda da– bu mutlaka yapılmalıdır. Bu durum, artık daha fazla küçümsenemeyecek veya tutarlı ve yoğun bir şekilde dikkat gerektiren

bir meseledir. Bu bir nevi yeni bir üçkağıt haline getirilmemeli ya da girmiş olduğumuz ve sadece önemli adımlar değil gerçek sıçramalar yaptığımız yoldan geri dönmek için kullanılmamalıdır. Bu, geniş ve derinliğine anlaşıldığı şekilde bu merkezi görevin devam ettirilmesi ve yerine getirilmesinin daha da derinleştirilmesidir.

O halde, sonuç olarak, baştan beri ele aldığım meseleye, enternasyonalist anlayışımızın can alıcı önemine, bunun görevlerimizi belirleyiş şekline, dünya çapında çelişkilerin yükselmesine ve dönüm noktalarının oluşmasına doğru gelişen spiraller konusundaki temel analizlerimiz –ki genel bir analiz olmayıp bugün dünyadaki gelişmeler ve bizim özel görevlerimiz hakkındaki somut analizlerdir– ışığında çalışmamızı sürdürmemize geri dönmek istiyorum. Akımımızı açık bir şekilde belirlemeliyiz. Bizim olan bir partimiz olduğu, devrim için hazırlığın önemli bir parçası olarak ona katılıp inşa ederek güçlendirmemiz gerektiği sorununu kitleler arasında yaşayan birşey haline getirmeliyiz. Kuyrukçu bir şekilde, Menşeviklerin uygulamaya çalıştığı ‘bu sizin partinizdir’ (yani ‘ortalama işçilerin partisi’) anlayışına saplanmamalıyız. Bizim proleter ve enternasyonalist bakış açımızı ve çıkarlarımızı gerçekten ifade eden bir partimiz vardır. Başarısı ya da yenilgisi rolünü yerine getirip getirememesi, dışta, ya da en azından bizim dışımızda, soyut bir şekilde sadece ona değil bize bağlıdır. Bütün bunlar kitleler için, özellikle de ileri kesimler için yaşayan birşey haline getirilmelidir.

Herşeyi bir anda zorlamak istemiyorum. Ama yine de, bir de, parti inşası sorunu yanında, daha genel olarak ileri güçler arasında hareketin inşası sorunu ile bağıntılı olan ‘proletaryanın önündeki yollar’ meselesi vardır. Bu ‘*Arkadan Gelip Devrimi Yapmak*’(48) başlıklı konuşmada da belirtildiği gibi ABD’de geçerli olan birşeydir. Fakat bu konuya burada uluslararası boyutları anlamında değinmek istiyorum. ‘Kimse başka birinin ya da başka bir ülkenin toplumsal sisteminin bir tek kılına bile dokunamaz’ ya da kimse başkalarının işlerine ‘karışamaz’ meselesi aslında bir ilke değildir. Burada sorun, çeşitli ilkeler yanında, uluslararası alanda hareketi inşa etmek için kullanacağımız metodların – yani yanlış metodlara karşılık doğru metodlar – neler olduğu sorunudur. Fakat bunun bir parçası tam da, özellikle de ABD’nin ne tip bir ülke olduğunun kavranması ve sorumluluğun yüklenilmesidir. ABD, uluslararası proletaryanın çıkarları ve mücadelelerinin ilerletilmesi için zıtlarına dönüştürmek üzere kullanabileceğimiz belli özellikleri olan bir ülkedir. O yalnızca bütün dünyayı talan etmekle ve

halkların canını emmekle kalmayan, aynı zamanda çok sayıda halkları kendine çeken bir emperyalist ülkedir.

Orta Amerika örneğini ele alalım. Olaylar öylesine karmaşık ve çelişkilidir ki, halk bazen bu ülkelerdeki devrimci mücadeleden çıkıp ABD'ye itilmektedir. Aynı zamanda ise ABD, onların da parçası olduğu bu mücadelenin hedefidir. Bunun nasıl yoğunlaştırılabileceği ve şu anda subjektif etmenlerin ve Marksist-Leninist hareketin güçlü olmadığı yerlere nasıl geri yayılacağı sorunu vardır.

Sorun, kimsenin, en çok da bizim bütün dünyadakilere söyleyecek bir şeyimizin, başkalarının dinlemeye değer bulabileceği görüşlerimizin olduğunu zannetmememiz gerektiğini söyleyen 'Bergman Kanunu'nu (Menşevik kliğin lideri) çiğneme sorunu değildir. Bir ilke meselesi olarak bu kanunu çiğnemek değildir sorun, kaldı ki bu kanunun çiğnenmesi gerektiği bir ilke meselesidir. Sorun daha ziyade şudur: *Eğer proleter enternasyonalizmini, onun maddi ve felsefi temellerini gerçekten kavırıyorsak, bunu doğru bir şekilde yerine getirmekle yükümlüyüz. Bu herkese ne yapacağını söylemek değildir. Demek istiyorum ki, eğer başkasına söylediklerimiz iyi tavsiyelerse, bu iyi birşeydir ve belki onlar bunu ilerlemeler kaydetmek için kullanabilirler. Ama eğer onlara söylediklerimiz iyi tavsiyeler değilse, belki onlar iyi bir çizgi izleyip bunu yadsıyabilirler.* Her neyse meselenin özü bu değil.

Meselenin özü şudur: Hareketi uluslararası alanda nasıl ilerleteceğimizi ortaya çıkarmakla yükümlüyüz. Bu, partinizin içinde bulunduğu bu emperyalist canavarın ve sinir merkezinin, bazı özelliklerinden yararlanmayı, çok gelişkin olmadığı yerlerde Marksist-Leninist hareketi güçlendirmek için çalışmayı, uzun zamanda da bu hareketin nicel olarak ve belli bir anlamda nitel olarak genelde daha zayıf olduğu yerlerden (ya da genel anlamda daha güçlü olduğu belli bir ülkeden) öğrenmeyi de içerir. Bu bir ufak rekabet, bir burjuva rekabeti, içi dışına çıkarılmış bir Bergman ve sahte bir alçak gönüllülük sorunu değildir. Bütün bunlar meselenin dışındadır. Mesele, yükümlülüklerimizi nasıl yerine getireceğimiz ve emperyalizmin, özellikle de ABD emperyalizminin canavarlığının bu gizli özelliklerinin uluslararası proletarya için bir güç haline nasıl dönüştürüleceği sorunudur.

Bağlayacak olursak, genel anlamda ABD’de devrim için herşeyi yapmamız gerekmesine rağmen, yapmamız gereken sadece bu değildir. Daha sınırlı bir anlamda bunda doğruluk payı olmasına rağmen, bu bile çok dardır. Meseleye daha da geniş bir şekilde bakmalıyız. Aslında ABD’de devrim yapmaya çalışmak bile, hatta bu bile, genel görevin bir parçası olarak ve bu genel görev sürekli akılda tutularak yapılmalıdır. *Bu genel görev de, dünya çapında komünizme doğru ilerleme mücadelesine katkıda bulunmak için mümkün olan herşeyi yapmak ve özellikle de oluşan dönüm noktasında ileri doğru en büyük atılımları gerçekleştirmektir.*

Dipnotlar

1. Karl Marx, ‘Fransa’da İç Savaş’, Pekin, Yabancı Dillerde Yayınevi, 1971, s.76
2. Aktaran R. Palme Butt, Faşizm ve Sosyal Devrim, San Francisco, Proletarian Publishers, 1974, ve Karl Marx, ‘Köln’deki Komünist Yargılaması ile İlgili Açıklamalar’, Karl Marx ve Frederick Engels, TE, c.11, New York, International Publishers, 1979, s.403
3. Bob Avakian, ‘Devrimin Geleceği ve Önümüzdeki On Yıl İçindeki Görevler’, ABD/DKP 2. MK 3. Toplantısı belgelerinden bölümler, Revolution, c.4, no.10-11 (Ekim-Kasım 1979), s. 6-19
4. Mao Zedung, ‘Şanghay’daki Büyük Kültür Devrimi Hakkında Direktif’ Joint Publications Research Service, Mao Zedung Düşüncesinden Derlemeler (1949-1968) bölüm 2, Springfield, V.A. : National Technical Information Service, 1974, s.452
5. a.g.e. s.454
6. C.R. ‘Çin, Proletarya Diktatörlüğü ve Profesör Bettelheim (Ya da Revizyonizm Nasıl Eleştirilemez)’, The Communist, no.5, Mayıs 1979, s. 171-238
7. Derlemeler, a.g.e., s.453
8. Derlemeler, a.g.e., s.453-454
9. ‘Komintern’in İspanya İç Savaşı Konusundaki Çizgisi’, Revolution, Haziran 1981, s.32-70
10. Devrimci KP, Sovyetler Birliği’nde Kapitalizm Nasıl Restore Edilmiştir ve Bu Dünyadaki Mücadele Açısından Ne Anlama Gelmektedir’, Chicago, 1974
11. J.V. Stalin, ‘Marksizm ve Ulusal Sorun’, Eserler c.2, Moskova, Yabancı Dillerde Yayınevi, 1953, s.300-381

12. Lenin, 'Sol Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı', TE, c.31, Moskova, Progress Publishers, 1977, s.88
13. Lenin, Daha Az Daha İyidir, Fakat Daha İyidir', TE, c.33, s.487-502
14. Lenin, "Büyük Başlangıç", TE, c.29, s.411-434
15. Lenin, "Devrimimiz", TE, c.33, s.476-479
16. Bob Avakian, "UKH'in Tarihi Tecrübeleri ve Bugün İçin Dersler Üzerine Görüşlerin Anahattı", "Dünya Çapında Gelecek On Yıllar İçin"den bir bölüm, (RCP,USA MK tarafından 1980 sonunda kabul edilen rapor), Revolution, Haziran 1981, s.4-9
17. Stuart Schram, editör, "Başkan Mao Halkla Konuşuyor", New York, Pantheon Books, 1974
18. J. V. Stalin, "Başarıdan Sarhoşa Dönmek", Eserler, c.12, s.197-205
19. "SBKP(B) Tarihi", 1939, San Fransisco, Proletarian Publishers (yeni baskı), s.314
20. J. V. Stalin, "Sovyetler Birliği'nin Büyük Yurtsever Savaşı Üzerine", Kalküta, New Book Centre, 1975
21. Fernando Claudin, "Komünist Hareket", Londra, 1975, Penguin Yayınları, s.201-205
22. R. Palme Dutt, "Faşizm ve Sosyal Devrim", San Francisco, Proletarian Publishers, 1974
23. " 'Ulusal Nihilizm' Denilen Sorun Üzerine; Düşman Onun Bayrağı Yükseltilerek Yenilemez", Revolution, Haziran, 1981, s.20, 27
24. J. Werner, MZD'ne Karşı Dogmato-Revizyonist Saldırısı Geri Çevirelim: Enver Hoca'nın "Emperyalizm ve Devrim" Kitabı Üzerine Yorum", The Communist, No.5, Mayıs 1979, s. 1-103
25. J. V. Stalin, SSCB'nde Sosyalizmin Ekonomik Sorunları, Pekin, Yabancı Dillerde Yayınevi, 1972
26. Bruce Franklin, "The Essential Stalin", New York, Doubleday Co., 1972, s.508-511
27. William Z. Foster, "Üç Enternasyonal'in Tarihi", New York, International Publishers, 1955
28. "Bettelheim", The Communist, No.5, daha önce adı geçen yazı
29. Mao Zedung, "Siyaset Üzerine", SE, c.2, Pekin, Yabancı Dillerde Yayınevi, 1967, s.441-449
30. Mao Zedung, "Amerikalı Gazeteci Anna Louise Strong İle Konuşma", SE, c.4, s.97-101
31. Robert Daniels (editör), "Lenin'den Mao'ya-Komünizmin Belgesel Tarihi", New York, 1960, Random House

32. Bob Avakian, 'Mao Zedung'un Ölümsüz Katkıları', Chicago, RCP Yayınları, 1979
33. Bob Avakian, 'Özellikle Bugünün Dünyasında 'Yavaş Sabırlı Çalışma' Haklı Gösterilemez', Revolutionary Worker, no. 107, 20 Mayıs 1981
34. Şili DKP vd RCP, USA, 'Marksist-Leninist'lerin Birliği ve UKH'nın Çizgisi İçin Temel İlkeler' (tartışma yazısı taslağı), Chicago, RCP, 1981
35. 'UKH'nın Genel Hattı Hakkında Teklif', Pekin, Yabancı Dillerde Yayınevi, 1963
36. 1 Mayıs 1981'de Bob Avakian (kasete alınmış mesajdan), Revolutionary Worker, no. 103, 1 Mayıs 1981, s.1
37. Bob Avakian. 'Komünistler Asilerdir', Nisan 1980
38. Konünist Birlik Örgütü, 'Er Ya da Geç', Cambridge, New Outlook Preview, 1980
39. Lenin, 'Büyük Rusların Ulusal Gururu', TE c.21, s. 102-106
40. Lenin, 'Junius Broşürü' , TE c.", 305-319
41. Lenin, 'Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky', TE c.28, s.227-326
42. 'Krizler ve Savaş: Kitlelerin Durumu ve Ruh Hali', 'Çökmekte Olan Amerika' kitabından bölümler, Revolution, c.5, no.2-3, Şubat-Mart 1980, s. 17-31
43. Çin (ML) KP, MK, 'Kapştalist Restorasyon Yolunda İlerleyen Gerici Güç Partiyi Yargılamakla Kendini Yargılamaktadır', Kazanılacak Dünya, s.1, nottingham, İngiltere, Red Star Publications, 1981, s.43, Adı geçen ikinci broşür 'Revolutionary Worker' no.120, 4 Eylül 1981, s.3'te 'Çin'deki Devrmci Yeraltı Örgütünden Mesaj' başlığıyla yayınlanmıştır.
44. Lin Biao, 'Yaşasın Halk Savaşının Zaferi', Pekin, Yabancı Dillerde Yayınevi, 1966
45. Bob Avakian, 'Uluslararası Proletaryanın Hizmetinde Sabırsızlığın Köyülüğü Nedir?' RZ no. 102, 24 Nisan 1980, s.3
46. Bob Avakian, 'Taçlar Kaldırımlarda Yuvarlanacak... Onları Yerden Kaldıracak Kimse Olmayacak', RW, no.115, 31 Temmuz 1981, s.3 Lenin'in 'Peygamberce Laflar' TE c.27 s.494-499 yazısına atıf
47. Bu alıntılar için bak Stuart Schram (editör) Mao 'Rushan Konferansında Konuşma', 'Başkan Mao Halkla Konuşuyor', s.142
48. Bob Avakian, 'Arkadan Gelip Devrim Yapmak', Chicago, RCP Yayınları, 1980